

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

T. Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977, www.iobe.gr
11 T. Karatassou, 117 42 Athens, Greece, Tel.: +30 210-92 11 200-10, Fax: +30 210-92 33 977

Ο Κλάδος των Αλκοολούχων Ποτών στην Ελλάδα:
Προβλήματα και Προοπτικές

Δεκέμβριος 2011

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε από τους:

Γρηγόρη Παύλου

Γιώργο Μανιάτη

Svetoslav Danchev

Χορηγός

ΕΝΕΑΠ – Ένωση Επιχειρήσεων Αλκοολούχων Ποτών

Copyright © 2011 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)

Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα

Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977)

E-mail: iobe@iobe.gr - URL: <http://www.iobe.gr>

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
1 Εισαγωγή	11
2 Βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών	13
2.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και του κλάδου των αλκοολούχων ποτών.....	13
2.2 Η αλυσίδα αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών.....	14
2.2.1 Βασικά οικονομικά μεγέθη κλάδου αλκοολούχων ποτών	15
2.2.2 Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία ...	17
3 Κύριες Τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών	21
3.1 Εξέλιξη πωλήσεων	21
3.2 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα εισαγωγικών εταιρειών και εταιρειών χονδρικού εμπορίου ποτών	24
3.3 Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες των εξελίξεων στην αγορά αλκοολούχων ποτών	27
3.3.1 Υπόδειγμα ζήτησης αλκοολούχων ποτών	29
3.4 Επιπτώσεις από την πτώση της αγοράς αλκοολούχων ποτών	32
4 Φορολογική πολιτική στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών: Στρεβλώσεις και δημοσιονομικό αποτέλεσμα	35
4.1 Η φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά.....	35
4.2 Φορολογία αλκοολούχων ποτών και τιμές λιανικής πώλησης	37
4.3 Λοιπές επιπτώσεις από την αύξηση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα ποτά	39
4.4 Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά	42
4.4.1 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών.....	44
5 Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά	47
5.1 Ανάλυση σεναρίων	47
5.2 Αποτελέσματα σεναρίου αναφοράς	48
5.3 Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ	50
6 Προτεινόμενα μέτρα για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών	57
Βιβλιογραφία	61
7 Παράρτημα	63

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1. Βασικά μεγέθη στην εφοδιαστική αλυσίδα του κλάδου των αλκοολούχων ποτών.....	16
Πίνακας 2.2: Βασικά οικονομικά μεγέθη εισαγωγικών εταιρειών	17
Πίνακας 2.3. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2010).....	19
Πίνακας 3.1. Μεταβολή αντίκτυπου κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία 2009-2010	34
Πίνακας 4.1. Χρονολόγιο φορολογικών μεταβολών στα οινοπνευματώδη ποτά	36
Πίνακας 4.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος.....	45
Πίνακας 5.1. Βασικές Υποθέσεις	48
Πίνακας 5.2. Υποθέσεις Βασικού Σεναρίου (Διατήρηση Φόρου)	49
Πίνακας 5.3. Επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα και στην απασχόληση	50
Πίνακας 5.4. Υποθέσεις Σεναρίου 2 (Μείωση Φόρου).....	52
Πίνακας 5.5. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.....	54
Πίνακας 7.1. Διάρθρωτικά στοιχεία κλάδων στην αλυσίδα αξίας ποτών	63
Πίνακας 7.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εισαγωγικών εταιρειών	63
Πίνακας 7.3. Αριθμοδείκτες Εισαγωγικών Εταιρειών	64
Πίνακας 7.4. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών	64
Πίνακας 7.5. Αριθμοδείκτες εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών	65
Πίνακας 7.6. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης off trade	65
Πίνακας 7.7. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης on trade.....	66

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών 2005-2010 (σε εκ. φιάλες)*	21
Διάγραμμα 3.2. Μεταβολή πωλήσεων αλκοολούχων ποτών 2006-2011 (1ο τετράμηνο).....	22
Διάγραμμα 3.3. Ρυθμοί μεταβολής όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών	22
Διάγραμμα 3.4. Σύνθεση κατανάλωσης οινοπνευματωδών ποτών	23
Διάγραμμα 3.5. Εξέλιξη Κατανάλωσης On - Off Trade Αλκοολούχων ποτών 2005-2010	23
Διάγραμμα 3.6. Εξέλιξη Κατανάλωσης στα On και Off Trade κανάλια διάθεσης αλκοολούχων ποτών	24
Διάγραμμα 3.7. Κύκλος Εργασιών και Καθαρά Κέρδη Εισαγωγέων	25
Διάγραμμα 3.8. Αριθμοδείκτες Εισαγωγέων	25
Διάγραμμα 3.9. Κύκλος Εργασιών και Καθαρά Κέρδη στο Χονδρικό Εμπόριο	26
Διάγραμμα 3.10. Αριθμοδείκτες Χονδρικού Εμπορίου.....	26
Διάγραμμα 3.11. Ρυθμοί μεταβολής ΑΕΠ και Καταναλωτικής Δαπάνης	27
Διάγραμμα 3.12. Δείκτης Καταναλωτικής εμπιστοσύνης.....	28
Διάγραμμα 3.13. Δείκτες Τιμών Αλκοολούχων Ποτών (Έτος βάσης: 2009=100).....	29
Διάγραμμα 3.14. Εκτιμήσεις για τη μεταβολή μεγεθών της οικονομίας λόγω της πτώσης της αγοράς αλκοολούχων ποτών το-2010	33
Διάγραμμα 3.15. Μεταβολή Προστιθέμενης αξίας off trade και on trade 2009-2010.....	34
Διάγραμμα 4.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ 2002-2011	37
Διάγραμμα 4.2. Δομή τιμής αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ)	37
Διάγραμμα 4.3. Σύνθεση τελικής τιμής ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού.....	38
Διάγραμμα 4.4. Μεταβολή Κατανάλωσης 2009-2010	39
Διάγραμμα 4.5. Μεταβολές τιμών και κατανάλωσης	39
Διάγραμμα 4.6. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών, 2010.....	40
Διάγραμμα 4.7. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (Μεσογειακές Χώρες & Βουλγαρία)	41
Διάγραμμα 4.8. Ειδικός Φόρος Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα κράτη μέλη της ΕΕ	41
Διάγραμμα 4.9. Φορολογικά έσοδα Οινοπνευματωδών ποτών	43
Διάγραμμα 4.10. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού.....	43
Διάγραμμα 4.11. Μεταβολή συντελεστή ΕΦΚΟΠ και φορολογικών εσόδων	44
Διάγραμμα 4.12. ΕΦΚΟΠ ανά προϊόν.....	45
Διάγραμμα 4.13. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων	46
Διάγραμμα 4.14. Σύνθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ-27, 2010	46
Διάγραμμα 5.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Βασικό σενάριο).....	49
Διάγραμμα 5.2. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Σενάριο μείωσης φόρου)	53
Διάγραμμα 5.3. Εξέλιξη Απασχόλησης στα δύο σενάρια.....	54

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών, ο οποίος εντάσσεται στον ευρύτερο κλάδο οινοπνευματωδών ποτών, έχει σημαντική συνεισφορά στην ελληνική οικονομία, ιδίως σε όρους φορολογικών εσόδων. Επιπλέον καταγράφει σημαντικές διασυνδέσεις με άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας (χονδρικό και λιανικό εμπόριο, εστίαση / ψυχαγωγία, διαφήμιση κ.ά.), γεγονός που καθιστά υπολογίσιμη την ευρύτερη επίδρασή του στο συνολικό προϊόν και στην απασχόληση.

Ως ένας από τους κλάδους στους οποίους επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης, έχει πληγεί έντονα από τις διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚ (Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης) και του ΦΠΑ (Φόρος Προστιθέμενης Αξίας) στα ποτά κατά τη διάρκεια της διετίας 2009-2010 και την ύφεση της ελληνικής οικονομίας. Οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών μειώθηκαν περισσότερο από 20% το 2010, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις η πτώση συνεχίζεται με παρόμοια ένταση και το 2011.

Στην παρούσα μελέτη αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, αναλύονται οι στρεβλώσεις της αγοράς, εκτιμώνται οι προοπτικές του κλάδου και διατυπώνονται προτάσεις στην κατεύθυνση διασφάλισης της βιωσιμότητας του κλάδου και μετριασμού των αρνητικών επιπτώσεων στην απασχόληση που προκύπτουν από την ύφεση της οικονομίας και την υφιστάμενη πολιτική φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών.

Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η εγχώρια προστιθέμενη αξία που παράγεται από όλες τις κατηγορίες επιδράσεων (άμεσες, έμμεσες, προκαλούμενες¹) προσεγγίζει το €1,5 δισεκ.. Τα εισοδήματα των εργαζομένων στους προμηθευτές (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο) και στους πελάτες (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.) του κλάδου, όσο και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους (induced effect) εκτιμώνται σε €437 εκ., αποδίδοντας και τους ανάλογους φόρους. Οι εταιρικοί φόροι, οι οποίοι αποδίδονται από το σύνολο των διασυνδεδεμένων δραστηριοτήτων προσεγγίζουν τα €51 εκ.. Ιδιαίτερα σημαντική επίδραση αφορά στην απασχόληση που «οφείλεται» στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, η οποία προσεγγίζει τις 41 χιλ. εργαζόμενους. Τέλος, τα φορολογικά έσοδα από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης Οινοπνευματωδών Ποτών (ΕΦΚΟΠ) υπολογίζονται για το 2010 σε €322 εκ. και τα έσοδα από ΦΠΑ σε €382 εκ..

Πίνακας 1. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2010)

σε € εκ.	Άμεση Επίδραση	Έμμεση Επίδραση	Προκαλούμενη Επίδραση	Συνολική Επίδραση
Αγορές τελικής διάθεσης αλκοολούχων ποτών				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	647	281	635	1.564
Εισόδημα από Εργασία	138	100	200	437
Εταιρικοί Φόροι	23	8	19	51
Απασχόληση (άτομα)	18.200	7.590	15.373	41.162

Κύριες τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών

Το 2010 αποτέλεσε έτος σταθμό για την ελληνική αγορά αλκοολούχων ποτών, η οποία βίωσε με δραματικό και άμεσο τρόπο την κρίση της ελληνικής οικονομίας και τα μέτρα περιορισμού του δημοσιονομικού ελλείμματος.

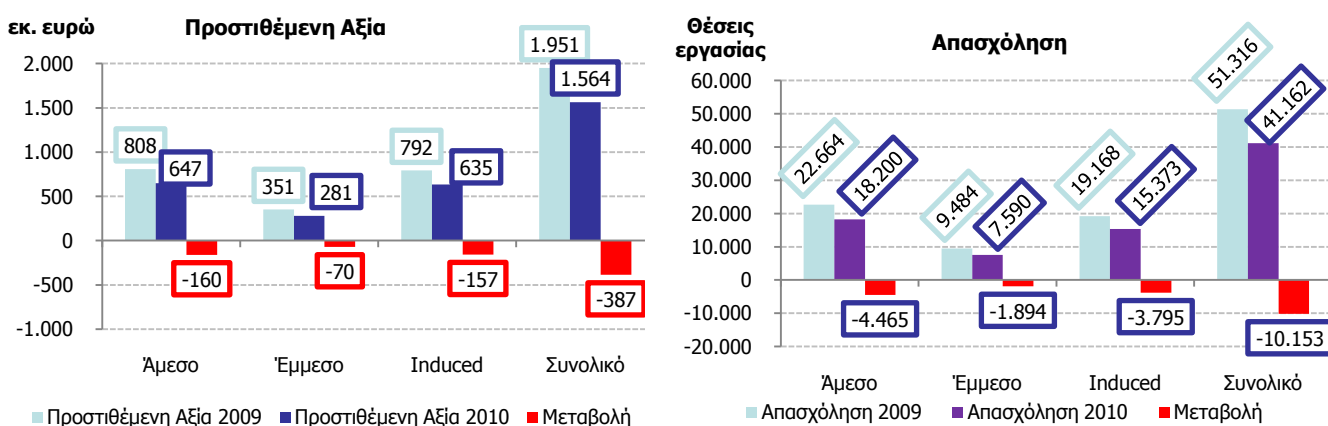
¹ Οι άμεσες επιδράσεις αφορούν στο προϊόν, την προστιθέμενη αξία, τα έσοδα από φόρους εισοδήματος και την απασχόληση στα κανάλια off trade (λιανικό εμπόριο) και on trade (ξενοδοχεία - εστιατόρια). Η καταναλωτική δαπάνη για αλκοολούχα ποτά προκαλεί ένα δεύτερο γύρο επιδράσεων (έμμεσες επιδράσεις), που αφορούν στα αντίστοιχα οικονομικά μεγέθη των προμηθευτών των τελικών καναλιών διάθεσης (παραγωγή και χονδρικό εμπόριο ποτών), των προμηθευτών των προμηθευτών κ.ο.κ.. Τέλος, οι προκαλούμενες (induced) επιδράσεις είναι οι επιδράσεις στην οικονομία από την αυξημένη δαπάνη ως αποτέλεσμα του εισοδήματος που έχει δημιουργηθεί από τον κλάδο.

Ο όγκος πωλήσεων αλκοολούχων ποτών κατρακύλησε το 2010 στις 72,1 εκατ. φιάλες, όταν την περίοδο 2005-2008 δεν ήταν μικρότερος από 92 εκ. φιάλες. Η μείωση των πωλήσεων συνεχίζεται και το 2011, με επιταχυνόμενο μάλιστα ρυθμό, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία για το 1^ο τετράμηνο τους έτους, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ήταν μειωμένες κατά 21,7%, σε σχέση με αντίστοιχο τετράμηνο του 2010. Η έκταση της υποχώρησης του όγκου πωλήσεων διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών αλκοολούχων και ευρύτερα οινοπνευματωδών ποτών. Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, το σχετικό μερίδιο των αλκοολούχων ποτών, έναντι των οινοπνευματωδών, υποχώρησε από 7% περίπου την περίοδο 2005-2008, σε 5% το 2010, ενώ αναμένεται περαιτέρω υποχώρηση το 2011.

Οι κύριες οικονομικές δυνάμεις που βρίσκονται πίσω από τις τρέχουσες αρνητικές εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών εντοπίζονται: α) στην **επιμονή ύφεση** που διέρχεται η ελληνική οικονομία, η οποία έχει οδηγήσει σε τεράστια αύξηση της ανεργίας, μείωση των μισθών, δραματική συρρίκνωση των διαθέσιμων εισοδημάτων που τροφοδοτείται και από τη δραστική αύξηση των συντελεστών των άμεσων και έμμεσων φόρων και β) **στις αυξήσεις στις τιμές των αλκοολούχων ποτών**, ως αποτέλεσμα διαδοχικών **αυξήσεων του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης** που επιβάλλεται στα οινοπνευματώδη ποτά (ΕΦΚΟΠ) (κατά 125% από τις αρχές του 2009), αλλά και της αύξησης του συντελεστή ΦΠΑ από 19% σε 23% τον Ιούλιο του 2010. Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, οι καταναλωτές έχουν μειώσει τόσο τις εξόδους για σκοπούς διασκέδασης όσο και την κατανάλωση ποτών ανά έξοδο, ενώ έχουν πραγματοποιήσει στροφή σε ποτά με χαμηλότερες τιμές (π.χ. μπύρα, κρασί, ούζο, τσίπουρο, RTD's) και σε άλλες μορφές διασκέδασης (σπίτι, από μεγάλες πίστες και clubs σε μικρότερα κέντρα διασκέδασης όπως τσιπουράδικα, bar-restaurants κ.λπ.).

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών τη διετία 2009-2010 είχε ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας. Η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επηρέασε τόσο τα επιμέρους στοιχεία, προστιθέμενης αξίας, εισοδημάτων από εργασία και εταιρικών φόρων όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών το 2010, οδήγησε σε μείωση της προστιθέμενης αξίας στην ελληνική οικονομία κατά €387 εκ. και σε απώλεια περίπου 10.000 θέσεων εργασίας.

Διάγραμμα 1. Προστιθέμενη αξία και Απασχόληση κλάδου

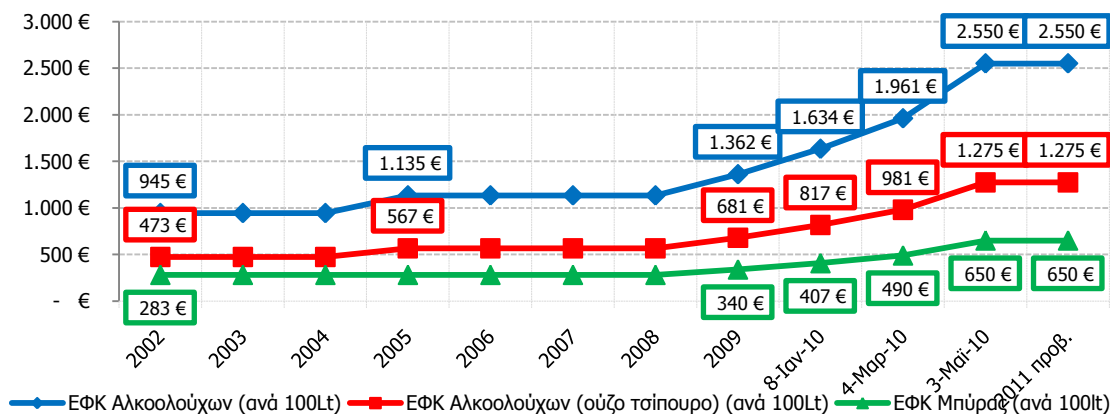

Φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.α.). Στα τοπικά αποστάγματα ο ΕΦΚΟΠ υπολογίζεται

στο ήμισυ του φόρου των αλκοολούχων ποτών, ενώ το τσίπουρο και η τσικουδιά διημέρων (για προσωπική χρήση) φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 0,59 ανά κιλό. Η μύρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο, σε σαφώς χαμηλότερο επίπεδο έναντι των δύο πρώτων κατηγοριών, σχεδόν στο ¼ του επιπέδου των αλκοολούχων ποτών, ενώ ο φόρος στο κρασί είναι μηδενικός.

Διάγραμμα 2. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ

Ενδεικτικό των επιπτώσεων που είχαν στις τιμές οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ είναι το γεγονός ότι η τιμή λιανικής πώλησης ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού, αυξήθηκε κατά 38% μέσα σε ένα έτος, χωρίς να έχει αυξηθεί το ίδιο διάστημα η ονομαστική τιμή προ φόρων.

Η διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση και οι δυσανάλογες αυξήσεις στους συντελεστές ειδικού φόρου στις επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών μετέβαλαν τις σχετικές τιμές και δημιούργησαν επιπλέον στρεβλώσεις στη λειτουργία της αγοράς, καθώς ενίσχυσαν τα κίνητρα για υποκατάσταση της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών.

Εκτός από την όξυνση των στρεβλώσεων στην αγορά οινοπνευματωδών ποτών που προκλήθηκε από τη δυσανάλογη αύξηση των συντελεστών ΕΦΚΟΠ, η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς και αυξάνει τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Άλλες παράπλευρες αρνητικές επιπτώσεις αφορούν στην έξαρση του λαθρεμπορίου αλλά και της νοθείας, στην ενίσχυση των κινήτρων για φοροδιαφυγή και σε επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία λόγω αύξησης της νοθείας στα ποτά.

Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚΟΠ και του ΦΠΑ, όσο και μέσα από τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται και τα τοπικά αποστάγματα) προσέγγισαν το 2010 τα €351 εκ., ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ στη μύρα ανήλθαν στα €117 εκ. Συνολικά, το 2010 εισπράχθηκαν €468 εκ. από τον ΕΦΚΟΠ στα οινοπνευματώδη ποτά, καταγράφοντας αξιοσημείωτη αύξηση κατά 31% σε σχέση με το 2009, όταν τα συνολικά έσοδα ήταν €357 εκ. Διαχρονικά παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις των εσόδων που εισπράττονται από ποτά σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού. Έτσι, αν και τα φορολογικά έσοδα που εισπράχθηκαν το 2010 είναι υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2009, περίπου κατά €111 εκ., είναι ωστόσο σαφώς χαμηλότερα από τους στόχους που είχαν τεθεί με βάση τις αυξήσεις στους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις καταγράφονται στις περιόδους αύξησης των φορολογικών συντελεστών.

Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά

Εξετάσαμε τις προοπτικές του κλάδου και τις αντίστοιχες επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας και στα φορολογικά έσοδα, υπό δύο σενάρια: α) ένα βασικό σενάριο αναφοράς, στο οποίο υποθέτουμε διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και β) ένα εναλλακτικό σενάριο στο οποίο υποθέτουμε τη σταδιακή αποκλιμάκωση ΕΦΚΟΠ μέχρι το 2014.

Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται καθοδική στο σενάριο διατήρησης του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης, φτάνοντας το 2014 τα 56 εκ. φιάλες. Μια τέτοια εξέλιξη συνεπάγεται ότι το επίπεδο πωλήσεων το 2014 θα βρίσκεται στο 58% του επιπέδου πωλήσεων του 2005 και στο 63% του επιπέδου πωλήσεων του 2009, κάτι που οπωσδήποτε θα έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων που συνδέονται με τον κλάδο, την απασχόληση και τα έσοδα του δημοσίου από όλες τις πηγές. Το 2014 εκτιμάται ότι τα έσοδα από ΕΦΚΟΠ θα είναι κατά €21,6 εκ. λιγότερα συγκριτικά με (την εκτίμηση για) το 2011, ενώ ακόμα μεγαλύτερη κάμψη υπολογίζεται στα έσοδα από ΦΠΑ (-€30,3 εκ.). Ταυτόχρονα, λόγω των μειωμένων πωλήσεων εκτιμάται απώλεια επιπλέον 2.470 θέσεων εργασίας στην επόμενη τριετία. Η πτώση στην απασχόληση, προκαλεί μειωμένα εισοδήματα και συνεπώς μικρότερα έσοδα από φόρους εισοδήματος, κατά €10,2 εκ., Απώλειες θα προκύψουν και στις εργοδοτικές εισφορές οι οποίες υπολογίζεται ότι το 2014 θα είναι κατά €10 εκ. μικρότερες σε σχέση με το 2011. Τέλος, η μείωση της απασχόλησης θα οδηγήσει σε δαπάνη για επιδόματα ανεργίας, που θα φτάσει τα €13,7 εκ. στο σύνολο της περιόδου προβολής.

Συνολικά τα έσοδα του δημοσίου εκτιμάται ότι το 2014 θα είναι λιγότερα κατά €34 εκ., σε σύγκριση με το 2011, ενώ οι απώλειες θέσεων εργασίας υπολογίζονται σε 2.500 στην τριετία 2012-2014. Οι απώλειες αυτές θα πρέπει να προστεθούν στις ήδη εκτιμηθείσες για το 2010 και 2011.

Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ

Βασικό στοιχείο στην προσπάθεια αντιστροφής της αρνητικής πορείας του κλάδου μπορεί να αποτελέσει η σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ. Συγκεκριμένα, στο εναλλακτικό σενάριο εξετάζεται το ενδεχόμενο μείωσης του συντελεστή κατά €250 / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ετησίως μέχρι το 2014, με αφετηρία το 2012. Στο σενάριο βαθμιαίας μείωσης του φόρου η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται να αναστρέψει την καθοδική της πορεία και να εμφανίσει σταδιακή αύξηση μέχρι το 2014, χωρίς ωστόσο να ξεπεράσει το επίπεδο κατανάλωσης του 2010. Η εξέλιξη αυτή θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς.

Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι η μείωση του φόρου θα οδηγήσει σε:

- Αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.
- Συγκράτηση της απασχόλησης, αύξηση των εργοδοτικών εισφορών και μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Αύξηση των εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και φόρους την οικονομία.
- Μείωση των εσόδων από ΕΦΚΟΠ, η οποία όμως υπεραντισταθμίζεται από την αύξηση των εσόδων από τις άλλες πηγές.

Συγκεκριμένα, σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς προκύπτει ότι η αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ προσεγγίζει την τριετία 2012-2014 τα €13,8 εκ. Εξαιτίας της αύξησης των πωλήσεων αναμένεται να προκύψει όφελος κατά 13.200 θέσεις εργασίας στο σύνολο της οικονομίας. Η αύξηση στην απασχόληση και η διατήρηση αρκετών επιχειρήσεων στην οικονομία εκτιμάται ότι θα αποδώσει επιπλέον €40,5 εκ. από τη φορολόγηση τους, ενώ οι εργοδοτικές εισφορές θα είναι αυξημένες κατά €53,4 εκ. σε σχέση με το βασικό σενάριο.

Ταυτόχρονα, ο σημαντικός περιορισμός των απωλειών θέσεων εργασίας θα εξοικονομήσει δαπάνες από τα επιδόματα ανεργίας τα οποία υπολογίστηκαν στο βασικό σενάριο, ύψους 13,7 εκ. ευρώ, κατ' ελάχιστον, καθώς πέρα από τη συγκράτηση της απασχόλησης αναμένεται και ενίσχυση της σε σύγκριση πάντα με το σενάριο διατήρησης του φόρου. Έτσι το συνολικό επιπλέον όφελος είναι €37,7 εκ. στην τριετία 2012-2014, ενώ η απασχόληση ενισχύεται κατά 13,2 χιλ. θέσεις εργασίας σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης της ισχύουσας φορολογίας.

Πίνακας 2. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο

Εξοικονόμηση εσόδων (σε € εκ.)	2012	2013	2014	Συνολικό όφελος 12/14
Διαφορά Φορολογικών Εσόδων από ΕΦΚΟΠ	-12,4	-26,9	-44,3	-83,7
Διαφορά Φορολογικών Εσόδων από ΦΠΑ	2,9	4,8	6,1	13,8
Διαφορά Φορολογικών Εσόδων από Εισοδήματα	6,6	13,3	20,7	40,5
Διαφορά εσόδων από Εργοδοτικές Εισφορές	8,6	17,5	27,4	53,4
Εξοικονόμηση από Επιδόματα Ανεργίας	-9,8*	-3,6	-0,2	-13,7
Σύνολο	15,5	12,3	10,1	37,7
Επιπλέον Απασχολούμενοι	2.126	4.334	6.793	13.252

* Το αρνητικό πρόσημο υποδηλώνει εξοικονόμηση δαπανών, άρα τα -€13,7 εκ. των επιδομάτων ανεργίας που θα προκαλούνταν στο βασικό σενάριο προστίθενται στη εξοικονόμηση που προκύπτει.

Στα παραπάνω αποτελέσματα, από τη μείωση του φόρου, δεν έχουν συμπεριληφθεί οι εξής επιδράσεις:

- Στην αγορά on trade (bar, restaurants) η απουσία ελέγχων, αλλά και το κίνητρο φοροδιαφυγής εξαιτίας της υψηλής φορολόγησης, έχει «εκθρέψει» το φαινόμενο μερικής έκδοσης αποδείξεων και απόδοσης ΦΠΑ (collection rate), περίπου στο 70% σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις.
 - Εκτιμάται ότι η βελτίωση της συλλογής φόρων στα σημεία αυτά κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (στο 75%) μπορεί να αποφέρει περίπου **€43 εκ. επιπλέον έσοδα από ΦΠΑ την επόμενη τριετία**
- **Σταδιακή συρρίκνωση του παράνομου εμπορίου**, καθώς η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης αποθαρρύνει τα κίνητρα διακίνησης παράνομων ποσοτήτων αλκοολούχων ποτών, ενώ και το κίνητρο νοθείας των ποτών μειώνεται. Για το 2010 εκτιμάται ότι η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη μη καταβολή του ΕΦΚΟΠ σε ποτά που διακινήθηκαν παράνομα, προσεγγίζει τα **€50 εκ. (χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διημέρων)**
 - Το πρόβλημα αυτό παίρνει τεράστιες διαστάσεις ειδικά στις τουριστικές περιοχές, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται το τουριστικό προϊόν, ενώ ακόμα πιο σημαντική είναι η επίπτωση στη δημόσια υγεία
 - Η συρρίκνωση, έστω και κατά 10%, του παράνομου εμπορίου εκτιμάται ότι μπορεί να αποφέρει περίπου €21,7 εκ. την περίοδο 2012-2014

Η παραγωγή τσίπουρου διημέρων υπόκειται σε φορολογία 0,59€/κιλό, καθώς δεν προορίζεται για εμπορία, αλλά για προσωπική κατανάλωση. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της αγοράς, ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής αυτής κατευθύνεται παρανόμως προς τα κανάλια διανομής (εμπόριο), δημιουργώντας αρνητικές επιπτώσεις:

- **Στη λειτουργία της αγοράς:** Αθέμιτος ανταγωνισμός προς τους ποτοποιούς που τυποποιούν το προϊόν, το οποίο φορολογείται κανονικά και υπόκειται σε συνεχείς ελέγχους, τόσο στην παραγωγή, όσο και στην εμφιάλωση,
- **Στα φορολογικά έσοδα:** Απώλεια εσόδων από τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ. Οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο τσίπουρου διημέρων εκτιμάται ότι λαμβάνουν μεγάλες διαστάσεις, καθώς, σύμφωνα με φορείς της αγοράς, η ποσότητα του παράνομου τσίπουρου προσεγγίζει περίπου τους 13 χιλ. τόνους (9 εκ. φιάλες). Αν ισχύει αυτό, οι απώλειες εσόδων από τη μη απόδοση ΕΦΚΟΠ εκτιμώνται στα **€26 εκ. ετησίως**, χωρίς να περιλαμβάνονται οι απώλειες από τη μη απόδοση ΦΠΑ,
- **Στη δημόσια υγεία** για το τμήμα της παραγωγής στο οποίο:
 - Στην παραγωγή του έχει γίνει προσθήκη μη ελεγμένων συστατικών στην απόσταξη, (υψηλά επίπεδα μεθυλικής αλκοόλης – ξυλόπνευμα) και

- Η διακίνηση πραγματοποιείται σε πλαστική συσκευασία, η οποία δεν είναι κατάλληλη για την αποθήκευση ποτών που περιέχουν οινόπνευμα.

Προτεινόμενα μέτρα για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Υπάρχει η δυνατότητα για βελτιωτικές κινήσεις που θα συμβάλλουν θετικά στην αντιμετώπιση της πρωτοφανούς κρίσης που διέρχεται η ελληνική οικονομία, αλλά και ο ευρύτερος κλάδος των αλκοολούχων ποτών. Βασική αρχή σε αυτή την προσπάθεια πρέπει να αποτελέσει η αντίληψη ότι η **σχέση των εταιριών του κλάδου με το κράτος** πρέπει να στηρίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και συνεργασία, ώστε να αποβαίνει προς όφελος της κοινωνίας και της εθνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, στο επίπεδο της φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών, ο προσδιορισμός στόχων για την είσπραξη εσόδων από το κράτος οι οποίοι δεν είναι ρεαλιστικοί επιφέρει μεγαλύτερη ζημία. Η συνεργασία επιχειρήσεων – κράτους θα μπορούσε να συμβάλει στον προσδιορισμό των **πραγματικών δυνατοτήτων συνεισφοράς του κλάδου** στα δημόσια έσοδα, λαμβάνοντας υπόψη α) την αρνητική επίδραση από την υψηλή φορολογία στη διαμόρφωση του ΑΕΠ β) το πραγματικό αποτέλεσμα στα δημόσια έσοδα από τη στρέβλωση των κινήτρων και τον συνολικό οικονομικό αντίκτυπο των υιοθετούμενων φορολογικών μεταβολών και γ) τα κίνητρα για νοθεία, παράνομη διακίνηση και διασυννοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών.

Η αναγκαιότητα της δημοσιονομικής προσαρμογής δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση και η επιβολή ειδικού φόρου κατανάλωσης αποτελεί σημαντικό εργαλείο πολιτικής στο πλαίσιο αυτό, με την επισήμανση ότι θα πρέπει να αξιολογούνται οι ευρύτερες επιπτώσεις από τη χρήση παρόμοιων εργαλείων συγκέντρωσης εσόδων. Εφόσον επιτευχθεί η εξομάλυνση των δημοσίων οικονομικών σε εύλογο χρονικό ορίζοντα, θα μπορούσε να προσδιοριστεί δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα σύγκλισης των φορολογικών συντελεστών με τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους ή / και με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς (το πρόβλημα της νοθείας παρατηρείται έντονα στα νησιά). Αυτό θα βοηθήσει τον προγραμματισμό των επιχειρήσεων μειώνοντας την αβεβαιότητα από την ad hoc και χωρίς προηγούμενη επεξεργασία των ευρύτερων επιπτώσεων, αύξηση του ειδικού φόρου. Ταυτόχρονα με τη σταδιακή αποκλιμάκωση του φόρου επιβάλλεται να εφαρμοστούν πρόσθετα μέτρα, διοικητικού ή εποπτικού χαρακτήρα που θα διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς αλκοολούχων ποτών, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενισχυθεί και η εταιρική κοινωνική ευθύνη απέναντι στις παθογένειες που δημιουργούνται. Στο πλαίσιο αυτό μερικές προτάσεις που αξίζει να εξεταστούν για το καθεστώς φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών είναι οι παρακάτω:

- Σε μεταγενέστερο χρόνο, **επανεξέταση των στόχων της φορολογικής πολιτικής** από την επιβολή ειδικού φόρου στα οινοπνευματώδη ποτά και καθορισμός προτεραιοτήτων με βάση τη θεωρητική βάση επιβολής ειδικών φόρων (ενσωμάτωση των εξωτερικών επιδράσεων από υπερβολική κατανάλωση – υγεία καταναλωτών).
- **Εντατικοποίηση των ελέγχων**, τόσο στα σύνορα, όσο και επιτόπια στην εγχώρια αγορά για συμπίεση του παράνομου εμπορίου
- **Συντονισμός ελεγκτικών μηχανισμών** για καλύτερη αποτελεσματικότητα
- **Δημιουργία Ομάδας Εργασίας (Task Group)** με συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών και των επιχειρήσεων του κλάδου για την καταπολέμηση της νοθείας / λαθρεμπορίου οινοπνευματωδών ποτών που αποβαίνει εις βάρος των δημοσίων εσόδων και δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Στόχος της Ομάδας Εργασίας η κατάρτιση Σχεδίου Δράσης με συγκεκριμένες παρεμβάσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου.
- Εκτίμηση των δυνατοτήτων συνεισφοράς των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της **εταιρικής κοινωνικής ευθύνης** (π.χ. χορηγία ειδικού εξοπλισμού στις ελεγκτικές αρχές για τον εντοπισμό παράνομα διακινούμενων φορτιών προϊόντων).

1 Εισαγωγή

Η εξαιρετικά δυσμενής δημοσιονομική θέση της χώρας και η διογκούμενη αβεβαιότητα σχετικά με το μέλλον της ελληνικής οικονομίας, έχουν δημιουργήσει ένα ασφυκτικό πλαίσιο στην επιχειρηματική δραστηριότητα, το οποίο διαπερνά το σύνολο σχεδόν των κλάδων της οικονομίας. Η αύξηση της φορολογίας και η επιβολή νέων φόρων, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος και ο συνεπαγόμενος περιορισμός των δαπανών, καθώς και οι έντονοι πιστωτικοί περιορισμοί, έχουν οδηγήσει σε δραστική μείωση της συνολικής ζήτησης και καταποντισμό των προσδοκιών, διαμορφώνοντας συνθήκες επίμονης ύφεσης στην ελληνική οικονομία.

Η χρήση της έμμεσης φορολογίας, μέσω της αύξησης των συντελεστών του ΦΠΑ στο σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και των Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης (σε ποτά, καπνό, πετρελαιοειδή καύσιμα, ηλεκτρική ενέργεια και πρόσφατα στο φυσικό αέριο), έχει αποτελέσει, σε δυσανάλογο μάλιστα βαθμό, μια από τις κύριες συνιστώσες στην προσπάθεια μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, καθώς έχει θεωρηθεί ότι μπορεί να φέρει άμεσα αποτελέσματα στο σκέλος των δημοσίων εσόδων. Η μεταρρυθμιστική προσπάθεια και ο αναπροσανατολισμός της οικονομίας σε μια βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία, η οποία είναι περισσότερο επίπονη και απαιτεί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ώστε να διαφανούν τα αποτελέσματά της, αν και έχει δρομολογηθεί δεν έχει προς το παρόν υλοποιηθεί με την ίδια ένταση και ταχύτητα.

Στο σχεδιασμό της πολιτικής επιβολής έμμεσων φόρων φαίνεται όμως ότι έχουν αγνοηθεί οι επιπτώσεις που έχει η αύξηση των τιμών των προϊόντων, που προκαλείται από την αύξηση των φορολογικών συντελεστών, σε παραμέτρους όπως η ζήτηση, η απασχόληση, οι επενδύσεις, η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, τα υπόλοιπα δημόσια έσοδα, ο πληθωρισμός, καθώς και οι πρόσθετες επιπτώσεις (second round effects) σε οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τους κλάδους στους οποίους επιβάλλονται ειδικοί φόροι κατανάλωσης. Αυτό σημαίνει ότι η αύξηση των φορολογικών εσόδων, ακόμα και αν επιτευχθεί, είναι σε αρκετές περιπτώσεις πρόσκαιρη. Ειδικά σε κλάδους που προσφέρουν προϊόντα με αυξημένη ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή, η επιβολή πρόσθετων φόρων στην κατανάλωση δεν εξασφαλίζει την αύξηση των φορολογικών εσόδων. Εν τω μεταξύ, τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων, η ύφεση βαθιάνει, ενώ έντονα είναι τα αρνητικά αποτελέσματα στην απασχόληση και κατ' επέκταση στην κοινωνική συνοχή.

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών, ο οποίος εντάσσεται στον ευρύτερο κλάδο οινοπνευματωδών ποτών, έχει σημαντική συνεισφορά στην ελληνική οικονομία, ιδίως σε όρους φορολογικών εσόδων. Επιπλέον καταγράφει σημαντικές διασυνδέσεις με άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας (χονδρικό και λιανικό εμπόριο, εστίαση / ψυχαγωγία, διαφήμιση κ.ά.), γεγονός που καθιστά υπολογίσιμη την ευρύτερη επίδρασή του στο συνολικό προϊόν και στην απασχόληση. Ως ένας από τους κλάδους στους οποίους επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης, έχει πληγεί έντονα από τις διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚ και του ΦΠΑ

στα ποτά κατά τη διάρκεια της διετίας 2009-2010 και την ύφεση της ελληνικής οικονομίας. Οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών μειώθηκαν περισσότερο από 20% το 2010, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις η πτώση συνεχίζεται με παρόμοια ένταση και το 2011.

Η συρρίκνωση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών έχει άμεση επίπτωση στα φορολογικά έσοδα και στην απασχόληση τόσο στον κλάδο, όσο και στις συνδεδεμένες με αυτόν οικονομικές δραστηριότητες. Η τεράστια αβεβαιότητα που προκύπτει από το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον καθιστά ιδιαίτερα αρνητικές τις προσδοκίες των επιχειρήσεων του κλάδου για το μέλλον, οδηγώντας σε περικοπές λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών και, τελικά, σε μείωση της προστιθέμενης αξίας που προσφέρει ο κλάδος στην οικονομία. Ταυτόχρονα, η αύξηση της φορολογίας προκαλεί πρόσθετες αρνητικές επιδράσεις, καθώς σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια των ελέγχων, ωθεί σε διόγκωση του λαθρεμπορίου και της νοθείας στα ποτά με πολύ αρνητικές επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα αλλά κυρίως στη δημόσια υγεία.

Σε αυτό το πλαίσιο, στην παρούσα μελέτη αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, αναλύονται οι στρεβλώσεις της αγοράς, εκτιμώνται οι προοπτικές του κλάδου και διατυπώνονται προτάσεις στην κατεύθυνση διασφάλισης της βιωσιμότητας του κλάδου και μετριασμού των αρνητικών επιπτώσεων στην απασχόληση που προκύπτουν από την ύφεση της οικονομίας και την υφιστάμενη πολιτική φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών.

Η δομή της παρούσας μελέτης, εκτός από το πρώτο εισαγωγικό κεφάλαιο, έχει ως εξής: Στο **δεύτερο κεφάλαιο** της μελέτης οριοθετείται ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών και καταγράφεται το «αποτύπωμα» του κλάδου, δηλαδή η επίδρασή του, στην ελληνική οικονομία. Στο **τρίτο κεφάλαιο** καταγράφεται η εξέλιξη των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών την τελευταία δεκαετία, ενώ αποτυπώνονται και οι επιπτώσεις της πτώσης των πωλήσεων στα χρηματοοικονομικά στοιχεία των εταιρειών του κλάδου. Παράλληλα, καταγράφονται οι σημαντικότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης αλκοολούχων ποτών, με βάση τους οποίους δομείται και το υπόδειγμα ζήτησης για τα προϊόντα του κλάδου. Η φορολογική πολιτική αναλύεται στο **τέταρτο κεφάλαιο** της μελέτης, όπου καταγράφεται η εξέλιξη των φορολογικών συντελεστών στα αλκοολούχα ποτά, τα δημόσια έσοδα ανά έτος, αλλά και οι επιπτώσεις από τις σημαντικές αυξήσεις φόρων την τελευταία διετία. Στο **πέμπτο κεφάλαιο** εξετάζεται η πορεία των πωλήσεων, των φορολογικών εσόδων και της απασχόλησης του κλάδου υπό το πρίσμα δυο διαφορετικών υποθέσεων: διατήρησης των φορολογικών συντελεστών στα σημερινά επίπεδα ή σταδιακής μείωσης τους την επόμενη τριετία. Τέλος, στο **έκτο κεφάλαιο** διατυπώνονται προτάσεις και μέτρα που εκτιμάται ότι μπορούν να ενισχύσουν τον κλάδο.

2 Βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

2.1 Οριοθέτηση των προϊόντων και του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Στα αλκοολούχα ποτά περιλαμβάνονται το Ουίσκι, τα Λευκά Ποτά (βότκα, τζίν, ρούμι, τεκίλα), τα Λικέρ, το Κονιάκ / Brandy και τα RTD'S (Ready-to-Drink Cocktails). Τα αλκοολούχα ποτά εντάσσονται στην ευρύτερη κατηγορία των οινοπνευματωδών ποτών, στην οποία περιλαμβάνονται όλες οι κατηγορίες ποτών που εμπεριέχουν αιθυλική αλκοόλη, όπως το κρασί, η μπύρα και τα τοπικά αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο κ.ά.) Στην παρούσα μελέτη θεωρούμε ότι τα τοπικά αποστάγματα και τα αλκοολούχα ποτά ανήκουν στην ίδια κατηγορία προϊόντων, καθώς αποτελούν υποκατάστατα προϊόντα που έχουν παρόμοια, αλλά όχι ενιαία, φορολογική αντιμετώπιση.

Από την πλευρά της προσφοράς θεωρούμε ότι στον ευρύτερο κλάδο των αλκοολούχων ποτών εντάσσονται οι παρακάτω κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων:

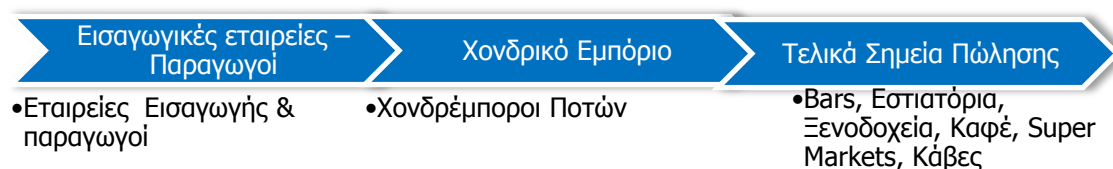
- Εγχώριοι παραγωγοί αλκοολούχων ποτών
- Εισαγωγείς / αντιπρόσωποι διεθνών οίκων παραγωγής αλκοολούχων ποτών
- Χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών
- Μεγάλες και μεσαίες αλυσίδες και καταστήματα λιανικού εμπορίου τροφίμων και ποτών
- Ειδικευμένο λιανικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών (π.χ. κάβες)
- Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο κλάδο Ξενοδοχείων – Εστιατορίων (εστιατόρια, bar, clubs, live, café-bar κ.λπ.) οι οποίες διαθέτουν αλκοολούχα ποτά στους τελικούς καταναλωτές για επιτόπια κατανάλωση.

Η ταξινόμηση αυτή διαφοροποιείται από την παραδοσιακή «στενότερη» οριοθέτηση του κλάδου, σύμφωνα με την οποία στον κλάδο περιλαμβάνονται άμεσα μόνον οι δύο πρώτοι κλάδοι / ομάδες επιχειρήσεων, ως βασικοί προμηθευτές αλκοολούχων ποτών στην αγορά². Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή κρίθηκε σκόπιμη, καθώς ένας από τους κύριους στόχους της μελέτης είναι η ανάλυση του συνολικού αντίκτυπου του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία και των επιπτώσεων που προκαλούνται από το υφιστάμενο σύστημα φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών. Για το λόγο αυτό, στην παρούσα ανάλυση συμπεριλαμβάνονται και οι κλάδοι που διαμεσολαβούν μεταξύ της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων στους τελικούς καταναλωτές.

² Η προσέγγιση που ακολουθούμε ως προς την οριοθέτηση του κλάδου διαφοροποιείται και από την επίσημη στατιστική ταξινόμηση (ΣΤΑΚΟΔ 2008) που χρησιμοποιεί η Στατιστική Υπηρεσία (ΕΛΣΤΑΤ), σύμφωνα με την οποία η παραγωγή ποτών συνιστά διαφορετικό κλάδο από το εισαγωγικό εμπόριο ποτών από το εξωτερικό, το οποίο και εντάσσεται στο χονδρικό εμπόριο ποτών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών διακρίνεται σε τρία βασικά επίπεδα (Σχήμα 2.1). Το πρώτο αφορά στην εγχώρια παραγωγή και τις εισαγωγές αλκοολούχων ποτών που έχουν παραχθεί στο εξωτερικό. Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκονται τα ενδιάμεσα κανάλια διανομής (χονδρικό εμπόριο), ενώ το τρίτο επίπεδο περιλαμβάνει τα τελικά σημεία λιανικής πώλησης αλκοολούχων ποτών προς οικιακή ή επιτόπια κατανάλωση (Supermarkets, Κάβες, Μπαρ, Εστιατόρια, Ξενοδοχεία κ.ά.). Η διάκριση αυτή δεν είναι απόλυτη, καθώς σημεία λιανικής πώλησης όπως οι μεγάλες αλυσίδες supermarket, συχνά αποτελούν προμηθευτές τελικών σημείων πώλησης προς επιτόπια κατανάλωση. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι στα επίπεδα χονδρικής και λιανικής πώλησης, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών αποτελούν μόνον ένα τμήμα των συνολικών πωλήσεων των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτά τα επίπεδα. Κατά το τμήμα αυτό θεωρούμε ότι η δραστηριότητά τους περιλαμβάνεται στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών.

Σχήμα 2.1. Τα τρία επίπεδα του κλάδου αλκοολούχων ποτών

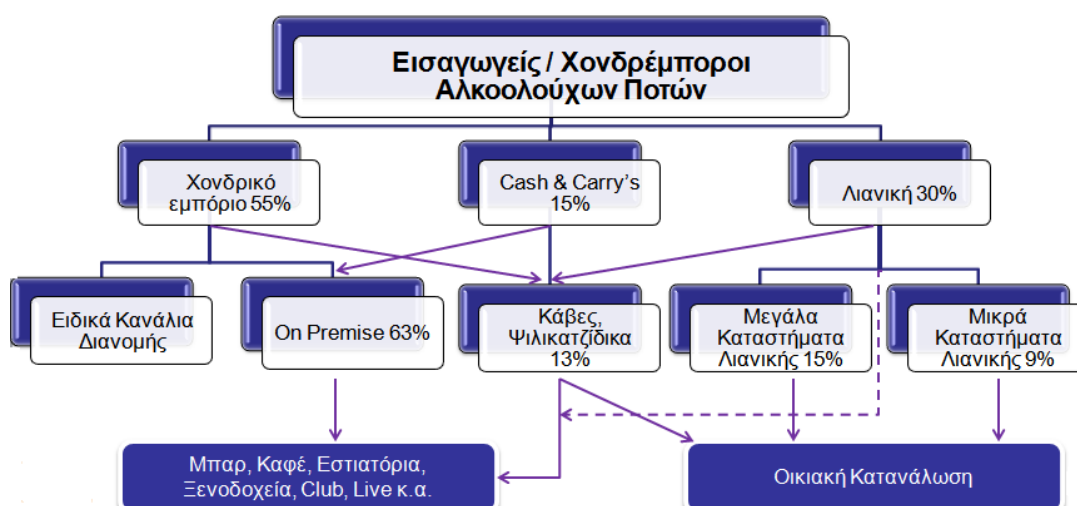
2.2 Η αλυσίδα αξίας του κλάδου αλκοολούχων ποτών

Στο Σχήμα 2.2 αποτυπώνεται πιο αναλυτικά η δομή του κλάδου και παρατίθενται εκτιμήσεις σχετικά με την κατανομή των πωλήσεων σε κάθε επίπεδο της αλυσίδας αξίας (εφοδιασμού). Στο πρώτο επίπεδο, στο οποίο περιλαμβάνονται οι εταιρείες εισαγωγής / αντιπροσώπευσης αλκοολούχων ποτών που παράγονται στο εξωτερικό και οι εγχώριοι παραγωγοί που παράγουν τοπικά αποστάγματα, λικέρ και κονιάκ που απευθύνονται στην εγχώρια αγορά, επικρατούν θυγατρικές μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, οι οποίες εισάγουν, παράγουν και διαθέτουν αλκοολούχα ποτά με ισχυρά εμπορικά σήματα, τα οποία στηρίζουν μέσω διαφήμισης και προωθητικών ενεργειών και διαθέτουν στην αγορά έχοντας αναπτύξει οργανωμένα δίκτυα διανομής (παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο, καταστήματα Cash & Carry, μεγάλα καταστήματα λιανικής).

Το παραδοσιακό χονδρικό εμπόριο και τα καταστήματα Cash & Carry διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αλυσίδα εφοδιασμού των αλκοολούχων ποτών, καθώς τροφοδοτούν μεγάλο τμήμα της αγοράς λιανικής και το μεγαλύτερο τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Εκτιμάται ότι οι εισαγωγικές επιχειρήσεις και οι εγχώριοι παραγωγοί διακινούν περίπου το 55% του όγκου των πωλήσεών τους μέσω χονδρεμπόρων, ενώ πωλούν το 15% σε καταστήματα Cash & Carry από τα οποία προμηθεύονται αλκοολούχα ποτά ένα μέρος των καταστημάτων

λιανικής πώλησης και των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης. Το υπόλοιπο 30% περίπου του όγκου των πωλήσεων τους διατίθεται απευθείας σε μεγάλα καταστήματα λιανικής, από τα οποία στη συνέχεια προμηθεύονται οι μικρότεροι λιανέμποροι, τα παραδοσιακά καταστήματα λιανικής (περίπτερα, ψιλικατζήδικα) και τμήμα των σημείων επιτόπιας κατανάλωσης.

Σχήμα 2.2. Αλυσίδα αξίας κλάδου αλκοολούχων ποτών

Η αγορά αλκοολούχων ποτών περιλαμβάνει δύο τμήματα:

- i. την αγορά / κανάλι **off trade**, δηλαδή την αγορά στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά για οικιακή κυρίως κατανάλωση (μέσω Mini & Super Markets, παραδοσιακής λιανικής κ.ά.) και
- ii. την αγορά / κανάλι **on trade**, στην οποία διατίθενται αλκοολούχα ποτά προς επιτόπια κατανάλωση (Εστιατόρια, Μπαρ, Ξενοδοχεία κ.ά.).

Η αγορά off trade εκτιμάται ότι απορροφά το 35% περίπου του συνολικού όγκου πωλήσεων αλκοολούχων ποτών, με το υπόλοιπο 65% να αφορά στην επιτόπια κατανάλωση.

2.2.1 Βασικά οικονομικά μεγέθη κλάδου αλκοολούχων ποτών

Μια πρώτη εικόνα για το μέγεθος κάθε τμήματος της αλυσίδας αξίας του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην Ελλάδα παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.1. Αν και τα τελευταία διαθέσιμα επίσημα στοιχεία αφορούν στο 2006, γεγονός που τα καθιστά ανεπίκαιρα καθώς η οικονομική κρίση που διέρχεται η ελληνική οικονομία έχει μεταβάλλει δραστικά τα δεδομένα, αξίζει να επισημάνουμε το μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο και στους κλάδους που συνδέονται με την επιτόπια κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Αυτό συνεπάγεται ότι οι κλάδοι της παραγωγής / εισαγωγής αλκοολούχων ποτών, στις

οποιές δραστηριοποιείται αρκετά μικρότερος αριθμός επιχειρήσεων, διασυνδέονται με ένα υπολογίσιμο τμήμα της οικονομίας. Συνεπώς, οι εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών επηρεάζουν και τους κλάδους που βρίσκονται στο ενδιάμεσο και στο τελικό στάδιο της εφοδιαστικής αλυσίδας. Το μέγεθος της επίδρασης εξαρτάται από τη βαρύτητα που έχουν οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών στη συνολική οικονομική δραστηριότητα και στην απασχόληση των διασυνδεδεμένων με την παραγωγή και εισαγωγή αλκοολούχων ποτών κλάδων.

Πίνακας 2.1. Βασικά μεγέθη στην εφοδιαστική αλυσίδα του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Κλάδος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Κύκλος Εργασιών (σε εκατ. €)
Παραγωγή αλκοολούχων ποτών	250	127
Παραγωγή αλκοόλης	19	32
Χονδρικό εμπόριο ποτών¹	2.440	2.146
<i>Εισαγωγείς / Αντιπρόσωποι²</i>	5	479,3
Λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα³	28.216	13.971
Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών ή καπνού σε ειδικευμένα καταστήματα	31.332	4.709
Ξενοδοχεία	7.650	3.458
Εστιατόρια	43.428	3.939
Μπαρ	23.377	1.438
Καντίνες και τροφοδοσία με τρόφιμα	5.139	385

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Μητρώο Επιχειρήσεων, Εκτιμήσεις IOBE (εισαγωγείς / αντιπρόσωποι)

¹ Περιλαμβάνονται όλες οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χονδρικό εμπόριο ποτών. Ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιείται κυρίως στο χονδρικό εμπόριο αλκοολούχων ποτών εκτιμάται σε 110.

² Οι εισαγωγείς / αντιπρόσωποι περιλαμβάνονται στον κλάδο χονδρικού εμπορίου ποτών.

³ Το μη εξειδικευμένο λιανικό εμπόριο περιλαμβάνει τα περίπτερα, παντοπωλεία, καταστήματα γενικού εμπορίου τροφίμων και ποτών.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει σε βασικά οικονομικά μεγέθη των εισαγωγικών εταιρειών αλκοολούχων ποτών, οι οποίες αποτελούν τον πυρήνα του κλάδου, δεδομένου ότι διαθέτουν και το μεγαλύτερο μερίδιο στην εγχώρια αγορά σε όρους πωλήσεων αλκοολούχων ποτών.

Η απασχόληση στις εισαγωγικές εταιρείες προσέγγισε το 2010 τα 700 άτομα, ενώ ο κύκλος εργασιών τους ανήλθε στα €466 εκ., αποδίδοντας περίπου €4,7 εκ. από εταιρικούς φόρους εισοδήματος (Πίνακας 2.2.). Ταυτόχρονα, εκτιμάται ότι από τις εργοδοτικές εισφορές αλλά και τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων το δημόσιο εισέπραξε από τις εισαγωγικές εταιρείες περίπου €5 εκ..

Ίσως ακόμα πιο σημαντική είναι η συνεισφορά του κλάδου σε όρους φορολογικών εσόδων (εκτός των φόρων εισοδήματος), καθώς με την πώληση των αλκοολούχων ποτών, εισπράττεται Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) και Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης Οινοπνευματωδών Ποτών (ΕΦΚΟΠ). Τα έσοδα από το ΦΠΑ και τον ΕΦΚΟΠ ανήλθαν το 2010 σε €464 εκ., στο ίδιο περίπου ύψος με τον κύκλο εργασιών των εισαγωγικών εταιρειών. Αν

συνυπολογιστεί και ο ΦΠΑ που εισπράττεται στα επόμενα στάδια διανομής (on & off trade), τότε τα συνολικά έσοδα από ΦΠΑ που προέρχεται από την πώληση αλκοολούχων ποτών προσέγγισαν τα €382 εκ., ενώ μαζί με τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ φτάνουν τα €704 εκ..

Πίνακας 2.2: Βασικά οικονομικά μεγέθη εισαγωγικών εταιρειών

	2010
Απασχόληση	700 άτομα
Κύκλος Εργασιών	€466 εκ.
Εταιρικοί Φόροι	€4,7 εκ.
Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	€322 εκ.
Έσοδα από ΦΠΑ*	€142 εκ.
Εργοδοτικές εισφορές	€2,8 εκ.
Φόροι Εισοδήματος	€2 εκ.

Πηγή:: IOBE

* Δεν περιλαμβάνεται ο ΦΠΑ στις αγορές off trade και on trade

2.2.2 Ο αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου στην ελληνική οικονομία εκτιμήθηκε, χρησιμοποιώντας ένα υπόδειγμα εισροών – εκροών (input – output model) για την ελληνική οικονομία, το οποίο αναγνωρίζει εμφανώς τις διασυνδέσεις μεταξύ των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας³. Η ανάλυση στηρίχθηκε αρχικά στον υπολογισμό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης για την αγορά αλκοολούχων ποτών στις αγορές on trade και off trade το 2010⁴ και στη συνέχεια, με τη χρήση των σχετικών πολλαπλασιαστών που προκύπτουν από το υπόδειγμα εισροών – εκροών, στην εκτίμηση της άμεσης, έμμεσης και προκαλούμενης συμβολής / επίδρασης που έχει στην οικονομία η καταναλωτική δαπάνη αλκοολούχων ποτών τόσο για οικιακή, όσο και για επιτόπια κατανάλωση. Πιο συγκεκριμένα, στο υπόδειγμα αυτό εκτιμάται ότι η μείωση της εγχώριας κατανάλωσης και των εξαγωγών έχει πολλαπλασιαστική επίδραση στην οικονομία. Οι κλάδοι μιας οικονομίας αλληλεπιδρούν, καθώς κάθε κλάδος χρησιμοποιεί ως εισροή στην παραγωγική του διαδικασία προϊόντα και υπηρεσίες από άλλους κλάδους.

Οι άμεσες επιδράσεις, σύμφωνα με την ανάλυσή μας, αφορούν στο προϊόν, την προστιθέμενη αξία, τα έσοδα από φόρους εισοδήματος και την απασχόληση στα κανάλια off trade (λιανικό εμπόριο) και on trade (ξενοδοχεία - εστιατόρια). Η ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες από τα δύο κανάλια με σκοπό την ικανοποίηση της καταναλωτικής δαπάνης για αλκοολούχα ποτά

³ Το υπόδειγμα στηρίζεται σε υποθέσεις (π.χ. σταθερές οικονομίες κλίμακας, σταθερές σχέσεις υποκατάστασης μεταξύ των εισροών). Επιπρόσθετα υποθέτει ότι υπάρχει επαρκής υπερβάλλουσα δυναμικότητα για να ικανοποιήσει την πρόσθετη ζήτηση, ενώ η ανάλυση είναι στατική.

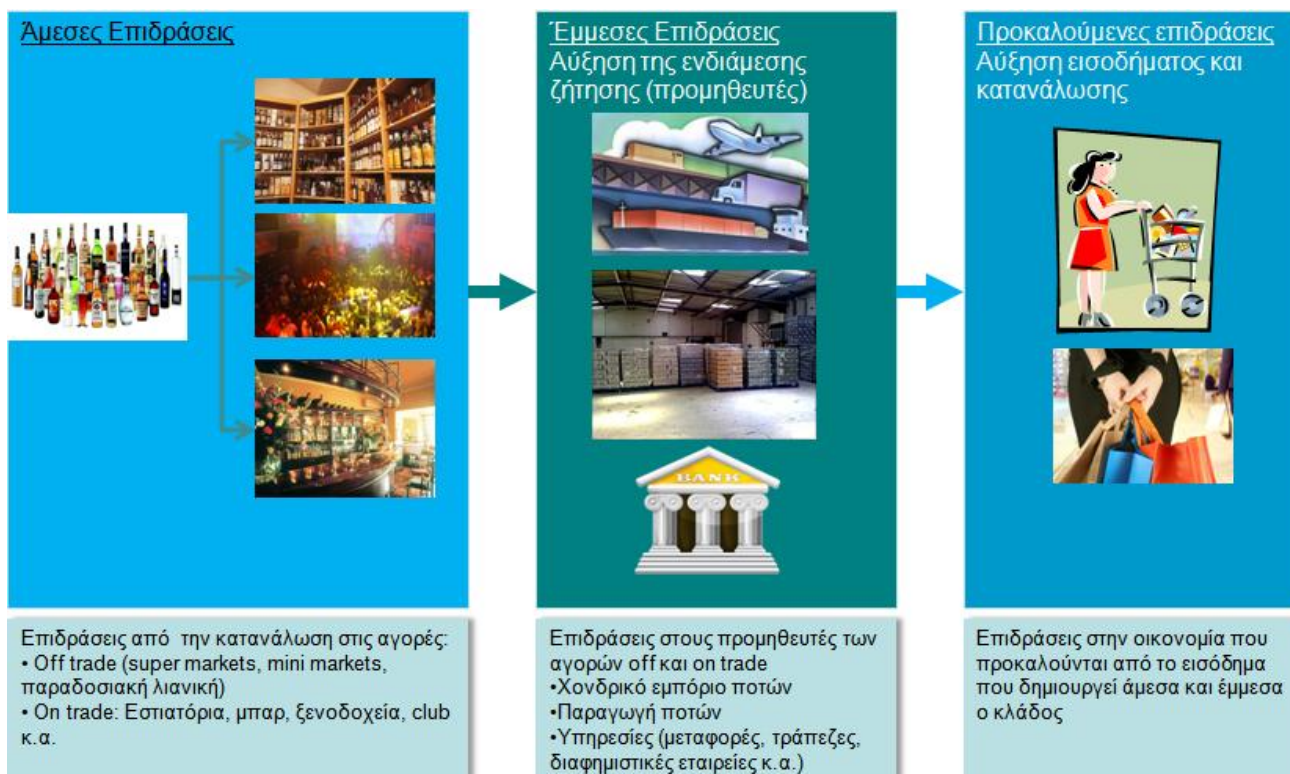
⁴ Οι υποθέσεις στις οποίες στηρίχθηκε ο υπολογισμός της καταναλωτικής δαπάνης παρουσιάζονται σε επόμενο τμήμα της μελέτης.

προκαλεί ένα δεύτερο γύρο επιδράσεων (έμμεσες επιδράσεις), που αφορούν στα αντίστοιχα οικονομικά μεγέθη των προμηθευτών των τελικών καναλιών διάθεσης (παραγωγή και χονδρικό εμπόριο ποτών), των προμηθευτών των προμηθευτών κ.ο.κ.. Έτσι, η μεταβολή της τελικής ζήτησης ενός κλάδου, επηρεάζει με το ίδιο πρόσημο τη ζήτηση για τα προϊόντα όλων των κλάδων που προμηθεύουν αυτόν τον κλάδο. Στην περίπτωση των αλκοολούχων ποτών, η μείωση της ζήτησης ποτών στην λιανική (μπαρ κ.α.) οδηγεί σε μείωση της ζήτησης για αλκοολούχα ποτά από το χονδρικό εμπόριο, ενώ επηρεάζει ταυτόχρονα τη ζήτηση μεταφορικών υπηρεσιών αλλά και τη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών.

Τέλος, οι προκαλούμενες (induced) επιδράσεις είναι οι επιδράσεις στην οικονομία από την αυξημένη δαπάνη ως αποτέλεσμα του εισοδήματος που έχει δημιουργηθεί από τον κλάδο.

Επιπλέον, το προκαλούμενο αποτέλεσμα προκύπτει, καθώς η χαμηλότερη ζήτηση συνεπάγεται και χαμηλότερη οικονομική δραστηριότητα, προστιθέμενη αξία, μισθοδοσία, φορολογικά έσοδα και απασχόληση, ενώ η χαμηλότερη απασχόληση και μισθοδοσία με τη σειρά τους οδηγούν σε περαιτέρω μείωση της ζήτησης, επιβαρύνοντας το αποτέλεσμα πολλαπλασιαστικά. Ενδεικτικά οι παραπάνω επιδράσεις αποτυπώνονται στην εικόνα 2.1. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από αυτές τις επιδράσεις θεωρούμε ότι αντανακλά το συνολικό οικονομικό αντίκτυπο του κλάδου στην ελληνική οικονομία.

Εικόνα 2.1. Επιδράσεις τομέα αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία

Στον Πίνακα 2.3 αποτυπώνεται ο συνολικός αντίκτυπος του κλάδου των αλκοολούχων ποτών στην οικονομία, και επιμερίζεται η επίδραση στις αγορές off και on trade. Προκύπτει ότι η συνολική συνεισφορά του κλάδου των αλκοολούχων ποτών είναι ιδιαίτερα σημαντική, τόσο σε όρους προστιθέμενης αξίας και εισοδήματος, όσο κυρίως και σε όρους απασχόλησης. Συγκεκριμένα, η συνολική (άμεση, έμμεση και προκαλούμενη) επίδραση στην εγχώρια προστιθέμενη αξία προσεγγίζει το €1,5 δισεκ., ενώ τα εισοδήματα που παράγονται είναι €437 εκ., αποδίδοντας και τους ανάλογους φόρους. Τα εισοδήματα αυτά αφορούν τα εισοδήματα των εργαζομένων στους προμηθευτές (παραγωγή, χονδρικό εμπόριο) και στους πελάτες (μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία, supermarkets, mini market, κ.ά.) του κλάδου, όσο και τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις δραστηριότητες που δημιουργούν όλοι αυτοί οι κρίκοι μέσω της κατανάλωσης τους (induced effect). Ταυτόχρονα, οι εταιρικοί φόροι, οι οποίοι αποδίδονται από το σύνολο των διασυνδεδεμένων δραστηριοτήτων προσεγγίζουν τα €51 εκ.. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική επίδραση αφορά στην απασχόληση που «οφείλεται» στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών, η οποία προσεγγίζει τις 41.000 εργαζόμενους.

Πίνακας 2.3. Συνολική επίδραση κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία (2010)

σε εκ. ευρώ	Άμεση Επίδραση	Έμμεση Επίδραση	Προκαλούμενη Επίδραση	Συνολική Επίδραση
Αγορές τελικής διάθεσης αλκοολούχων ποτών				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	647	281	635	1.564
ΑΕΠ	669	291	656	1.616
Εισόδημα από Εργασία	138	100	200	437
Εταιρικοί Φόροι	23	8	19	51
Απασχόληση (άτομα)	18.200	7.590	15.373	41.162
Αγορά off trade				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	104	33	121	258
ΑΕΠ	107	35	125	266
Εισόδημα από Εργασία	34	11	38	83
Εταιρικοί Φόροι	3	2	4	8
Απασχόληση (αριθμός)	4.745	533	2.929	8.207
Αγορά on trade				
Εγχώρια Προστιθέμενη Αξία	544	248	514	1.306
ΑΕΠ	563	256	531	1.350
Εισόδημα από Εργασία	104	89	162	354
Εταιρικοί Φόροι	20	7	16	43
Απασχόληση (αριθμός)	13.455	7.057	12.443	32.955

Η αγορά on trade έχει σαφώς μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο σε σχέση με την αγορά off trade, καθώς αποτελεί την κύρια αγορά διάθεσης αλκοολούχων ποτών, ενώ και οι δαπάνες των καταναλωτών είναι σημαντικά υψηλότερες λόγω του υψηλότερου μικτού περιθωρίου με το οποίο λειτουργεί η συγκεκριμένη αγορά.

3 Κύριες Τάσεις και εξελίξεις στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών

3.1 Εξέλιξη πωλήσεων

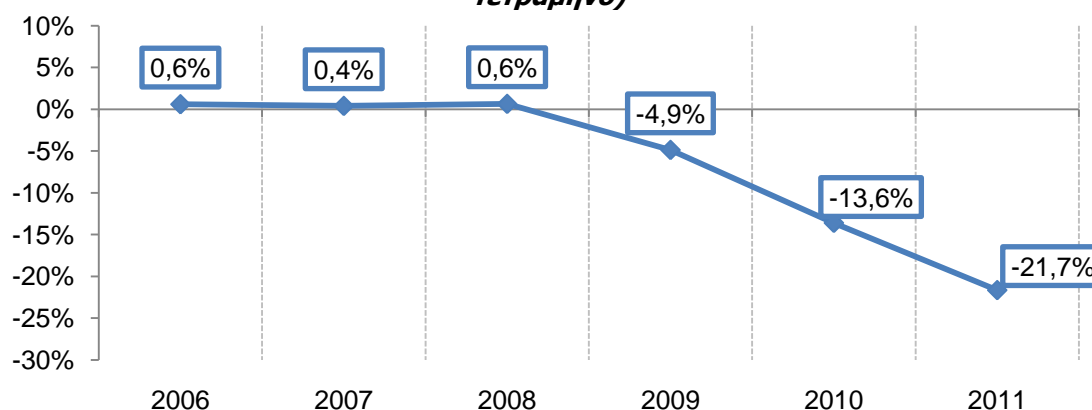
Το 2010 αποτέλεσε έτος σταθμό για την ελληνική αγορά αλκοολούχων ποτών, η οποία βίωσε με δραματικό και άμεσο τρόπο την κρίση της ελληνικής οικονομίας και τα μέτρα περιορισμού του δημοσιονομικού ελλείμματος. Μετά από μια περίοδο μικρής αλλά σταθερής υποχώρησης της ζήτησης αλκοολούχων ποτών, δείγμα του ότι η εγχώρια αγορά αλκοολούχων ποτών είχε προσεγγίσει ένα επίπεδο κορεσμού, στο οποίο η δυναμική μεταβολής μπορεί να προέλθει μόνο από την εισαγωγή νέων προϊόντων ή / και την ανακατανομή των μεριδίων αγοράς μεταξύ των κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών, το 2010 καταγράφηκε ραγδαία υποχώρηση του όγκου πωλήσεων κατά 18% (Διάγραμμα 3.1). Τα πρώτα σημάδια για αυτή την εξέλιξη είχαν ωστόσο εμφανιστεί το 2009, όταν οι πωλήσεις σημείωσαν πτώση κατά 5,1%. Ως αποτέλεσμα, ο όγκος πωλήσεων αλκοολούχων ποτών κατρακύλησε το 2010 στις 72,1 εκατ. φιάλες, όταν την περίοδο 2005-2008 δεν ήταν μικρότερος από 92 εκ. φιάλες.

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

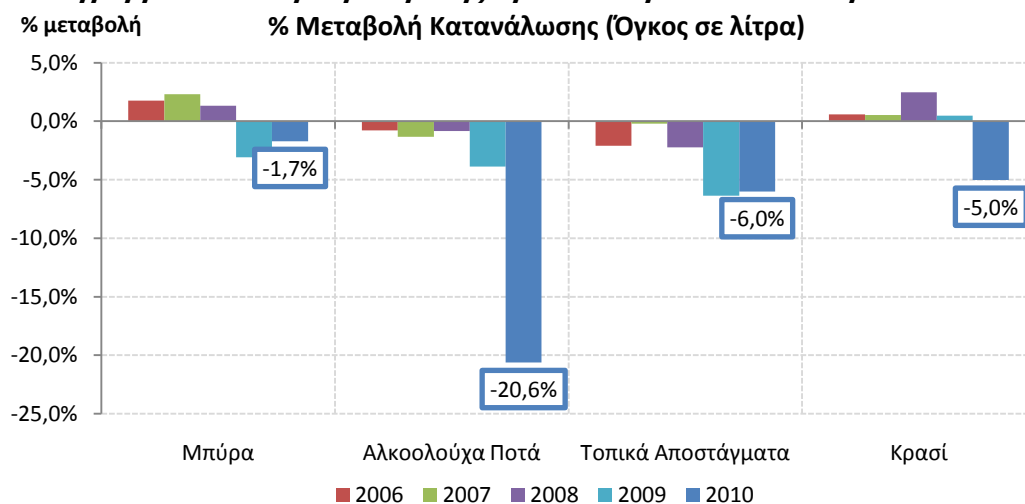
*περιλαμβάνονται και τα τοπικά αποστάγματα (ούζο, τσίπουρο)

Η μείωση των πωλήσεων συνεχίζεται και το 2011, με επιταχυνόμενο μάλιστα ρυθμό, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία για το 1^ο τετράμηνο τους έτους, οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών ήταν μειωμένες κατά 21,7%, σε σχέση με αντίστοιχο τετράμηνο του 2010.

Διάγραμμα 3.2. Μεταβολή πωλήσεων αλκοολούχων ποτών 2006-2011 (1ο τετράμηνο)

Πηγή: Ac Nielsen, ScanTrack Plus, GFK. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

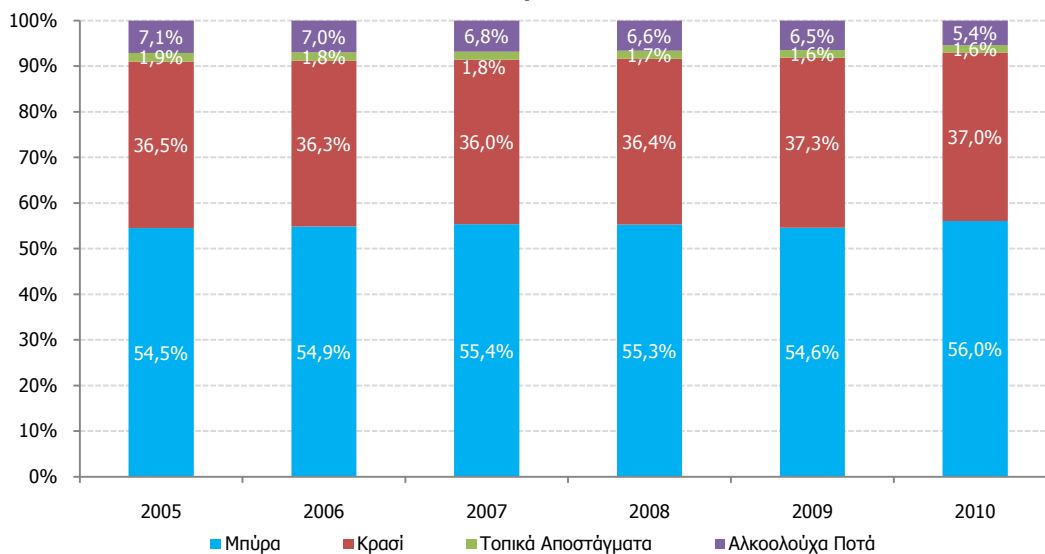
Η έκταση της υποχώρησης του όγκου πωλήσεων διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών αλκοολούχων και ευρύτερα οινοπνευματωδών ποτών (Διάγραμμα 3.3). Διαχωρίζοντας τα τοπικά αποστάγματα από τα αλκοολούχα ποτά, προκύπτει ότι η πτώση το 2010 κατά 20,6% των αλκοολούχων (ουίσκι, βότκα, τζίν κ.α.) ήταν η μεγαλύτερη σε έκταση έναντι όλων των υπολοίπων κατηγοριών. Στα τοπικά αποστάγματα η μείωση ήταν ηπιότερη (6%). Οι πωλήσεις μπύρας μειώθηκαν κατά 1,7%, ενώ στο κρασί η πτώση έφτασε το 5%.

Διάγραμμα 3.3. Ρυθμοί μεταβολής όγκου πωλήσεων οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, το σχετικό μερίδιο των αλκοολούχων ποτών, έναντι των οινοπνευματωδών, υποχώρησε από 7% περίπου την περίοδο 2005-2008, σε 5,4% το 2010, ενώ αναμένεται περαιτέρω υποχώρηση το 2011 (Διάγραμμα 3.4). Αντίθετα, το σχετικό μερίδιο της μπύρας αυξήθηκε σε 56%, του κρασιού σε 37%, ενώ το μερίδιο των τοπικών αποσταγμάτων υποχώρησε ελαφρώς.

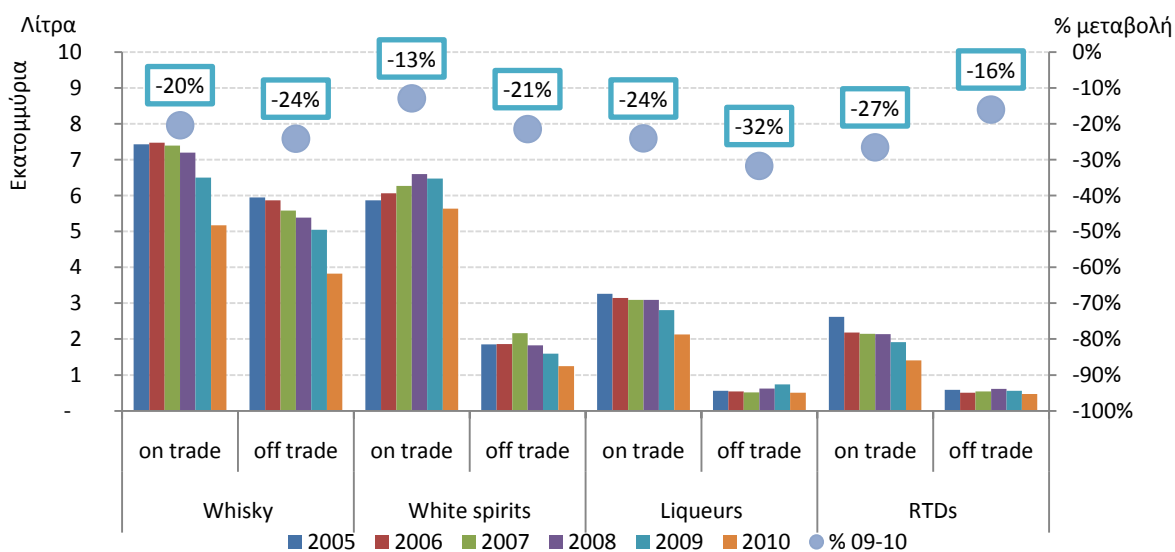
Διάγραμμα 3.4. Σύθεση κατανάλωσης οίνοπνευματωδών ποτών
Μερίδια

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Οι σημαντικές απώλειες στις πωλήσεις αλκοολούχων ποτών το 2010, διαπερνούν το σύνολο των επιμέρους κατηγοριών προϊόντων και των καναλιών διανομής, με κάποιες διαφοροποιήσεις, ωστόσο, ως προς το εύρος της μεταβολής (Διάγραμμα 3.5). Σε απόλυτους όρους η μεγαλύτερη πτώση καταγράφεται στο ουίσκι, τόσο στο on trade όσο και στο off trade κανάλι διανομής. Στις υπόλοιπες κατηγορίες προϊόντων, εκτός από τα RTD's, ο ρυθμός υποχώρησης των πωλήσεων είναι μεγαλύτερος στο off trade κανάλι, αλλά σε απόλυτους όρους ο όγκος πωλήσεων μειώθηκε περισσότερο στο on trade, από το οποίο διατίθεται το μεγαλύτερο τμήμα του όγκου πωλήσεων αλκοολούχων ποτών.

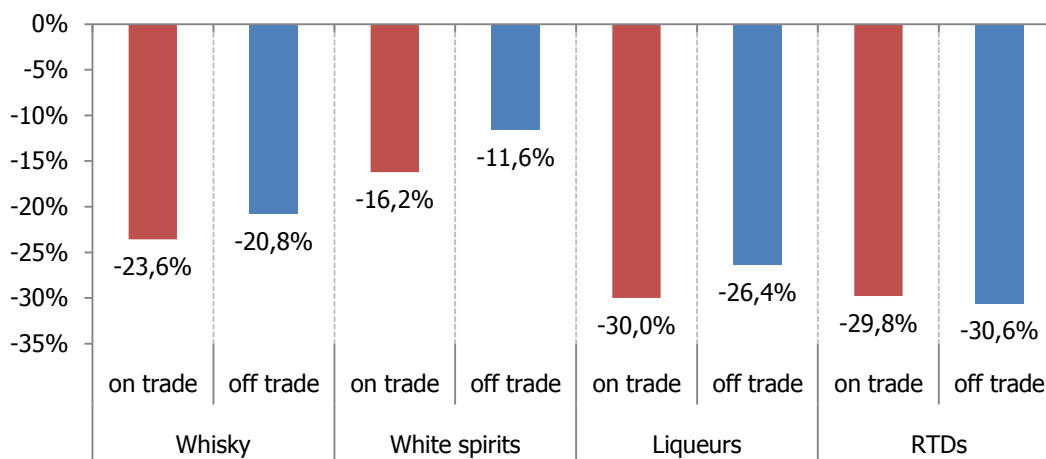
Διάγραμμα 3.5. Εξέλιξη Κατανάλωσης On - Off Trade Αλκοολούχων ποτών 2005-2010

Πηγή: Ac Nielsen, ScanTrack Plus, GfK. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Τα πρώτα στοιχεία για το 2011 δείχνουν αντιστροφή της εικόνας, με επιτάχυνση της μείωσης των πωλήσεων στην on trade αγορά σε σύγκριση με την off trade, στο σύνολο των κατηγοριών προϊόντων αλκοολούχων ποτών με εξαίρεση τα RTD's, στα οποία η πτώση στην off trade είναι μεγαλύτερη (Διάγραμμα 3.6).

Διάγραμμα 3.6. Εξέλιξη Κατανάλωσης στα On και Off Trade κανάλια διάθεσης αλκοολούχων ποτών

Πηγή: Ac Nielsen, ScanTrack Plus, GfK. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

3.2 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα εισαγωγικών εταιρειών και εταιρειών χονδρικού εμπορίου ποτών

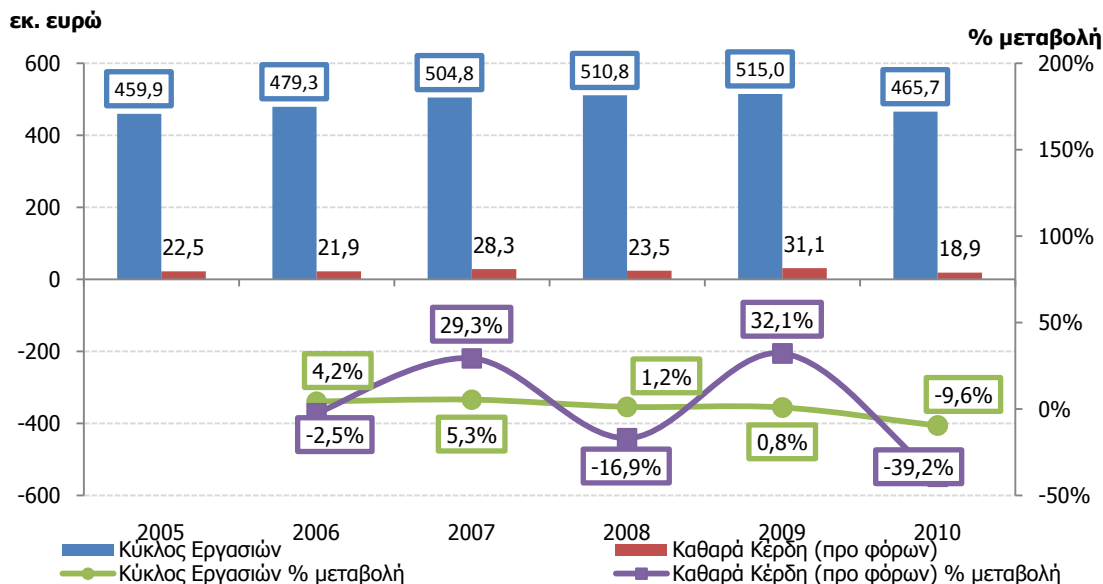
Οι επιπτώσεις της ραγδαίας υποχώρησης της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών αποτυπώνεται και στους δημοσιευμένους ισολογισμούς των εισαγωγικών εταιρειών και των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο ευρύτερο χονδρικό εμπόριο ποτών.

Στον τομέα των εισαγωγικών εταιρειών καταγράφεται το 2010 πτώση του κύκλου εργασιών (χωρίς ΕΦΚΟΠ) κατά 10% περίπου, ενώ εκτιμάται ακόμα μεγαλύτερη μείωση το 2011 εξαιτίας της υποχώρησης της αγοράς, αλλά και της στροφής προς οινοπνευματώδη ποτά χαμηλότερης τιμής. Ταυτόχρονα, τα συνολικά καθαρά κέρδη των εισαγωγέων συρρικνώθηκαν το 2010 κατά 40% περίπου. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα αποτελέσματα αυτά δεν αντανακλούν πλήρως τις πραγματικές συνθήκες στον κλάδο, καθώς για 2 από τις 5 εταιρείες τα αποτελέσματα αφορούν μόνο το 1^ο εξάμηνο του 2010, δεν ενσωματώνουν δηλαδή τη ραγδαία πτώση στις πωλήσεις που ακολούθησε στο 2^ο εξάμηνο του 2010.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους των εισαγωγέων μειώθηκε σημαντικά το 2010, κατά 2,4 εκατοστιαίες μονάδες, επανερχόμενο στα επίπεδα του 2006, ενώ η δανειακή επιβάρυνση των εισαγωγικών εταιρειών επιδεινώθηκε, καθώς οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν με μέσο ρυθμό 7% την τελευταία βετία. Πέρα όμως από τα βασικά στοιχεία των ισολογισμών, προκύπτει ότι το μεγάλο χρονικό κενό μεταξύ απόδοσης του αυξημένου ΕΦΚΟΠ και της είσπραξης των

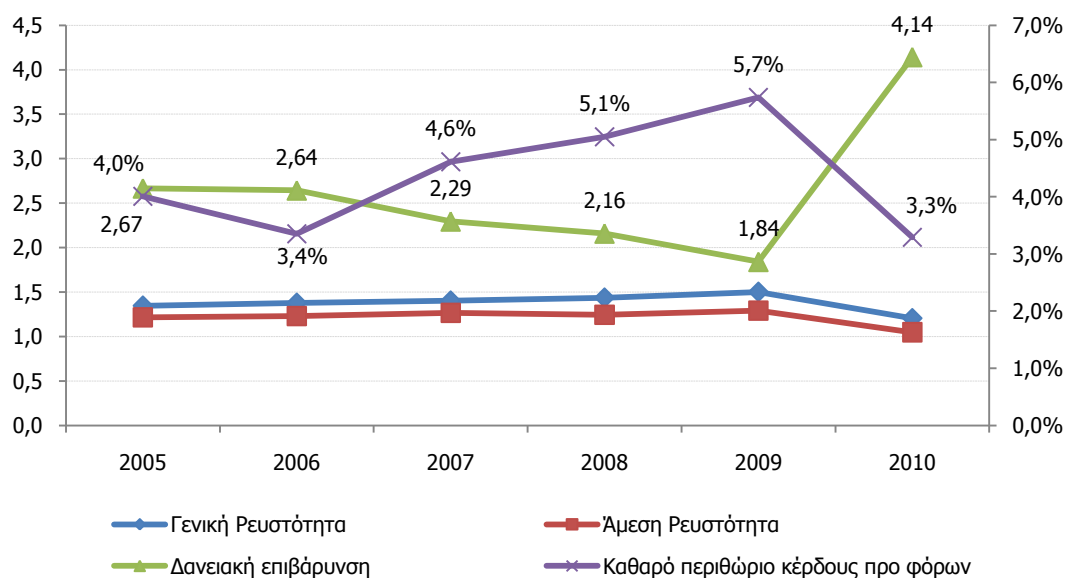
απαιτήσεων έχει οδηγήσει σε επιδείνωση της ρευστότητας, αύξηση των χρηματοοικονομικών εξόδων και ανάγκες για πρόσθετα κεφάλαια κίνησης για τις εισαγωγικές εταιρείες.

Διάγραμμα 3.7. Κύκλος Εργασιών και Καθαρά Κέρδη Εισαγωγέων

Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 3.8. Αριθμοδείκτες Εισαγωγέων

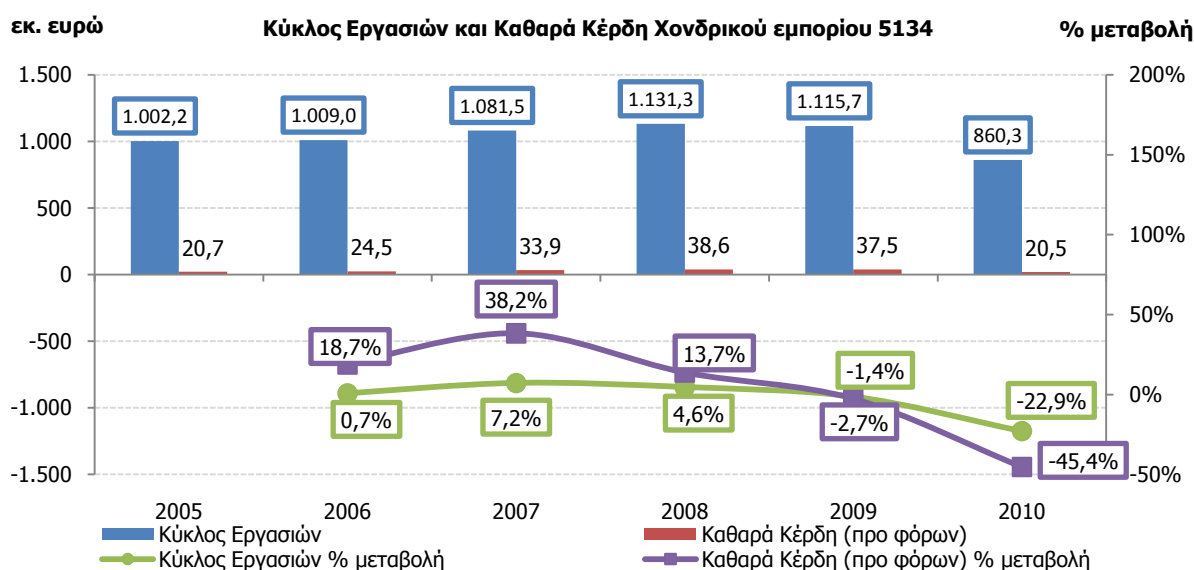
Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Στο σύνολο του χονδρικού εμπορίου ποτών καταγράφεται σημαντική πτώση του κύκλου εργασιών (χωρίς ΕΦΚΟΠ) κατά 22,9% το 2010, ενώ η μείωση της κερδοφορίας προσεγγίζει το

45,4%, δηλαδή τα μισά σχεδόν κέρδη σε σχέση με το 2009. Ταυτόχρονα, σημειώνεται ότι μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων από κερδοφόρα χρήση περνά σε ζημιογόνο χρήση διευρύνοντας τις ζημιές.

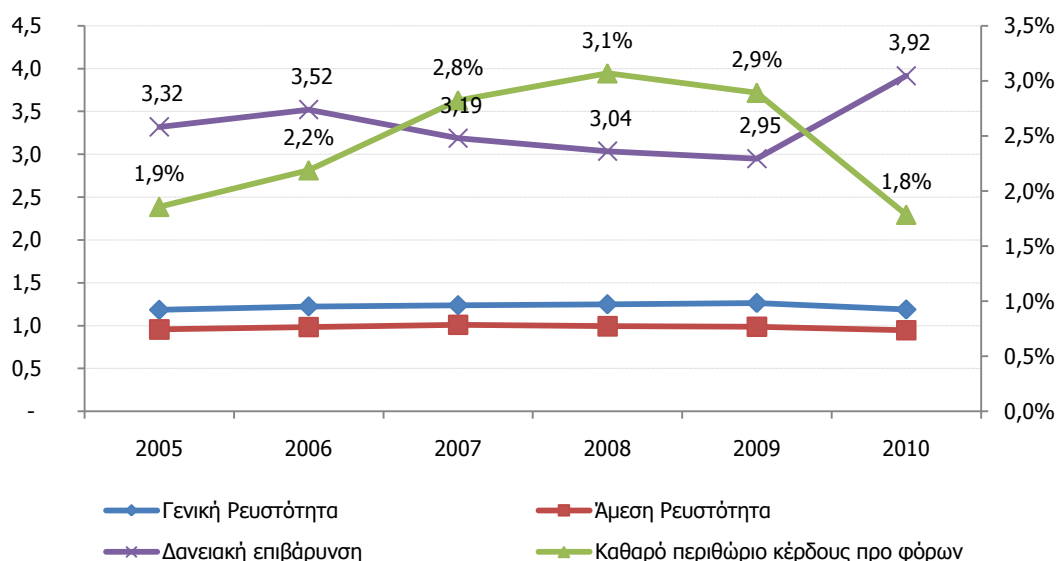
Το καθαρό περιθώριο κέρδους στο Χονδρικό εμπόριο κινείται πτωτικά, στο 1,8% το 2010, από 2,9% το 2009, ενώ καταγράφεται επιδείνωση της δανειακής επιβάρυνσης των εταιρειών του κλάδου.

Διάγραμμα 3.9. Κύκλος Εργασιών και Καθαρά Κέρδη στο Χονδρικό Εμπόριο

Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 3.10. Αριθμοδείκτες Χονδρικού Εμπορίου

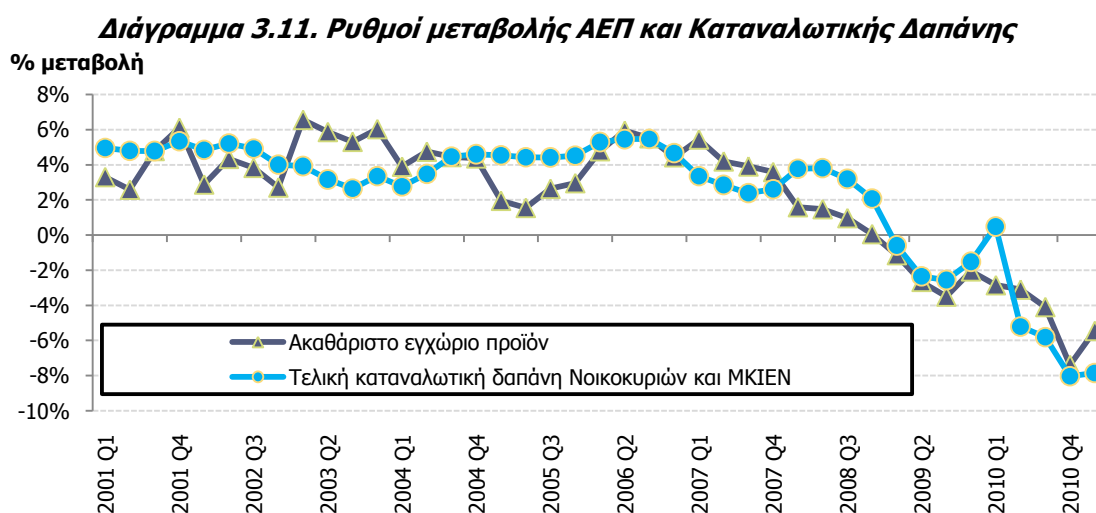
Πηγή: HellaStat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Στο παράρτημα παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία ισολογισμών και αριθμοδεικτών για τις εισαγωγικές και τις εταιρείες χονδρικού εμπορίου αντίστοιχα.

3.3 Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες των εξελίξεων στην αγορά αλκοολούχων ποτών

Οι κύριες αιτίες που βρίσκονται πίσω από τις τρέχουσες αρνητικές εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών εντοπίζονται: α) στην επίμονη ύφεση που διέρχεται η ελληνική οικονομία, η οποία έχει οδηγήσει σε τεράστια αύξηση της ανεργίας, μείωση των μισθών, δραματική συρρίκνωση των διαθέσιμων εισοδημάτων που τροφοδοτείται και από τη δραστική αύξηση των συντελεστών των άμεσων και έμμεσων φόρων και β) στις αυξήσεις στις τιμές των αλκοολούχων ποτών, ως αποτέλεσμα διαδοχικών αυξήσεων του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης που επιβάλλεται στα οινοπνευματώδη ποτά (ΕΦΚΟΠ) (κατά 125% από τις αρχές του 2009), αλλά και της αύξησης του συντελεστή ΦΠΑ από 19% σε 23% τον Ιούλιο του 2010.

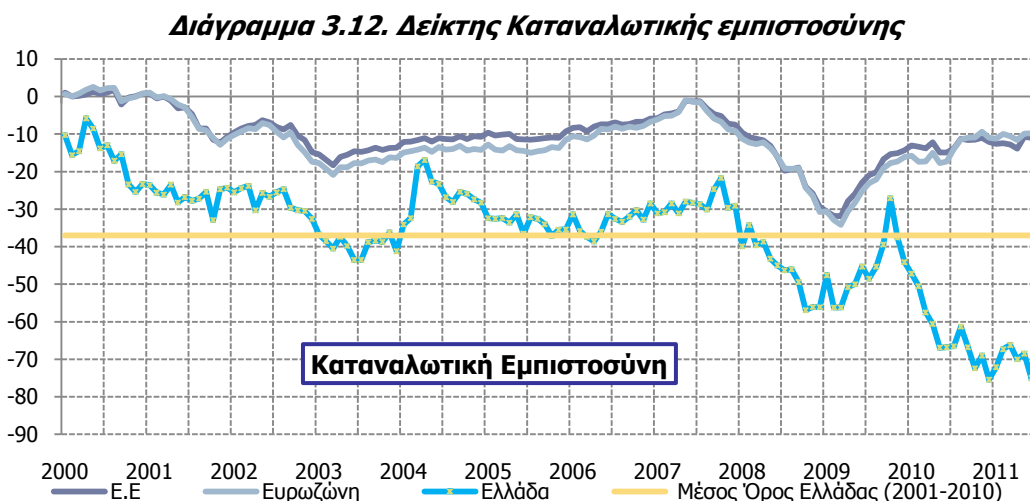
Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι η ύφεση της ελληνικής οικονομίας είχε ως αφετηρία τα τελευταία τρίμηνα του 2008 (Διάγραμμα 3.11). Το επόμενο έτος έκλεισε με πτώση του ΑΕΠ κατά 3,2%, ενώ το 2010 η πτώση του ΑΕΠ προσέγγισε το 3,5%. Έκτοτε, η κατάσταση στην ελληνική οικονομία έχει επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο, με αποτέλεσμα να εκτιμάται ότι το μέγεθος της ύφεσης στην ελληνική οικονομία θα κινηθεί το 2011 από -5,5% έως -6%, ενώ για το 2012, στο αισιόδοξο σενάριο, η ύφεση θα είναι της τάξης του -2,8%.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

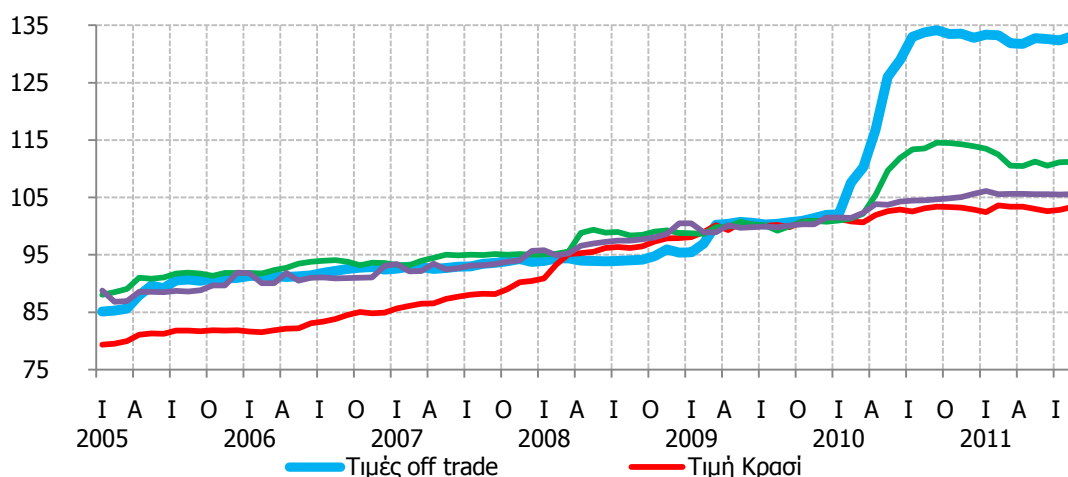
Έτσι, έπειτα από μια μακρά περίοδο (15ετή) συνεχούς μεγέθυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, η ελληνική οικονομία έχει περιέλθει σε επίμονη τροχιά ύφεσης.

Οι εξελίξεις αυτές έχουν προκαλέσει ραγδαία πτώση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, η οποία διαγράφει από τα μέσα του 2009 μια συνεχώς αποκλίνουσα πορεία συγκριτικά με το μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποκλίνοντας ταυτόχρονα κατά πολύ από το μακροχρόνιο μέσο όρο της χώρας. Η πτώση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη αντανακλάται έντονα στη δαπάνη των νοικοκυριών, όπως επιβεβαιώνεται από τα επίσημα στοιχεία για την πορεία της δημόσιας και ιδιωτικής κατανάλωσης.

Πηγή: DG ECFIN

Ο δεύτερος βασικός παράγοντας που προσδιόρισε τις εξελίξεις στην αγορά αλκοολούχων ποτών αφορά στις τιμές των αλκοολούχων ποτών, οι οποίες ως αποτέλεσμα των διαδοχικών αυξήσεων του ΕΦΚΟΠ και του συντελεστή ΦΠΑ, σημείωσαν το 2010 κατακόρυφη αύξηση. Η εξέλιξη των τιμών αντανακλάται στα επίσημα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, όπου ο σχετικός δείκτης τιμών αλκοολούχων ποτών καταγράφει απότομη άνοδο μέσα στο 2010, σε αντίθεση με τους δείκτες τιμών υποκατάστατων οινοπνευματωδών ποτών, οι οποίοι παρουσιάζουν είτε πιο ομαλή αύξηση (μπύρα) λόγω μικρότερης επίπτωσης από την αύξηση του ειδικού φόρου, είτε μια φυσιολογική πορεία (κρασί), σύμφωνη με την τάση των προηγούμενων ετών, λόγω της μη επιβολής ειδικού φόρου κατανάλωσης. Έτσι, οι αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ αλλά και του ΦΠΑ, εκτόξευσαν τις τιμές αλκοολούχων ποτών στην off trade αγορά κατά 30% το 2010, ενώ στην on trade αγορά η αύξηση απορροφήθηκε μερικώς από τις επιχειρήσεις εστίασης / ψυχαγωγίας με στόχο τη συγκράτηση της κατανάλωσης. Στις υπόλοιπες κατηγορίες ποτών η αύξηση των τιμών είναι σημαντικά χαμηλότερη.

Διάγραμμα 3.13. Δείκτες Τιμών Αλκοολούχων Ποτών (Έτος βάσης: 2009=100)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι ο δείκτης τιμών αλκοολούχων ποτών στα σερβιριζόμενα ποτά (on trade) αυξήθηκε κατά 3,9% το 2010, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης των μη σερβιριζόμενων ποτών (off trade) εμφάνισε άνοδο 24%. Έτσι σύμφωνα με τις αντίστοιχες σταθμίσεις των δύο κατηγοριών στη διαμόρφωση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή προκύπτει ότι οι αυξήσεις αυτές προκάλεσαν το 2,5% της συνολικής αύξησης των τιμών, παρόλο που η συνολική τους στάθμιση προσεγγίζει το 1,5‰. Η επίδραση τους στον πληθωρισμό ήταν επομένως υπολογίσιμη.

Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, οι καταναλωτές έχουν μειώσει τόσο τις εξόδους για σκοπούς διασκέδασης όσο και την κατανάλωση ποτών ανά έξοδο, ενώ έχουν πραγματοποιήσει στροφή σε ποτά με χαμηλότερες τιμές (π.χ. μπύρα, κρασί, ούζο, τσίπουρο, RTD's) και σε άλλες μορφές διασκέδασης (συγκεντρώσεις στις οικίες, από μεγάλες πίστες και clubs σε μικρότερα κέντρα διασκέδασης όπως τσιπουράδικα, bar-restaurants κ.λπ.).

3.3.1 Υπόδειγμα ζήτησης αλκοολούχων ποτών

Η επίδραση του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος (μείωση εισοδημάτων, ανεργία, αρνητικό οικονομικό κλίμα) και των αυξήσεων στις τιμές των αλκοολούχων ποτών που οφείλονται στην αύξηση των φόρων κατανάλωσης, ερμηνεύει σε μεγάλο βαθμό τις πρόσφατες τάσεις και εξελίξεις στην εγχώρια αγορά αλκοολούχων ποτών. Βέβαια, το επίπεδο της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, εκτός από το εισόδημα και τις τιμές, όπως οι τιμές των υποκατάστατων προϊόντων, η διαφημιστική δαπάνη, η απαγόρευση πώλησης αλκοόλ σε ανήλικους, διάφορους κοινωνικούς και δημογραφικούς παράγοντες, οι ανησυχίες σχετικά με τις επιπτώσεις στην υγεία, οι τιμές συμπληρωματικών προϊόντων (όπως π.χ. τα τσιγάρα) κ.λπ.. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί και η συμβολή του

τουρισμού στην αγορά αλκοολούχων ποτών, καθώς η ζήτηση που δημιουργείται από το τουριστικό προϊόν είναι σημαντική εξαιτίας του μεγέθους της κατανάλωσης που αυτό προκαλεί. Ο παράγοντας της ζήτησης δεν υπολογίζεται μεμονωμένα, καθώς εμπεριέχεται στα στοιχεία κατανάλωσης.

Η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος οδηγεί σε επαναπροσδιορισμό των καταναλωτικών δαπανών και μείωση της ζήτησης σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες προϊόντων. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση της τελικής τιμής των αλκοολούχων ποτών, που προκύπτει π.χ. από την αύξηση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης, επιδρά στη ζήτηση μέσω δύο οδών. Πρώτον, μειώνει την αγοραστική δύναμη του καταναλωτών (income effect). Επιπλέον, ανάλογα με την εξέλιξη των τιμών των υποκατάστατων αγαθών, η αύξηση της τιμής ενδέχεται να οδηγήσει και σε στροφή των καταναλωτών προς ανταγωνιστικά προϊόντα λόγω μεταβολής της σχετικής τιμής (substitution effect).

Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης είναι ιδιαίτερα χρήσιμη η ποσοτικοποίηση αυτών των επιδράσεων, η οποία θα μας δώσει τη δυνατότητα να εκτιμήσουμε στη συνέχεια τη μελλοντική πορεία της αγοράς, των φορολογικών εσόδων και των ευρύτερων συνεπειών της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά στην ελληνική οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμήθηκε ένα απλό οικονομετρικό υπόδειγμα ζήτησης αλκοολούχων ποτών για την Ελλάδα, το οποίο επικεντρώνεται στην εκτίμηση ελαστικοτήτων ζήτησης αλκοολούχων ποτών ως προς τις τιμές και το εισόδημα, καθώς δεν στάθηκε δυνατό να συγκεντρωθούν επαρκή στοιχεία για την εξέλιξη των άλλων μεταβλητών που επηρεάζουν τη ζήτηση αλκοολούχων ποτών. Στις εκτιμήσεις έγινε διάκριση μεταξύ off trade και on trade καναλιών διανομής στις οποίες η τιμολογιακή πολιτική των επιχειρήσεων και η συμπεριφορά των καταναλωτών στις μεταβολές των τιμών διαφοροποιούνται.

- **Off trade αγορά**

Στην off trade αγορά, εκτιμήθηκε ένα υπόδειγμα της μορφής:

$$\ln q = a \cdot \ln p + b \cdot \ln y + c$$

Όπου:

- **q: Ποσότητα κατανάλωσης** αλκοολούχων ποτών (σε φιάλες): Στοιχεία από AC Nielsen, ScanTrack Plus, μηνιαία στοιχεία 01/2005-05/2011, εποχικά εξομαλυμένα
- **p: Τιμή αλκοολούχων ποτών:** Δείκτης Τιμών μη σερβιριζόμενων ποτών (2009=100), ΕΛ.ΣΤΑΤ, εποχικά εξομαλυμένος
- **y: Εισόδημα:** ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (2009=100), εποχικά εξομαλυμένο

Το υπόδειγμα εκτιμήθηκε σε λογαρίθμους, καθώς οι συντελεστές που προκύπτουν από αυτό το λογαριθμικό μετασχηματισμό των αρχικών μεταβλητών είναι οι ελαστικότητες τιμής και εισοδήματος αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το υπόδειγμα για την off trade αγορά είναι τα εξής⁵:

$$\ln q = -1,15 \cdot \ln p + 0,35 \cdot \ln y + c$$

Ο συντελεστής -1,15 αποτελεί την εκτίμηση της ελαστικότητας ζήτησης ως προς την τιμή, ενώ ο συντελεστής 0,35 αποτελεί την εκτίμηση της εισοδηματικής ελαστικότητας. Η ελαστικότητα τιμής δείχνει μια αύξηση της τιμής κατά 10% θα προκαλέσει μείωση της κατανάλωσης ποτών κατά 11,5%. Από την ελαστικότητα εισοδήματος προκύπτει ότι μια αύξηση του εισοδήματος κατά 10% θα προκαλέσει αύξηση στην κατανάλωση ποτών κατά 3,5%.

- **On trade αγορά**

Στην on trade αγορά, εκτός από την τιμή σημαντικό ρόλο έχει το εισόδημα αλλά και η γενικότερη οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών, καθώς επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την τάση για εξόδους σε τέτοιου είδους καταστήματα. Επιπρόσθετα η οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών εκτιμάται ότι αντανακλά τις τρέχουσες μεταβολές στο βιοτικό επίπεδο, που επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη ροπή για κατανάλωση. Το υπόδειγμα που εκτιμήθηκε είναι της μορφής:

$$\ln q = a \cdot \ln p + b_1 \cdot \ln y + b_2 \cdot \ln(hs) + c$$

Όπου:

- **q: Ποσότητα κατανάλωσης** αλκοολούχων ποτών (σε φιάλες): Στοιχεία από τον Οργανισμό GFK, στοιχεία σε δίμηνη βάση 01/2005-04/2011, εποχικά εξομαλυμένα
- **p: Τιμή αλκοολούχων ποτών:** Δείκτης Τιμών σερβιριζόμενων ποτών (2009=100), ΕΛ.ΣΤΑΤ, εποχικά εξομαλυμένος
- **y: Εισόδημα:** ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (2009=100), εποχικά εξομαλυμένο
- **hs: Κατάσταση Νοικοκυριού:** Ποσοτική αποτύπωση των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποια είναι η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού σας;» Μηνιαία Έρευνα DG ECFIN, εποχικά εξομαλυμένο

⁵ Αναλυτικά αποτελέσματα παρατίθενται στο παράρτημα στον Πίνακα 7.6.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το υπόδειγμα για την αγορά on trade αγορά είναι τα εξής⁶:

$$\ln q = -1,91 \cdot \ln p + 0,76 \cdot \ln y + 1,02 \cdot \ln hs + c$$

Ο συντελεστής -1,91 αποτελεί την εκτίμηση για την ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή στην on trade αγορά, ο συντελεστής 0,76 είναι η εισοδηματική ελαστικότητα, ενώ ο συντελεστής 1,02 δείχνει την ευαισθησία στην κατανάλωση από μια μεταβολή στην οικονομική αντίληψη του νοικοκυριού, όπως την αντιλαμβάνονται οι καταναλωτές που συμμετέχουν στη σχετική έρευνα. Έτσι, στο υπόδειγμα της on trade αγοράς μια αύξηση της τιμής κατά 10% θα προκαλέσει μείωση της κατανάλωσης ποτών κατά 19,1%, ενώ μια αύξηση του εισοδήματος κατά 10% θα προκαλέσει αύξηση στην κατανάλωση ποτών κατά 7,6%. Τέλος, η μεταβολή στην οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού κατά 10% μεταβάλλει στο ίδιο περίπου ποσοστό την κατανάλωση ποτών (10,2%).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αναμενόμενη επίδραση των ανεξάρτητων μεταβλητών στις εξαρτημένες (κατανάλωση off και on trade) έχουν διαφορετική βαρύτητα σε κάθε αγορά. Το εισόδημα αναμένεται να έχει αναλογικά μεγαλύτερη επίδραση στην on trade αγορά, συγκριτικά με την off trade, καθώς η επιτόπια κατανάλωση συνδέεται περισσότερο με την οικονομική δυνατότητα και λιγότερο με την τιμή, η οποία όμως επιδρά στην κατανάλωση αλλά σε μικρότερο βαθμό. Αντίστοιχα στην οικιακή κατανάλωση η τιμή αποτελεί σημαντικότερο παράγοντα προσδιορισμού της κατανάλωσης. Οι υποθέσεις αυτές επιβεβαιώνονται και στις εκτιμήσεις του υποδείγματος ζήτησης στις δύο αγορές.

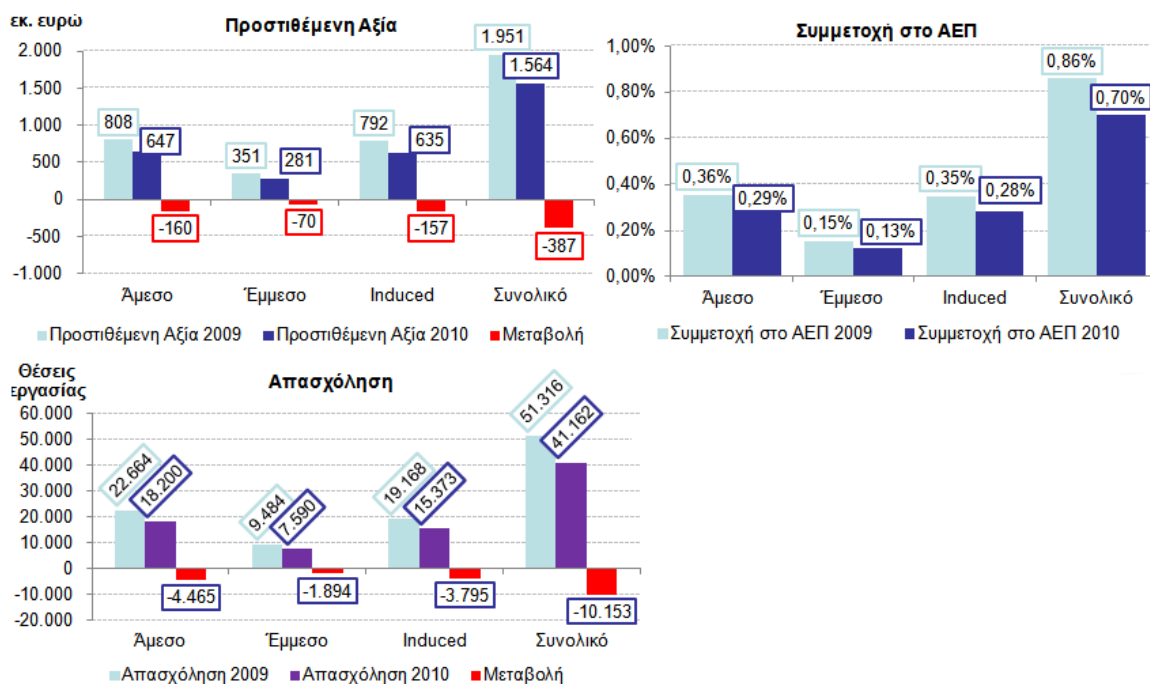
3.4 Επιπτώσεις από την πτώση της αγοράς αλκοολούχων ποτών

Η ραγδαία πτώση των πωλήσεων αλκοολούχων ποτών τη διετία 2009-2010 είχε ευρύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας. Η εκτίμηση των επιπτώσεων πραγματοποιείται με τη χρήση του υποδείγματος εισροών – εκροών που παρουσιάστηκε σε προηγούμενο τμήμα.

Η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών επηρέασε τόσο τα επιμέρους στοιχεία, προστιθέμενης αξίας, εισοδημάτων από εργασία και εταιρικών φόρων όσο και την απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών το 2010, οδήγησε σε μείωση της προστιθέμενης αξίας στην ελληνική οικονομία κατά €387 εκ. και σε απώλεια περίπου 10.000 θέσεων εργασίας (Διάγραμμα 3.14).

⁶Αναλυτικά αποτελέσματα παρατίθενται στο παράρτημα στον Πίνακα 7.7.

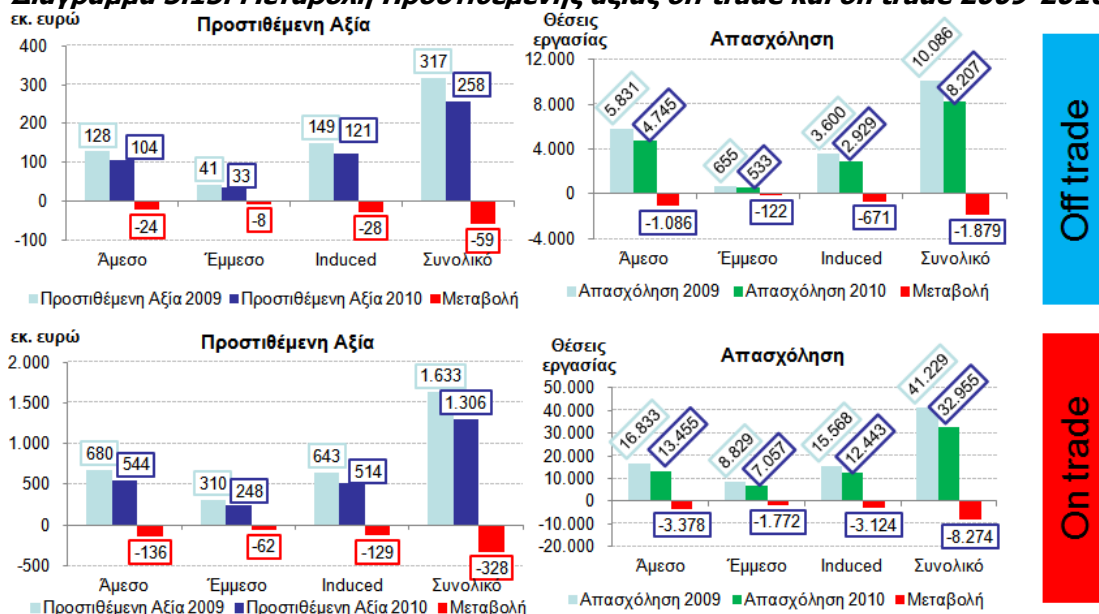
Διάγραμμα 3.14. Εκτιμήσεις για τη μεταβολή μεγεθών της οικονομίας λόγω της πτώσης της αγοράς αλκοολούχων ποτών το 2010

Ο επιμερισμός των επιπτώσεων από τη μείωση της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών στα κανάλια τελικής διάθεσης off trade και on trade, οδηγεί σε χρήσιμα συμπεράσματα για τον τρόπο με τον οποίο η κρίση, μέσω της μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας στις δύο αυτές αγορές, επηρέασε το σύνολο της οικονομίας.

Η μείωση της προστιθέμενης αξίας στο κανάλι off trade είναι μικρότερης έκτασης (€59 εκ. έναντι €328 στο on trade), εξαιτίας του μικρού σχετικού μεγέθους της δαπάνης για αγορές αλκοολούχων ποτών από το συγκεκριμένο κανάλι τελικής διάθεσης. Μεγάλη διαφορά μεταξύ των δύο καναλιών τελικής διάθεσης αλκοολούχων ποτών εκτιμάται και στην απασχόληση, όπου η μείωση της δαπάνης στο on trade «ευθύνεται» για απώλεια θέσεων 8.200 θέσεων εργασίας στην οικονομία, έναντι 1.900 από τη μείωση της δραστηριότητας στο off trade.

Διάγραμμα 3.15. Μεταβολή Προστιθέμενης αξίας off trade και on trade 2009-2010

Στον Πίνακα 3.1 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα του οικονομικού αντίκτυπου του κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία, καθώς και η μεταβολή που σημειώθηκε το 2010, εξαιτίας της πτώσης της καταναλωτικής δαπάνης σε όλες τις κατηγορίες μεταβλητών.

Πίνακας 3.1. Μεταβολή αντίκτυπου κλάδου αλκοολούχων ποτών στην ελληνική οικονομία 2009-2010

Σε εκ. ευρώ	Έτος	Άμεση Επίδραση	Έμμεση Επίδραση	Προκαλούμενη Επίδραση	Συνολική Επίδραση	Μεταβολή 09/10
Προστιθέμενη Αξία	2009	808	351	792	1.951	
	2010	647	281	635	1.564	-387
ΑΕΠ	2009	835	363	818	2.016	
	2010	669	291	656	1.616	-400
Εισόδημα από εργασία	2009	172	125	249	545	
	2010	138	100	200	437	-108
Έσοδα από Φόρους	2009	29	10	24	63	
	2010	23	8	19	51	-12
Απασχόληση (αριθμός)	2009	22.664	9.484	19.168	51.316	
	2010	18.200	7.590	15.373	41.162	-10.154

4 Φορολογική πολιτική στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών:

Στρεβλώσεις και δημοσιονομικό αποτέλεσμα

4.1 Η φορολογική πολιτική στα αλκοολούχα ποτά

Σε διεθνές επίπεδο, η φορολόγηση των οινοπνευματωδών ποτών αποτελεί μια σημαντική πηγή δημοσίων εσόδων. Η επιβολή ειδικού φόρου στα οινοπνευματώδη ποτά δικαιολογείται από την προσπάθεια του κράτους να αποθαρρύνει την κατανάλωση τους λόγω των αρνητικών συνεπειών που μπορεί να προκαλέσει στην υγεία των ατόμων η υπερβολική κατανάλωση, αλλά και των αρνητικών εξωτερικών οικονομιών που προκαλεί η κατανάλωσή τους σε τρίτους (π.χ. αυξημένες δαπάνες υγείας).

Στα οινοπνευματώδη ποτά, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, επιβάλλεται ειδικός φόρος κατανάλωσης (ΕΦΚΟΠ). Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στην Ελλάδα οφείλει να ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις που προβλέπονται στις σχετικές κοινοτικές οδηγίες, οι οποίες έχουν εισάγει ρυθμίσεις σχετικά με τη δομή και το ύψος του ειδικού φόρου κατανάλωσης που επιβάλουν τα κράτη μέλη στα οινοπνευματώδη ποτά, με στόχο τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και τον ισότιμο ανταγωνισμό μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών.

Ειδικότερα, η Οδηγία 92/83/ΕΟΚ ορίζει τις κατηγορίες αλκοόλ και αλκοολούχων ποτών οι οποίες υπόκεινται σε επιβολή ειδικού φόρου, καθώς και τη βάση πάνω στην οποία υπολογίζεται ο ειδικός φόρος. Οι κατηγορίες που ορίζει η Οδηγία είναι η μπύρα, το κρασί, άλλα ποτά που υπόκεινται σε ζύμωση, η αιθυλική αλκοόλη (για χρήση στην ποτοποιία) και τα ενδιάμεσα προϊόντα. Περιλαμβάνει επίσης ειδικές διατάξεις που δίνουν τη δυνατότητα επιβολής μειωμένου ειδικού φόρου σε μικρές ζυθοποιίες και αποστακτήρια, σε συγκεκριμένα ποτά και σε γεωγραφικές περιοχές.

Περαιτέρω, η Οδηγία 92/84/ΕΟΚ προσδιόρισε τους ελάχιστους συντελεστές ειδικού φόρου που εφαρμόζονται στην αλκοόλη, στα αλκοολούχα ποτά, στη μπύρα και στο κρασί. Η τήρηση των ελάχιστων συντελεστών δίνει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό του τελικού ύψους του φόρου. Ο ελάχιστος συντελεστής στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για την αλκοόλη και την αλκοόλη που περιέχεται στα ποτά ορίστηκε σε 550 Ecu ανά εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης. Στα ενδιάμεσα προϊόντα ο ελάχιστος συντελεστής ορίστηκε σε 45 Ecu ανά εκατόλιτρο προϊόντος, στο κρασί ορίστηκε μηδενικός ελάχιστος συντελεστής και στη μπύρα 0,748 Ecu ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό Plato, ή 1,87 Ecu ανά εκατόλιτρο ανά βαθμό αλκοόλης τελικού προϊόντος.

Στην Ελλάδα οι επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών έχουν διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Ο υψηλότερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ, ο οποίος υπολογίζεται επί 100 λίτρων αιθυλικής αλκοόλης του προϊόντος, εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά (ουίσκι, βότκα, τζιν κ.α.). Στα τοπικά αποστάγματα ο ΕΦΚΟΠ υπολογίζεται στο ήμισυ του φόρου των

αλκοολούχων ποτών, ενώ το τσίπουρο και η τσικουδιά διημέρων (για προσωπική χρήση) φορολογούνται με εφάπαξ κατ' αποκοπή φόρο ύψους 0,59 ανά κιλό. Η μπίρα φορολογείται με διαφορετικό τρόπο, σε σαφώς χαμηλότερο επίπεδο έναντι των δύο πρώτων κατηγοριών, σχεδόν στο ¼ του επιπέδου των αλκοολούχων ποτών, ενώ ο φόρος στο κρασί είναι μηδενικός.

Η φορολογική αντιμετώπιση των οινοπνευματωδών ποτών στην Ελλάδα παρουσίαζε σταθερότητα μέχρι το 2009, με περιοδικές αναπροσαρμογές προκειμένου να ενσωματώνονται οι μεταβολές στο γενικό επίπεδο των τιμών και να τονώνονται τα δημόσια έσοδα (Πίνακας 4.1). Η τελευταία αύξηση στον ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών, πριν τις διαδοχικές αυξήσεις από το 2009, είχε πραγματοποιηθεί το 2005, με αύξηση κατά 20%. Τότε δεν είχε αυξηθεί ο ΕΦΚ στη μπίρα. Τα αλκοολούχα ποτά έχουν υποστεί 8 αυξήσεις στη φορολογία από το 1998. Οι 4 από αυτές έχουν λάβει χώρα μέσα σε 18 μήνες στο διάστημα 2009-2010 και οδήγησαν σε υπερδιπλασιασμό του ΕΦΚ αλκοολούχων ποτών από τα €1.135 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης το 2008, στα €2.550 με την τελευταία αύξηση τον Ιούλιο του 2010. Η συνολική αύξηση του ΕΦΚΟΠ το 2010 ήταν 87% σε σχέση με το 2009 και 125% σε σχέση με το φορολογικό καθεστώς 2005-2008. Στην μπίρα ο ΕΦΚ μπίρας σημείωσε ανάλογη ποσοστιαία αύξηση, αλλά βρίσκεται σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο, στο ¼ του ΕΦΚ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά (Διάγραμμα 4.1).

Εκτός όμως από την αύξηση του ΕΦΚΟΠ, το 2010 σημειώθηκε ταυτόχρονα και αύξηση του ΦΠΑ κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες (σε 23% από 19%). Η αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ, δημιούργησε περαιτέρω πιέσεις στην κατανάλωση αλκοολούχων ποτών, καθώς σε συνδυασμό με την αύξηση του ΕΦΚΟΠ, οι τελικές τιμές των αλκοολούχων ποτών κατέγραψαν σημαντική άνοδο.

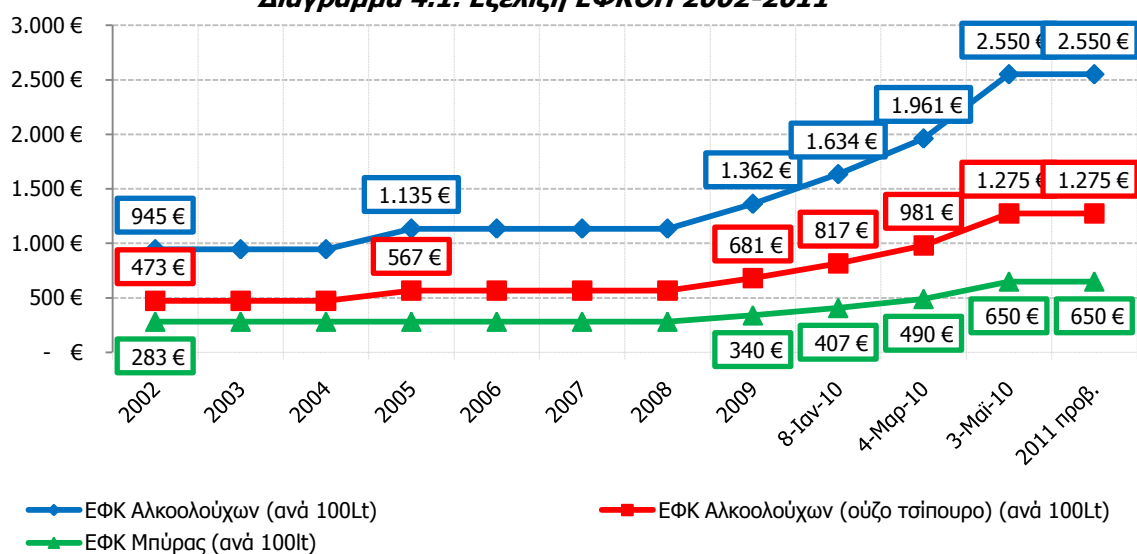
Πίνακας 4.1. Χρονολόγιο φορολογικών μεταβολών στα οινοπνευματώδη ποτά

Έτος / μήνας	Μεταβολή ΕΦΚΟΠ	Μεταβολή ΕΦΚ Μπίρας	Μεταβολή ΦΠΑ
1998	+1,50%		
1999	+8,70%		
2000	+3%	+3%	
2001		+3% *	
2005	+20%		19% από 18%
2009	+20%	+20,4%	
Ιαν. 2010	+20%	+19,9%	
Μαρ. 2010	+20%	+20,2%	
Μαι. 2010	+30%	+32,7%	
Ιουλ. 2010			23% από 21%

Πηγή: ΦΕΚ

*Το 2001 αναιρέθηκε η αύξηση του 2000

Διάγραμμα 4.1. Εξέλιξη ΕΦΚΟΠ 2002-2011

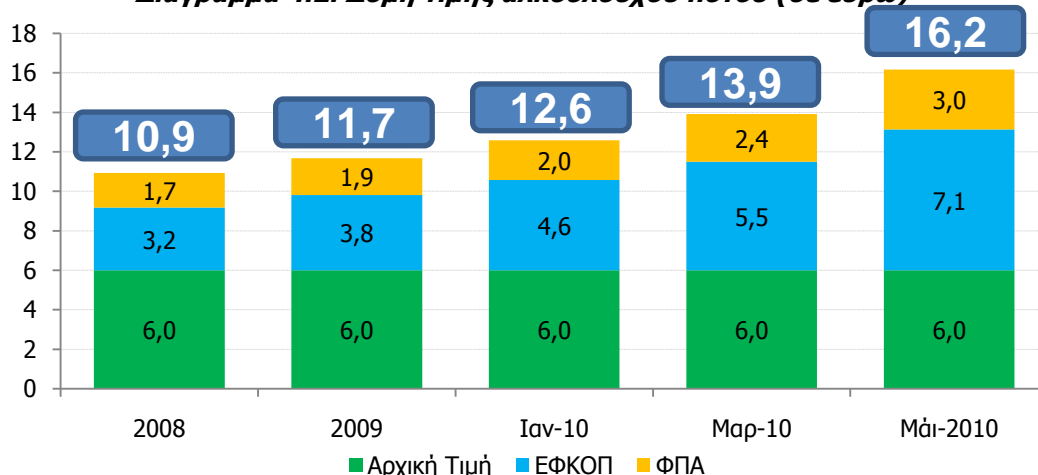

Πηγή: IOBE

4.2 Φορολογία αλκοολούχων ποτών και τιμές λιανικής πώλησης

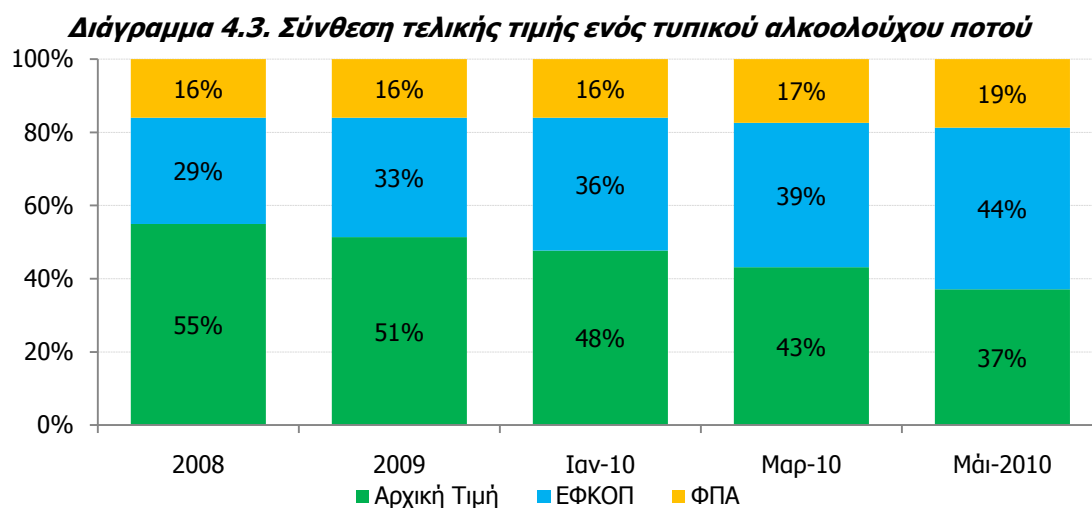
Ενδεικτικό των επιπτώσεων που είχαν στις τιμές οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ είναι το γεγονός ότι η τιμή λιανικής πώλησης ενός τυπικού αλκοολούχου ποτού, **αυξήθηκε κατά 38%** μέσα σε ένα έτος, χωρίς να έχει αυξηθεί το ίδιο διάστημα η ονομαστική τιμή προ φόρων. Αντίθετα, σε πραγματικούς όρους οι τιμές μειώθηκαν εξαιτίας του πληθωρισμού, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις οι εισαγωγείς αλκοολούχων ποτών προχώρησαν και σε μειώσεις των προ φόρων ονομαστικών τιμών.

Διάγραμμα 4.2. Δομή τιμής αλκοολούχου ποτού (σε ευρώ)

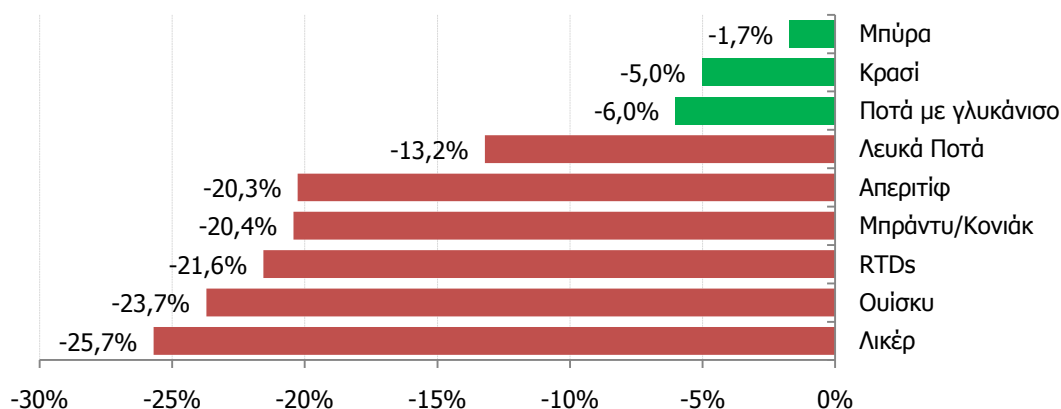

Συγκεκριμένα για ένα τυπικό ποτό, με τιμή προ φόρων €6, η επιβάρυνση των φόρων έφτανε τα €4,9 το 2008, ενώ πλέον η φορολογική επιβάρυνση προσεγγίζει τα €10,1, δηλαδή το

μερίδιο των φόρων ξεπερνά το 60% της τελικής τιμής. Έτσι η τελική τιμή από €10,9 το 2008 πλέον προσεγγίζει τα €16,2, ενώ όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 4.3 το μερίδιο των φόρων αυξήθηκε την τελευταία διετία σημαντικά. Έτσι η συμμετοχή του ΕΦΚΟΠ στην τελική τιμή του συγκεκριμένου τυπικού προϊόντος ανήλθε σε **44%**, από 29% το 2008. Η προ φόρων τιμή από τους προμηθευτές αντανακλά σχεδόν το 1/3 της τελικής τιμής (άνω του 1/2 το 2008), ενώ η συμμετοχή του συνόλου των φόρων προσεγγίζει τα 2/3 της τελικής τιμής.

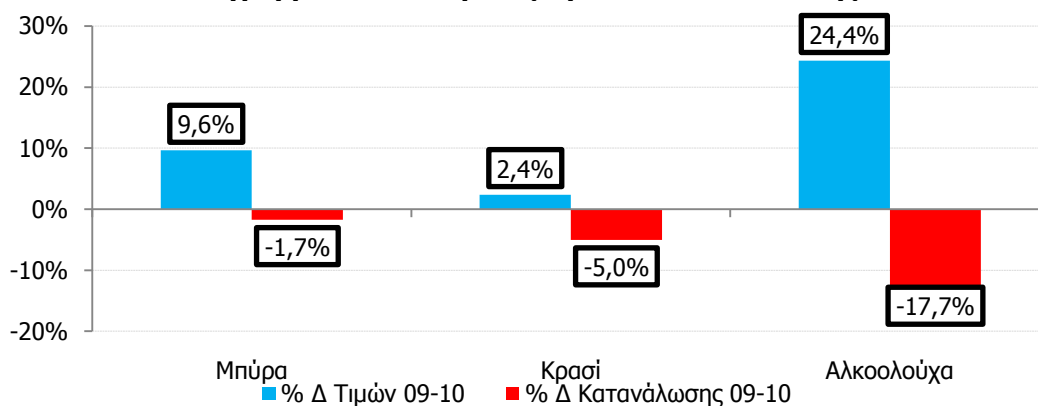

Οι μεταβολές στη φορολογία επηρέασαν, όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ιδιαιτέρως αρνητικά την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Τα στοιχεία πωλήσεων δείχνουν επιπλέον ότι η πτώση ήταν μεγαλύτερη στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών, όπως τα αλκοολούχα, στις οποίες ο ΕΦΚΟΠ αυξήθηκε σημαντικά. Έτσι ο όγκος πωλήσεων στα ποτά με χαμηλό ή μηδενικό συντελεστή ΕΦΚΟΠ, όπως η μπύρα και το κρασί, σημείωσε ηπιότερη πτώση το 2010. Στην περίπτωση της μπύρας, παρά την υψηλή ποσοστιαία αύξηση του συντελεστή του ειδικού φόρου, η τελική φορολογική επιβάρυνση παραμένει αρκετά χαμηλότερη έναντι των αλκοολούχων ποτών. Η διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση και οι δυσανάλογες αυξήσεις στους συντελεστές ειδικού φόρου στις επιμέρους κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών μετέβαλαν τις σχετικές τιμές και δημιούργησαν επιπλέον στρεβλώσεις στη λειτουργία της αγοράς, καθώς ενίσχυσαν τα κίνητρα για υποκατάσταση της κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών.

Διάγραμμα 4.4. Μεταβολή Κατανάλωσης 2009-2010

Πηγή: IWSR. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Αντιπροσωπευτική ως προς την αλλαγή που έχει σημειωθεί είναι η συσχέτιση της μεταβολής των τιμών με τις αντίστοιχες μεταβολές στην κατανάλωση, όπου η μεγαλύτερη αύξηση τιμών που σημειώθηκε στα αλκοολούχα ποτά συνοδεύτηκε από αντίστοιχα μεγάλη μείωση στην κατανάλωση.

Διάγραμμα 4.5. Μεταβολές τιμών και κατανάλωσης

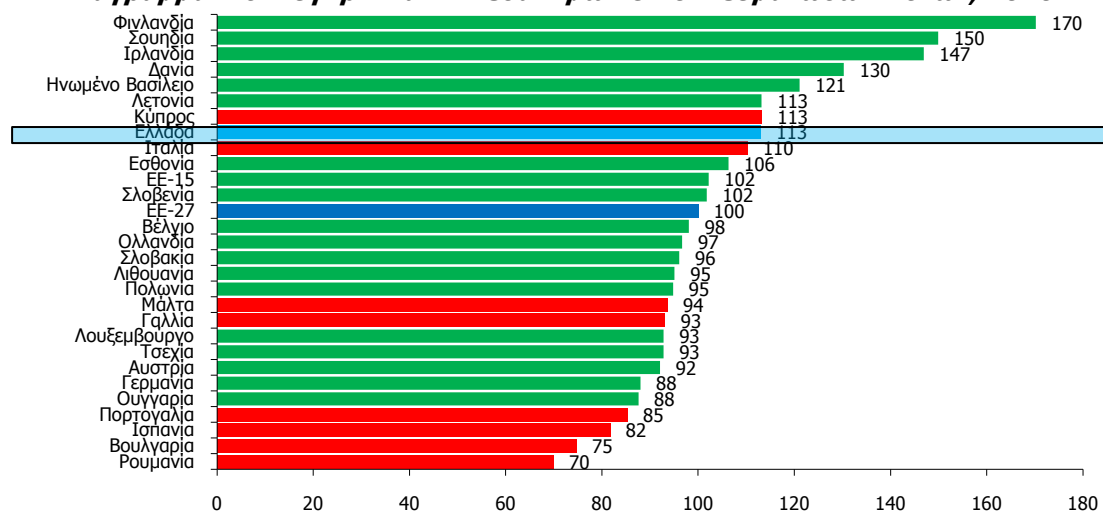
Πηγή: IWSR, ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

4.3 Λοιπές επιπτώσεις από την αύξηση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα ποτά

Εκτός από την όξυνση των στρεβλώσεων στην αγορά οινοπνευματωδών ποτών που προκλήθηκε από τη δυσανάλογη αύξηση των συντελεστών ΕΦΚΟΠ, η αύξηση των φόρων και των τιμών έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις. Ειδικότερα, επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς και αυξάνει τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών από γειτονικές χώρες με χαμηλότερους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Είναι χαρακτηριστικό ότι

η άνοδος των τιμών των αλκοολούχων ποτών ενίσχυσε τον πληθωρισμό και τα κίνητρα για διασυνοριακές αγορές από γειτονικές χώρες, καθώς οι τιμές λιανικής των οινοπνευματωδών ποτών στην Ελλάδα είναι υψηλότερες κατά 13% από το μέσο όρο στην ΕΕ-27, αλλά και σημαντικά υψηλότερες σε σύγκριση με γειτονικές χώρες και ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς (Διάγραμμα 4.6).

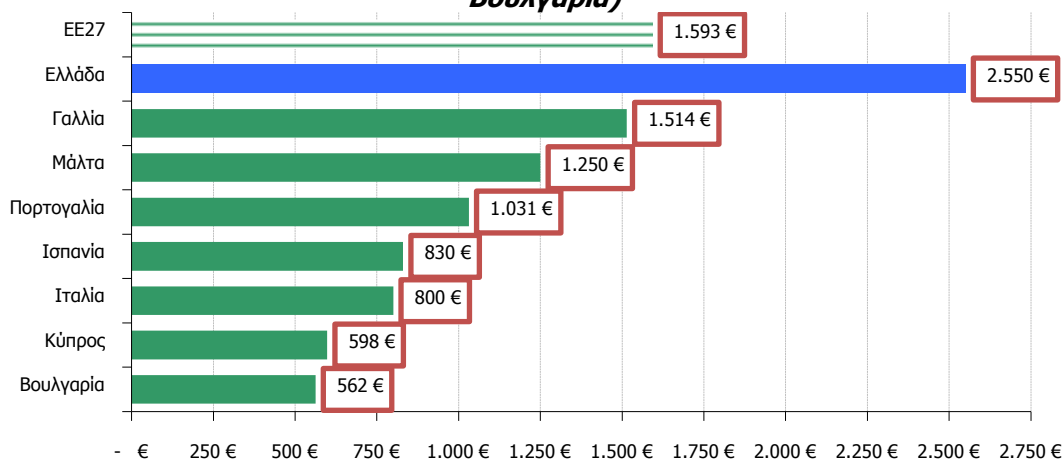
Διάγραμμα 4.6. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών Οινοπνευματωδών Ποτών, 2010

Πηγή: Eurostat

Βασική αιτία για τη διαφοροποίηση του επιπέδου τιμών αποτελεί ο εμφανώς μεγαλύτερος συντελεστής ΕΦΚΟΠ που εφαρμόζεται στην Ελλάδα (Διάγραμμα 4.7). Συγκεκριμένα ο ΕΦΚΟΠ ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στην Ελλάδα υπερβαίνει κατά περίπου €1.000 τον αντίστοιχο μέσο φόρο στην ΕΕ, ενώ ανάλογη ή / και ακόμα μεγαλύτερη απόκλιση σημειώνεται σε σύγκριση με γειτονικές αλλά και τουριστικά ανταγωνιστικές χώρες (Ισπανία, Γαλλία, Πορτογαλία, Μάλτα). Η Ελλάδα έχει τον υψηλότερο συντελεστή ΕΦΚΟΠ, ανάμεσα σε γειτονικές και σε ανταγωνιστικές τουριστικές χώρες με αποτέλεσμα να ευνοείται το διασυνοριακό παραεμπόριο και το λαθρεμπόριο.

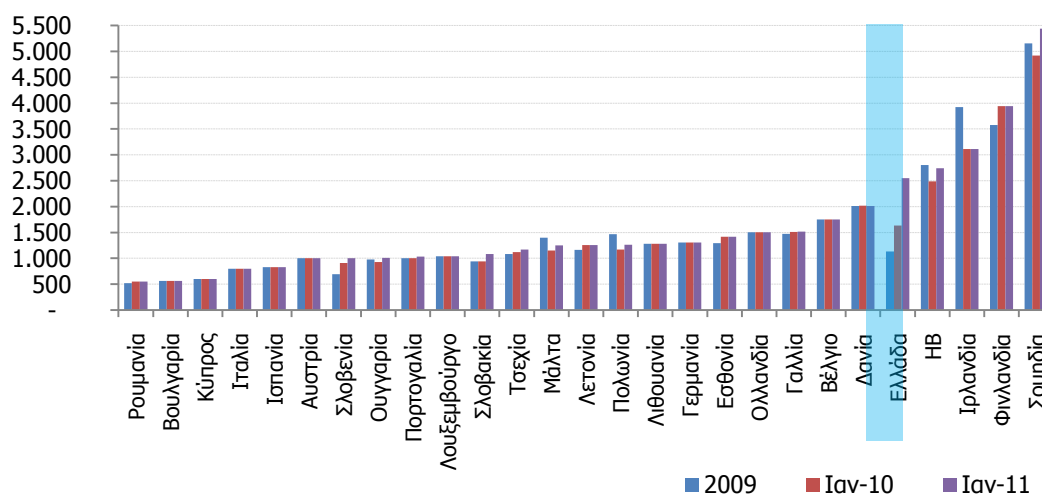
Διάγραμμα 4.7. Ειδικός Φόρος αλκοολούχων ποτών (Μεσογειακές Χώρες & Βουλγαρία)

Πηγή: CEPS.

Ταυτόχρονα, πέρα από τα επίπεδα του φόρου που ισχύουν στις υπόλοιπες χώρες, μόνο στην Ελλάδα παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση του συντελεστή το τελευταίο διάστημα, αλλάζοντας δραματικά τις συνθήκες αγοράς.

Διάγραμμα 4.8. Ειδικός Φόρος Αλκοολούχων Ποτών ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα κράτη μέλη της ΕΕ

Πηγή: CEPS.

Τέλος, εκτός από τις απώλειες που προκύπτουν από την αύξηση των διασυνοριακών αγορών και τη μείωση της ανταγωνιστικότητας του εγχώριου τουριστικού προϊόντος, η αύξηση των φόρων προκαλεί και άλλες παράπλευρες αρνητικές επιπτώσεις, όπως:

- Έξαρση του λαθρεμπορίου αλλά και της νοθείας

- Κίνητρα για φοροδιαφυγή
- Επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία λόγω αύξησης της νοθείας στα ποτά

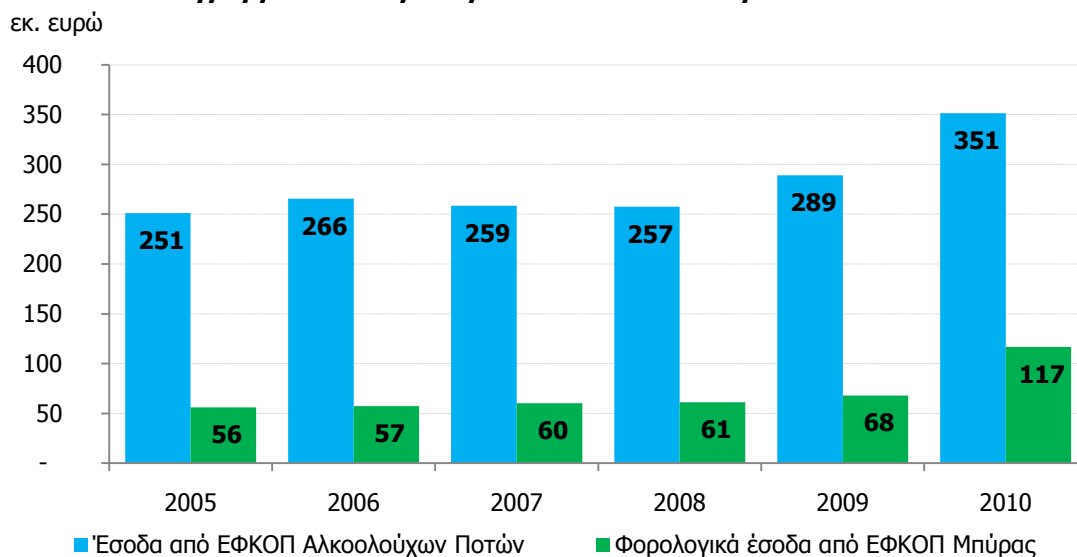
Πιο αναλυτικά η αύξηση του ΕΦΚΟΠ κατά €1.416 / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης την περίοδο 2009-2010, εκτός από τις απώλειες που δημιουργεί στο σύνολο της οικονομίας, (μείωση θέσεων εργασίας, εσόδων από φόρους εισοδήματος, έμμεσους φόρους και εργοδοτικές εισφορές, επιδόματα ανεργίας, όξυνση του λαθρεμπορίου) ταυτόχρονα δεν αποδίδει και κοινωνικά. Έχει παρατηρηθεί διεθνώς [1] ότι η αύξηση του φόρου σε ποτά ήδη επιβαρυνμένα με υψηλή φορολογία:

- επηρεάζει την κατανάλωση των μη εξαρτημένων ατόμων από το ποτό (και όχι των εθισμένων στο αλκοόλ), με αποτέλεσμα να μειώνονται τα φορολογικά έσοδα, χωρίς ταυτόχρονα να αντιμετωπίζεται το πρόβλημα του αλκοολισμού
- δημιουργεί σημαντική υποκατάσταση προς:
 - φθηνότερα νόμιμα ποτά (tax free κρασί ή semi tax free μπύρα)
 - νόμιμα μη τυποποιημένα (π.χ. χύμα τσίπουρο, τσικουδιά, κρασί)
 - παράνομα (παράνομο εμπόριο ομοειδών ποτών π.χ. αλκοολούχα)

Συνεπώς ο αυξημένος φόρος δεν μειώνει την κατά κεφαλήν κατανάλωση αλκοολούχων, αλλά μετατοπίζει την κατανάλωση προς φθηνότερα ή παράνομα προϊόντα που μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία.

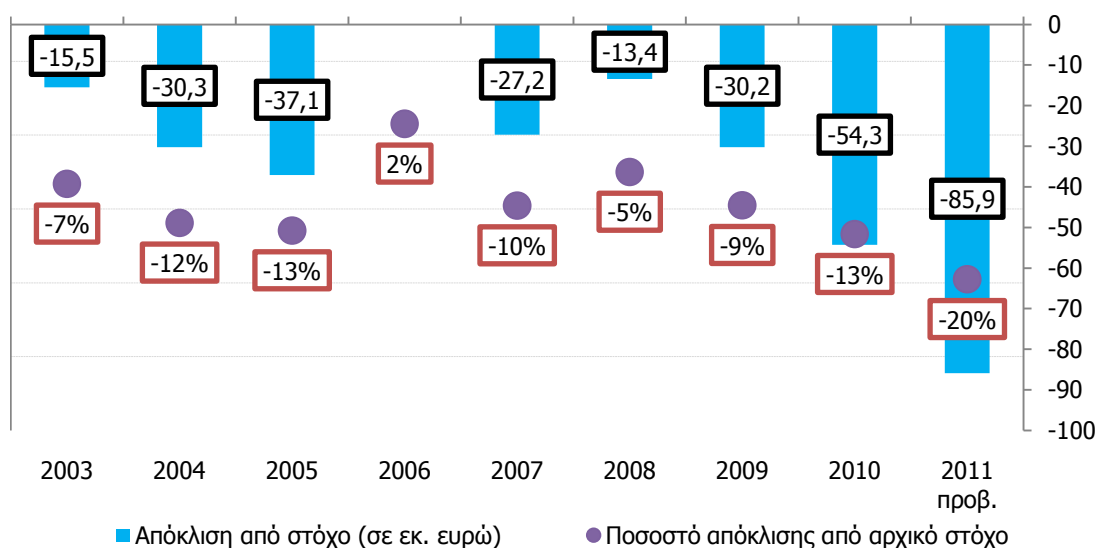
4.4 Φορολογικά έσοδα από τα αλκοολούχα ποτά

Ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών συνεισφέρει σημαντικά στα φορολογικά έσοδα, τόσο μέσω του ΕΦΚΟΠ και του ΦΠΑ, όσο και μέσα από τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Ενδεικτικά, τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα ποτά (περιλαμβάνονται και τα τοπικά αποστάγματα) προσέγγισαν το 2010 τα €351 εκ., ενώ τα έσοδα από ΕΦΚ στη μπύρα ανήλθαν στα €117 εκ. (Διάγραμμα 4.9). Συνολικά, το 2010 εισπράχθηκαν €468 εκ. από τον ΕΦΚΟΠ στα οινοπνευματώδη ποτά, καταγράφοντας αξιοσημείωτη αύξηση κατά 31% σε σχέση με το 2009, όταν τα συνολικά έσοδα ήταν €357 εκ.

Διάγραμμα 4.9. Φορολογικά έσοδα Οινοπνευματωδών ποτών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών.

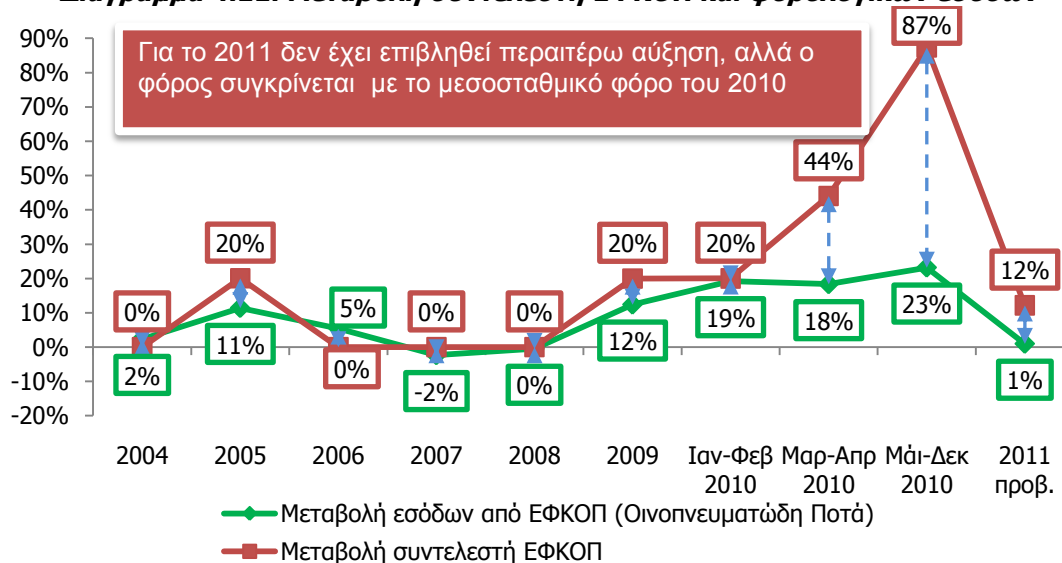
Διαχρονικά παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις των εσόδων που εισπράττονται από ποτά σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού (Διάγραμμα 4.10). Έτσι, αν και τα φορολογικά έσοδα που εισπράχτηκαν το 2010 είναι υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2009, περίπου κατά €111 εκ., είναι ωστόσο σαφώς χαμηλότερα από τους στόχους που είχαν τεθεί με βάση τις αυξήσεις στους συντελεστές ΕΦΚΟΠ. Οι μεγαλύτερες αποκλίσεις καταγράφονται στις περιόδους αύξησης των φορολογικών συντελεστών.

Διάγραμμα 4.10. Αποκλίσεις φορολογικών εσόδων από τους στόχους του προϋπολογισμού

Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Το 2005 επιβλήθηκε αύξηση κατά 20% στον ΕΦΚΟΠ, με τα έσοδα τελικά να αποκλίνουν κατά €37 εκ. από τον αναθεωρημένο με βάση την αύξηση στόχο, ενώ η αύξηση το 2009 κατά 20% συνοδεύτηκε και πάλι από ανάλογη απόκλιση, κατά €30 εκ. Το 2010 οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ είχαν ως αποτέλεσμα τα έσοδα από ΕΦΚΟΠ να είναι κατά €54 εκ. χαμηλότερα σε σύγκριση με τους στόχους. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, το 2011 η απόκλιση από τον αρχικό στόχο του προϋπολογισμού θα προσεγγίσει τα €86 εκ. Επιπλέον, καμία αύξηση του ΕΦΚΟΠ δεν αύξησε αναλογικά τα φορολογικά έσοδα (Διάγραμμα 4.11). Για παράδειγμα, ο ΕΦΚΟΠ το 2010 αυξήθηκε μεσοσταθμικά κατά 67%, ενώ τα έσοδα αυξήθηκαν μόλις κατά 21,6%.

Διάγραμμα 4.11. Μεταβολή συντελεστή ΕΦΚΟΠ και φορολογικών εσόδων

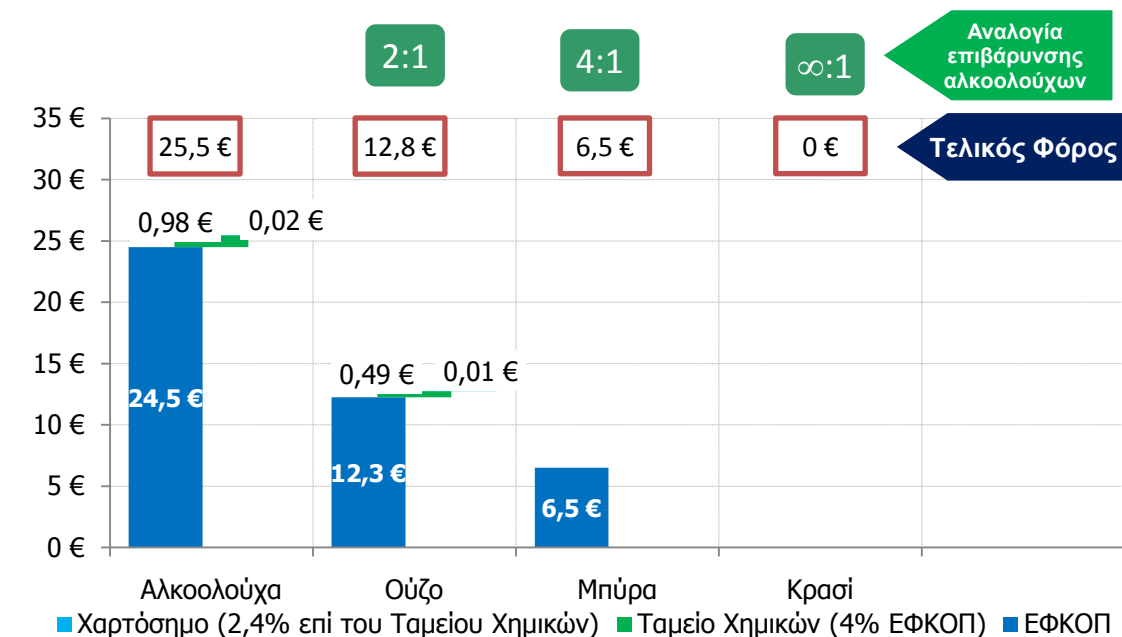

Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE

4.4.1 Η επίπτωση φόρου στις κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών

Η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται στα οινοπνευματώδη ποτά (αλκοολούχα ποτά, τοπικά αποστάγματα και μπύρα), δημιουργεί διακρίσεις μεταξύ των προϊόντων. Έτσι πέρα από την μη πλήρη κάλυψη των στόχων στα φορολογικά έσοδα στο σύνολο τους, παρατηρείται και μια άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών ανάμεσα στις επιμέρους κατηγορίες ποτών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο ΕΦΚΟΠ που επιβάλλεται στα αλκοολούχα ποτά, είναι διπλάσιος έναντι του αντίστοιχου φόρου στα τοπικά αποστάγματα και τετραπλάσιος από τον φόρο στην μπύρα. Στο Διάγραμμα 4.12 απεικονίζεται αυτή η ανισοκατανομή του φόρου, όπου ο τελικός φόρος ΕΦΚΟΠ, δηλαδή με την προσθήκη των επιβαρύνσεων χαρτοσήμου και του ταμείου χημικών, είναι €25,5 ανά 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης στα αλκοολούχα ποτά, €12,8 στα τοπικά αποστάγματα, €6,5 στη μπύρα και μηδενικός για το κρασί.

Διάγραμμα 4.12. ΕΦΚΟΠ ανά προϊόν

Πηγή: CEPS. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Η δυσανάλογη επίπτωση του φόρου στα αλκοολούχα είναι εμφανής και στις ποσότητες σερβιρίσματος, π.χ. στις μερίδες που σερβίρονται στην on trade αγορά, μπαρ, εστιατόρια, ξενοδοχεία κ.α.. Ενδεικτικά, για τις μέσες ποσότητες σερβιρίσματος που παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.2, η επιβάρυνση των αλκοολούχων ποτών είναι αρκετά μεγαλύτερη έναντι των υπολοίπων κατηγοριών.

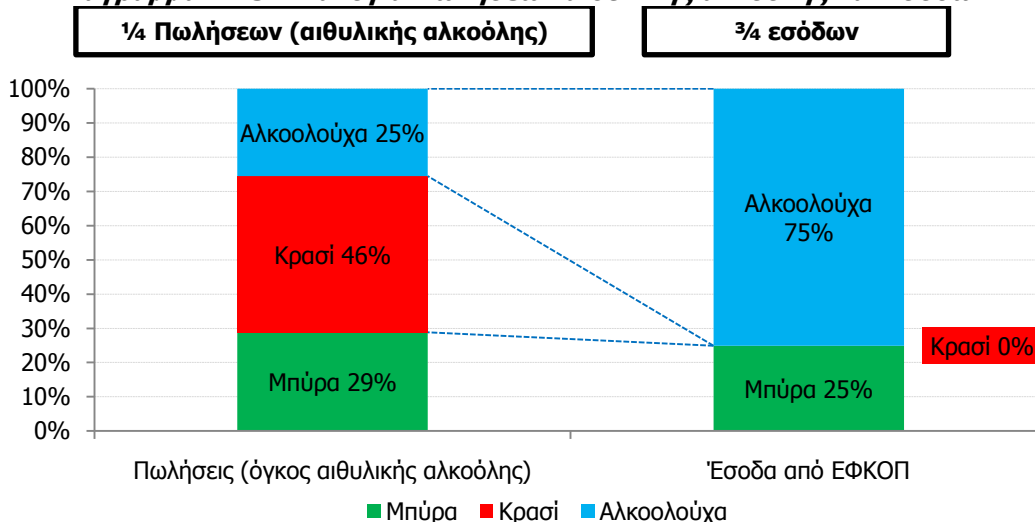
Πίνακας 4.2. Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος

Προϊόν	Μέση ποσότητα σερβιρίσματος ανά προϊόν	Μέση ποσότητα αλκοόλ ανά ποσότητα σερβιρίσματος	Ειδικός Φόρος ανά ποσότητα σερβιρίσματος
Κρασί	Ποτήρι 120 ml 	14,4 ml	0,0 € cent
Μπύρα	Μπουκάλι 330 ml 	16,5 ml	10,7 € cents
Τοπικά Αποστάγματα	Ποτήρι 50 ml 	19,5 ml	24,9 € cents
Αλκοολούχα Ποτά	Ποτήρι 50 ml 	20,0 ml	51,0 € cents

Η δυσανάλογη αυτή επιβάρυνση αντανακλάται και στα φορολογικά έσοδα που προέρχονται από τα οινοπνευματώδη, καθώς εξαιρώντας το κρασί όπου ο φόρος είναι μηδενικός, η αναλογία φορολογικών εσόδων μεταξύ αλκοολούχων και μπύρας είναι $\frac{3}{4}$ και $\frac{1}{4}$ αντίστοιχα. Η συμβολή δηλαδή των αλκοολούχων ποτών σε όρους φορολογικών εσόδων είναι σημαντική,

παρόλο που αντιπροσωπεύουν μόλις το ¼ των πωλήσεων σε όρους όγκου αιθυλικής αλκοόλης.

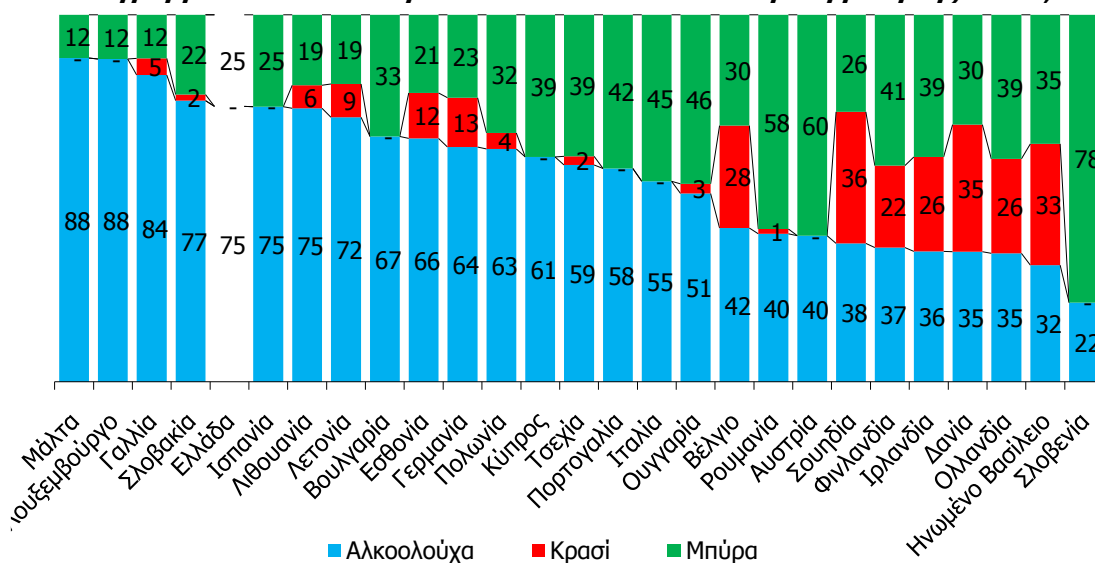
Διάγραμμα 4.13. Αναλογία Πωλήσεων αιθυλικής αλκοόλης και Εσόδων

Πηγή: IWSR, Υπουργείο Οικονομικών. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, η συνεισφορά των αλκοολούχων ποτών στα φορολογικά έσοδα από το σύνολο των οινοπνευματωδών ποτών είναι μικρότερη του 70%, ενώ τα έσοδα από ΕΦΚΟΠ μπύρας είναι σημαντικά υψηλότερα σε σύγκριση με την Ελλάδα.

Διάγραμμα 4.14. Σύνθεση Εσόδων από ΕΦΚΟΠ στα κράτη μέλη της ΕΕ-27, 2010

Πηγή: European Commission, Taxation And Customs Union, Indirect Taxation and Tax administration, Environment and other indirect taxes.

5 Σενάρια επαναπροσδιορισμού της φορολογικής πολιτικής στα αλκοολούχα ποτά

Η εφαρμοζόμενη πολιτική φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και η ύφεση της ελληνικής οικονομίας, έχουν επηρεάσει ιδιαίτερος αρνητικά το σύνολο της αγοράς αλκοολούχων ποτών και των συνδεδεμένων με αυτή οικονομικών δραστηριοτήτων. Ο επαναπροσδιορισμός της φορολογίας σε συνδυασμό με λήψη πρόσθετων μέτρων που θα ενισχύσουν την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, θα μπορούσε να ανακόψει την πτωτική πορεία του κλάδου και ενδεχομένως να συντελέσει στην ανάτασή του, με θετικές επιδράσεις τόσο στην ελληνική οικονομία, μέσω ενίσχυσης της απασχόλησης, όσο και στο δημόσιο, μέσω της αύξησης των συνολικών δημοσίων εσόδων. Αντίθετα, η διατήρηση του υφιστάμενου φορολογικού καθεστώτος, σε συνδυασμό με την επιδείνωση της κατάστασης της οικονομίας, αναμένεται να έχει αρνητικά αποτελέσματα στον κλάδο, στο σύνολο της οικονομίας και στα δημόσια έσοδα.

5.1 Ανάλυση σεναρίων

Εξετάζουμε τις προοπτικές του κλάδου και τις αντίστοιχες επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας και στα φορολογικά έσοδα, υπό δύο σενάρια: α) ένα βασικό σενάριο αναφοράς, στο οποίο υποθέτουμε διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών και β) ένα εναλλακτικό σενάριο στο οποίο υποθέτουμε τη σταδιακή αποκλιμάκωση ΕΦΚΟΠ μέχρι το 2014.

Για την ανάλυση των προοπτικών του κλάδου αξιοποιούμε, σε κάθε ένα από τα σενάρια, τις εκτιμήσεις των ελασικοτήτων που προέκυψαν από το υπόδειγμα ζήτησης για τις αγορές on trade και off trade, τις οποίες συνδυάζουμε με προβλέψεις σχετικά με την εξέλιξη των τιμών αλκοολούχων ποτών, του ΑΕΠ και της γενικότερης οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών, ώστε να καταλήξουμε σε προβολή του όγκου πωλήσεων και της δαπάνης κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών, των φορολογικών εσόδων κ.λπ. ανά τμήμα της αγοράς (on trade και off trade) για την περίοδο πρόβλεψης 2011-2014. Η αποκλιμάκωση του φόρου που προβλέπεται στο εναλλακτικό σενάριο, εισάγεται στο υπόδειγμα μέσω των τιμών των αλκοολούχων ποτών και οδηγεί σε μείωση των τιμών και αύξηση της κατανάλωσης. Στη συνέχεια χρησιμοποιούμε τη δαπάνη κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών ως εισερχόμενη μεταβλητή στο υπόδειγμα εισροών – εκροών της ελληνικής οικονομίας προκειμένου να υπολογίσουμε τις ευρύτερες επιδράσεις από τον επαναπροσδιορισμό της φορολογίας των αλκοολούχων ποτών στην απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας.

Ο διαχωρισμός της αγοράς σε δύο τμήματα, στην off trade και στην on trade, είναι απαραίτητος καθώς τα δύο αυτά τμήματα της αγοράς εμφανίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά αναφορικά με την επίδραση των τιμών και του εισοδήματος στην τελική

κατανάλωση. Ωστόσο, τα αποτελέσματα από κάθε αγορά αθροίζονται για τον υπολογισμό της συνολικής αγοράς αλκοολούχων ποτών.

Ο υπολογισμός των αποτελεσμάτων σε κάθε αγορά και σε κάθε σενάριο στηρίζεται σε ορισμένες πρόσθετες υποθέσεις σχετικά με τα μερίδια αγοράς μεταξύ off και on trade αγοράς, τα περιθώρια κέρδους σε κάθε στάδιο εμπορίας, το ύψος των φόρων εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και το ύψος των εργοδοτικών εισφορών. Οι υποθέσεις αυτές παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.1.

Πίνακας 5.1. Βασικές Υποθέσεις

	2011
Μονάδα μέτρησης όγκου πωλήσεων	Φιάλες
Μερίδιο αγοράς εγχώριων προϊόντων (κυρίως τοπικά αποστάγματα)	21,5%
Μερίδιο αγοράς εισαγόμενων προϊόντων	78,5%
Μερίδιο αγοράς Off trade (Λιανικής Super Markets)	34,9%
Μερίδιο αγοράς On trade (Λιανικής Bar-Restaurants)	65,1%
Μικτό Περιθώριο* Κέρδους Εισαγωγέων	4,0%
Μικτό Περιθώριο Χονδρικής	8,0%
Μικτό Περιθώριο Λιανικής Super Markets	15,0%
Μικτό Περιθώριο Λιανικής Bar-Restaurants Εισαγόμενων Ποτών	400,0%
Μικτό Περιθώριο Λιανικής Bar-Restaurants Εγχώριων ποτών	50,0%
ΦΠΑ	23,0%
Ποσοστό εισπραξης ΦΠΑ στην αγορά On Trade (Collection rate)	70,0%
Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	20,0%
Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	20,0%
Περιθώριο Κέρδους Χονδρικής	3,0%
Περιθώριο Κέρδους Λιανικής	3,0%
Περιθώριο Κέρδους Λιανικής Bar-Restaurants Εισαγόμενων Ποτών	15,0%
Περιθώριο Κέρδους Λιανικής Bar-Restaurants Εγχώριων ποτών	10,0%
Μέσες Μηνιαίες Εργοδοτικές Εισφορές	283 €

*Το μικτό περιθώριο σε κάθε στάδιο υπολογίζεται ως mark up επί του κόστους αγοράς.

5.2 Αποτελέσματα σεναρίου αναφοράς

Στο σενάριο αναφοράς η βασική υπόθεση είναι η διατήρηση του ΕΦΚΟΠ στο επίπεδο των €25,5 ανά λίτρο αιθυλικής αλκοόλης (Πίνακας 5.2). Παρά τη διατήρηση του ΕΦΚΟΠ στο ίδιο επίπεδο, οι τιμές αυξάνονται και το 2011, καθώς οι αυξήσεις του 2010 έγιναν τμηματικά, με αποτέλεσμα ο δείκτης τιμών να ενσωματώνει το 2011 μέρος της αύξησης του προηγούμενου έτους. Για τα επόμενα έτη εκτιμάται ότι οι τιμές θα προσαρμόζονται με ρυθμό χαμηλότερο του προσδοκώμενου πληθωρισμού. Επιπλέον, υποθέτουμε ότι οι τιμές στην on trade αγορά, με βάση και την έως τώρα πρακτική, μεταβάλλονται με μικρότερη ένταση έναντι των τιμών στην off trade αγορά, καθώς η οριακή μεταβολή του τιμοκαταλόγου σε μπαρ, εστιατόρια κ.α. δεν αποτελεί την επικρατούσα πρακτική.

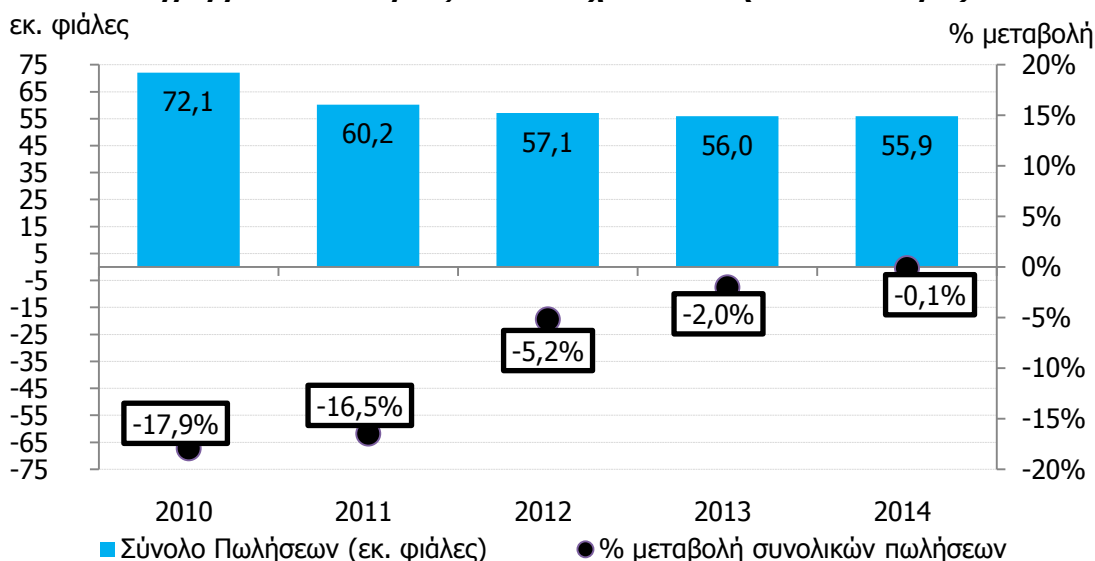
Η μεταβολή του ΑΕΠ, που επηρεάζει την κατανάλωση, υποθέτουμε ότι θα είναι αρνητική το 2012 και θα παρουσιάσει αναιμική ανάκαμψη το 2013 και 2014. Η οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών υποθέτουμε ότι θα είναι αρνητική μέχρι και το 2013, με σταθεροποίηση σε χαμηλά επίπεδα το 2014.

Πίνακας 5.2. Υποθέσεις Βασικού Σεναρίου (Διατήρηση Φόρου)

	2011	2012	2013	2014
Μεταβολή τιμής off trade αγορά	9,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Μεταβολή τιμής on trade αγορά	3,0%	0,5%	0,5%	0,5%
Μεταβολή ΑΕΠ	-5,5%	-2,5%	0,5%	1,5%
Μεταβολή κατάστασης νοικοκυριού	-8,6%	-4,0%	-2,0%	0,0%
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ανά 100Lt)	2.550 €	2.550 €	2.550 €	2.550 €
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ούζο τσίπουρο) (ανά 100Lt)	1.275 €	1.275 €	1.275 €	1.275 €

Η εκτίμηση για την πορεία της κατανάλωσης, με βάση τις υποθέσεις της ανάλυσης, παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 5.1. Η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται καθοδική στο σενάριο διατήρησης του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης, φτάνοντας το 2014 τα 56 εκ. φιάλες.

Διάγραμμα 5.1. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Βασικό σενάριο)

Μια τέτοια εξέλιξη συνεπάγεται ότι το επίπεδο πωλήσεων το 2014 θα βρίσκεται στο 58% του επιπέδου πωλήσεων του 2005 και στο 63% του επιπέδου πωλήσεων του 2009, κάτι που οπωσδήποτε θα έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων που συνδέονται με τον κλάδο, την απασχόληση και τα έσοδα του δημοσίου από όλες τις πηγές.

Το 2014 εκτιμάται ότι τα έσοδα από ΕΦΚΟΠ θα είναι κατά €21,6 εκ. λιγότερα συγκριτικά με (την εκτίμηση για) το 2011, ενώ ακόμα μεγαλύτερη κάμψη υπολογίζεται στα έσοδα από ΦΠΑ (-€30,3 εκ.). Ταυτόχρονα, λόγω των μειωμένων πωλήσεων εκτιμάται απώλεια επιπλέον 2.470 θέσεων εργασίας στην επόμενη τριετία. Η πτώση στην απασχόληση, προκαλεί μειωμένα εισοδήματα και συνεπώς μικρότερα έσοδα από φόρους εισοδήματος, κατά €10,2 εκ., Απώλειες θα προκύψουν και στις εργοδοτικές εισφορές οι οποίες υπολογίζεται ότι το 2014 θα είναι κατά €10 εκ. μικρότερες σε σχέση με το 2011. Τέλος, η μείωση της απασχόλησης θα οδηγήσει σε δαπάνη για επιδόματα ανεργίας, που θα φτάσει τα €13,7 εκ. στο σύνολο της περιόδου προβολής.

Συνολικά τα έσοδα του δημοσίου εκτιμάται ότι το 2012 θα είναι λιγότερα κατά €62,2 εκ., σε σύγκριση με το 2011, ενώ οι απώλειες του 2013 σε σχέση με το 2012 θα είναι €22,9 εκ.. Για το 2014 εκτιμάται ότι η συσσωρευμένη πτώση στην αγορά θα σημειώσει κάμψη, με την αγορά να σταθεροποιείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα πωλήσεων αλλά και εσόδων. Οι απώλειες θέσεων εργασίας για την ίδια περίοδο υπολογίζονται σε 2.500. Οι απώλειες αυτές θα πρέπει να προστεθούν στις ήδη εκτιμηθείσες για το 2010 και 2011, οι οποίες παρουσιάστηκαν σε προηγούμενο τμήμα της μελέτης.

Πίνακας 5.3. Επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα και στην απασχόληση

Φορολογικά έσοδα (€ εκ.)	Έσοδα				Ετήσια μεταβολή εσόδων		
	2011	2012	2013	2014	Δ 11/12	Δ 12/13	Δ 13/14
Φορολογικά Έσοδα από ΕΦΚΟΠ	301,5	286	280,2	279,9	-15,5	-5,8	-0,3
Φορολογικά Έσοδα από ΦΠΑ	364,6	342,1	334,1	334,3	-22,5	-8	0,2
Φορολογικά Έσοδα Εισοδημάτων	140,8	133,5	130,7	130,6	-7,3	-2,8	-0,1
Εργοδοτικές Εισφορές	138,5	131,4	128,7	128,6	-7,1	-2,7	-0,1
Σύνολο Εσόδων	945,4	893	873,7	873,4	-52,4	-19,3	-0,3
	Αριθμός εργαζομένων				Ετήσια μεταβολή απασχόλησης		
Απασχόληση	34.382	32.604	31.950	31.912	-1.778	-654	-38
					Απώλειες από επιδόματα ανεργίας*		
	Επιδόματα Ανεργίας				-9,8	-3,6	-0,2
	Απώλειες Εσόδων*				-62,2	-22,9	-0,5

* Το αρνητικό πρόσημο υποδηλώνει ότι αφορά δαπάνες

**Οι απώλειες εσόδων κάθε έτος υπολογίζονται από τις απώλειες από τα φορολογικά έσοδα και τις εργοδοτικές εισφορές κάθε έτος αθροίζοντας και τις δαπάνες που προκύπτουν από τα αυξημένα επιδόματα ανεργίας

5.3 Σενάριο σταδιακής αποκλιμάκωσης του ΕΦΚΟΠ

Αν και η ανάγκη δημοσιονομικής εξυγίανσης δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση, δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αγνοούνται οι ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομία και στα καθαρά έσοδα που συγκεντρώνει το κράτος από την εφαρμοζόμενη φορολογική πολιτική.

Καθώς η ζήτηση αλκοολούχων ποτών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις τιμές, η αποκλιμάκωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ μπορεί να δράσει ευεργετικά στη ζήτηση, καθώς θα επιτρέψει την άμεση μείωση των τιμών των αλκοολούχων ποτών.

Μια τέτοια εξέλιξη, σε συνδυασμό με την εφαρμογή μέτρων που θα επιτρέψουν την καλύτερη λειτουργία της αγοράς (π.χ. ενίσχυση ελέγχων για τον περιορισμό του παράνομου εμπορίου και της φοροδιαφυγής), θα έχει θετικές επιπτώσεις στα δημόσια έσοδα από ΦΠΑ, εταιρικά κέρδη, εισοδήματα εργαζομένων και εργοδοτικές εισφορές και στις δημόσιες δαπάνες από την εξοικονόμηση των επιδομάτων ανεργίας εξαιτίας της συγκράτησης των απωλειών θέσεων εργασίας. Ταυτόχρονα, θα βελτιώσουν το κλίμα στον κλάδο και θα τονώσουν τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν.

Βασικό στοιχείο στην προσπάθεια αντιστροφής της αρνητικής πορείας του κλάδου μπορεί να αποτελέσει η σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ. Συγκεκριμένα, στο εναλλακτικό σενάριο εξετάζεται το ενδεχόμενο μείωσης του συντελεστή κατά €250 / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης ετησίως μέχρι το 2014, με αφετηρία το 2012. Το μέτρο θα επιδράσει ευεργετικά στα δημόσια έσοδα, ενώ αν συνοδευτεί από μια γενικότερη επαναπροσέγγιση της φορολογικής πολιτικής, η οποία θα αποκαθιστά την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και θα δίνει έμφαση σε μηχανισμούς περιορισμού της φοροδιαφυγής, τότε τα οφέλη θα είναι μεγαλύτερα. Στο εναλλακτικό σενάριο ο ΕΦΚΟΠ (μαζί με τις επιπλέον χρεώσεις) προτείνεται να μεταβληθεί από το επίπεδο των €2.550 / 100 λίτρα αιθυλικής αλκοόλης που εφαρμόζεται σήμερα στα:

- **€ 2.290** το 2012 (-10,2%)
- **€ 2.030** το 2013 (-11,4%)
- **€ 1.770** το 2014 (-12,8%)

Έτσι ο φόρος καταλήγει το 2014 σε επίπεδο υψηλότερο από τον Ιανουάριο του 2010 (€1.634), το οποίο είναι ικανό να διατηρήσει ή/και να ενισχύσει τα επίπεδα δημοσίων εσόδων που μπορούν να συγκεντρωθούν από τον κλάδο. Άλλωστε οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ μέσα στο 2010 (Μάρτιος & Μάιος) όπως έδειξαν τα στοιχεία, δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα έσοδα, ενώ προκάλεσαν τεράστιο κόστος στο σύνολο της αγοράς με αρνητικές επιπτώσεις στα υπόλοιπα έσοδα και στην απασχόληση.

Η σταδιακή μείωση του συντελεστή μπορεί να επιδράσει θετικά στην οικονομία, χωρίς να προκαλέσει προβλήματα στα καθαρά δημοσιονομικά έσοδα. Η μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ αναμένεται να προκαλέσει πτώση των τιμών στις αγορές off και on trade.

Οι τιμές στην off trade αγορά, όπως έχει εκτιμηθεί και στο βασικό σενάριο, εμφανίζουν υψηλή ανταπόκριση στις μεταβολές του φόρου και έτσι εκτιμάται ότι μέχρι το 2014 θα μειωθούν κατά 5,4% κατά μέσο όρο.

Στην αγορά on trade εκτιμάται ότι οι τιμές δεν ανταποκρίνονται στον ίδιο βαθμό στις μεταβολές του φόρου. Υποθέτουμε ότι το σύνολο των καταστημάτων της αγοράς (ξενοδοχεία, μπαρ, εστιατόρια κ.α.) διακρίνεται ισομερώς σε τρεις κατηγορίες:

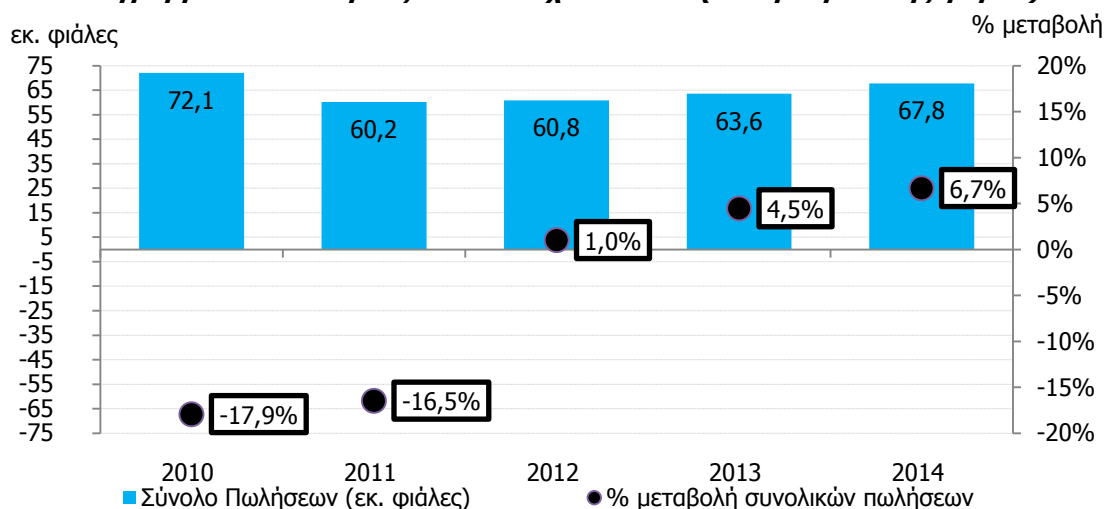
- Καταστήματα που ενσωματώνουν πλήρως τη μεταβολή του φόρου (πλήρης μετακύλιση φόρου στις τιμές)
- Καταστήματα που ενσωματώνουν μερικώς τη μεταβολή του φόρου (μερική μετακύλιση φόρου στις τιμές)
- Καταστήματα που δεν προσαρμόζουν τους τιμοκαταλόγους τους ανάλογα με τις μεταβολές του φόρου (μηδενική μετακύλιση φόρου)

Η μεσοσταθμική μείωση της τιμής που προκύπτει από την εφαρμογή της συγκεκριμένης τιμολογιακής πολιτικής σε κάθε κατηγορία καταστημάτων, βρίσκεται περίπου στο ήμισυ της μείωσης τιμών που εμφανίζει η off trade αγορά (-2,7% κατά μέσο όρο μέχρι το 2014). Οι υποθέσεις σχετικά με τη μεταβολή του ΑΕΠ και την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών δεν μεταβάλλονται σε σχέση με το βασικό σενάριο.

Πίνακας 5.4. Υποθέσεις Σεναρίου 2 (Μείωση Φόρου)

	2011	2012	2013	2014
Μεταβολή τιμής off trade αγορά	9,0%	-5,0%	-5,3%	-5,6%
Μεταβολή τιμής on trade αγορά	3,0%	-2,5%	-2,7%	-2,8%
Μεταβολή ΑΕΠ	-5,5%	-2,5%	0,5%	1,5%
Μεταβολή κατάστασης νοικοκυριού	-8,6%	-4,0%	-2,0%	0,0%
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ανά 100Lt)	2.550 €	2.290 €	2.030 €	1.770 €
ΕΦΚ Αλκοολούχων Ποτών (ούζο τσίπουρο) (ανά 100Lt)	1.275 €	1.145 €	1.015 €	885 €

Η εκτίμηση για την πορεία της κατανάλωσης με βάση τις ανωτέρω υποθέσεις παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 5.2. Στο σενάριο βαθμιαίας μείωσης του φόρου η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται να αναστρέψει την καθοδική της πορεία και να εμφανίσει σταδιακή αύξηση μέχρι το 2014, χωρίς ωστόσο να ξεπεράσει το επίπεδο κατανάλωσης του 2010. Η εξέλιξη αυτή θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς.

Διάγραμμα 5.2. Πωλήσεις αλκοολούχων ποτών (Σενάριο μείωσης φόρου)

Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι η μείωση του φόρου θα οδηγήσει σε:

- Αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ, σε σύγκριση με το βασικό σενάριο.
- Συγκράτηση της απασχόλησης, αύξηση των εργοδοτικών εισφορών και μείωση των επιδομάτων ανεργίας.
- Αύξηση των εισοδημάτων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας που θα τροφοδοτήσει με επιπλέον κατανάλωση και φόρους την οικονομία.
- Μείωση των εσόδων από ΕΦΚΟΠ, η οποία όμως υπεραντισταθμίζεται από την αύξηση των εσόδων από τις άλλες πηγές.

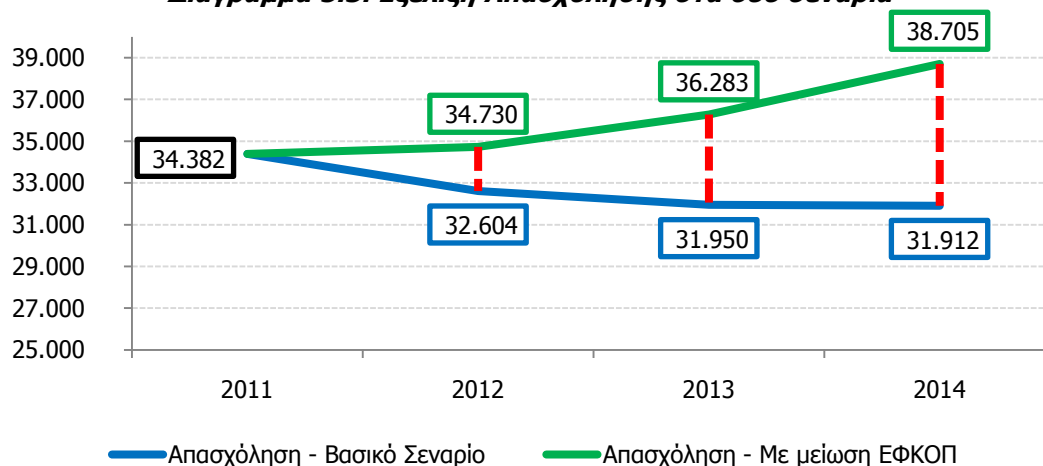
Συγκεκριμένα, σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς προκύπτει ότι η αύξηση των εσόδων από ΦΠΑ προσεγγίζει την τριετία 2012-2014 τα €13,8 εκ. Εξαιτίας της αύξησης των πωλήσεων αναμένεται να προκύψει όφελος κατά 13.200 θέσεις εργασίας στο σύνολο της οικονομίας. Η αύξηση στην απασχόληση και η διατήρηση αρκετών επιχειρήσεων στην οικονομία εκτιμάται ότι θα αποδώσει επιπλέον €40,5 εκ. από τη φορολόγηση τους, ενώ οι εργοδοτικές εισφορές θα είναι αυξημένες κατά €53,4 εκ. σε σχέση με το βασικό σενάριο. Ταυτόχρονα, ο σημαντικός περιορισμός των απωλειών θέσεων εργασίας θα εξοικονομήσει δαπάνες από τα επιδόματα ανεργίας τα οποία υπολογίστηκαν στο βασικό σενάριο, ύψους 13,7 εκ. ευρώ, κατ' ελάχιστον, καθώς πέρα από τη συγκράτηση της απασχόλησης αναμένεται και ενίσχυση της σε σύγκριση πάντα με το σενάριο διατήρησης του φόρου. Έτσι το συνολικό επιπλέον όφελος είναι €37,7 εκ. στην τριετία 2012-2014, ενώ η απασχόληση ενισχύεται κατά 13,2 χιλ. θέσεις εργασίας σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης της ισχύουσας φορολογίας.

Πίνακας 5.5. Διαφορά εσόδων σε σύγκριση με το βασικό σενάριο

Εξοικονόμηση εσόδων (σε € εκ.)	2012	2013	2014	Συνολικό όφελος 2012-2014
Διαφορά Φορολογικών Εσόδων από ΕΦΚΟΠ	-12,4	-26,9	-44,3	-83,7
Διαφορά Φορολογικών Εσόδων από ΦΠΑ	2,9	4,8	6,1	13,8
Διαφορά Φορολογικών Εσόδων από Εισοδήματα	6,6	13,3	20,7	40,5
Διαφορά εσόδων από Εργοδοτικές Εισφορές	8,6	17,5	27,4	53,4
Εξοικονόμηση από Επιδόματα Ανεργίας	-9,8*	-3,6	-0,2	-13,7
Σύνολο	15,5	12,3	10,1	37,7
Επιπλέον Απασχολούμενοι	2.126	4.334	6.793	13.252

* Το αρνητικό πρόσημο υποδηλώνει εξοικονόμηση δαπανών, άρα τα -€13,7 εκ. των επιδομάτων ανεργίας που θα προκαλούνταν στο βασικό σενάριο προστίθενται στη εξοικονόμηση που προκύπτει.

Στο επόμενο διάγραμμα εμφανίζεται συγκεντρωτικά το όφελος που προκύπτει από τη μείωση του ΕΦΚΟΠ σε όρους απασχόλησης.

Διάγραμμα 5.3. Εξέλιξη Απασχόλησης στα δύο σενάρια

Τα έσοδα που προκύπτουν στο σενάριο μείωσης του φόρου είναι υψηλότερα από τα έσοδα του σεναρίου διατήρησης της υψηλής φορολογίας, σε κάθε έτος, χωρίς να προσμετρούνται οι ευρύτερες θετικές επιδράσεις (κοινωνικές κ.ά.), από τη συγκράτηση της ανεργίας. Στα παραπάνω αποτελέσματα, από τη μείωση του φόρου, δεν έχουν συμπεριληφθεί οι εξής επιδράσεις:

- Στην αγορά on trade (bars, restaurants) η απουσία ελέγχων, αλλά και το κίνητρο φοροδιαφυγής εξαιτίας της υψηλής φορολόγησης, έχει «εκθρέψει» το φαινόμενο μερικής έκδοσης αποδείξεων και απόδοσης ΦΠΑ (collection rate), περίπου στο 70% σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις.
 - Εκτιμάται ότι η βελτίωση της συλλογής φόρων στα σημεία αυτά κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες (στο 75%) μπορεί να αποφέρει περίπου **€43 εκ. επιπλέον έσοδα από ΦΠΑ την επόμενη τριετία**

- **Σταδιακή συρρίκνωση του παράνομου εμπορίου**, καθώς η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης αποθαρρύνει τα κίνητρα διακίνησης παράνομων ποσοτήτων αλκοολούχων ποτών, ενώ και το κίνητρο νοθείας των ποτών μειώνεται. Για το 2010 εκτιμάται ότι η απώλεια φορολογικών εσόδων από τη μη καταβολή του ΕΦΚΟΠ σε ποτά που διακινήθηκαν παράνομα, προσεγγίζει τα **€50 εκ. (χωρίς να συμπεριλαμβάνεται το τσίπουρο διημέρων)**
 - Το πρόβλημα αυτό παίρνει τεράστιες διαστάσεις ειδικά στις τουριστικές περιοχές, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται το τουριστικό προϊόν, ενώ ακόμα πιο σημαντική είναι η επίπτωση στη δημόσια υγεία από τη νοθεία στα ποτά
 - Η συρρίκνωση, έστω και κατά 10%, του παράνομου εμπορίου εκτιμάται ότι μπορεί να αποφέρει περίπου €21,7 εκ. την περίοδο 2012-2014

Η παραγωγή τσίπουρου διημέρων υπόκειται σε φορολογία 0,59€/κιλό, καθώς δεν προορίζεται για εμπορία, αλλά για προσωπική κατανάλωση. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της αγοράς, ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής αυτής κατευθύνεται παρανόμως προς τα κανάλια διανομής (εμπόριο), δημιουργώντας αρνητικές επιπτώσεις:

- **Στη λειτουργία της αγοράς:** Αθέμιτος ανταγωνισμός προς τους ποτοποιούς που τυποποιούν το προϊόν, το οποίο φορολογείται κανονικά και υπόκειται σε συνεχείς ελέγχους, τόσο στην παραγωγή, όσο και στην εμφιάλωση,
- **Στα φορολογικά έσοδα:** Απώλεια εσόδων από τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα ΕΦΚΟΠ και ΦΠΑ. Οι οικονομικές επιπτώσεις από το παράνομο εμπόριο τσίπουρου διημέρων εκτιμάται ότι λαμβάνουν μεγάλες διαστάσεις, καθώς, σύμφωνα με φορείς της αγοράς, η ποσότητα του παράνομου τσίπουρου προσεγγίζει περίπου τους 13 χιλ. τόνους (9 εκ. φιάλες). Αν ισχύει αυτό, οι απώλειες εσόδων από τη μη απόδοση ΕΦΚΟΠ εκτιμώνται στα **€26 εκ. ετησίως**, χωρίς να περιλαμβάνονται οι απώλειες από τη μη απόδοση ΦΠΑ,
- **Στη δημόσια υγεία** για το τμήμα της παραγωγής στο οποίο:
 - Στην παραγωγή του έχει γίνει προσθήκη μη ελεγμένων συστατικών στην απόσταξη, (υψηλά επίπεδα μεθυλικής αλκοόλης – ξυλόπνευμα) και
 - Η διακίνηση πραγματοποιείται σε πλαστική συσκευασία, η οποία δεν είναι κατάλληλη για την αποθήκευση ποτών που περιέχουν οινόπνευμα

6 Προτεινόμενα μέτρα για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου των αλκοολούχων ποτών

Οι διαδοχικές αυξήσεις του ΕΦΚΟΠ τη διετία 2009/2010 σε συνδυασμό με την ύφεση της ελληνικής οικονομίας έχουν επηρεάσει ιδιαίτερα αρνητικά τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών. Οι πωλήσεις αλκοολούχων ποτών καταγράφουν πρωτοφανείς ρυθμούς μείωσης, γεγονός που έχει προκαλέσει σημαντικές απώλειες στους κλάδους που συγκροτούν την εφοδιαστική αλυσίδα αλκοολούχων ποτών αλλά και συνολικά στην οικονομία, σε όρους προστιθέμενης αξίας, απασχόλησης και δημοσίων εσόδων.

Η αύξηση του ΕΦΚΟΠ στα αλκοολούχα ποτά έχει εντείνει τις στρεβλώσεις στην αγορά, καθώς ενίσχυσε σημαντικά τα κίνητρα υποκατάστασης με άλλες κατηγορίες οινοπνευματωδών ποτών. Ταυτόχρονα, το υψηλό επίπεδο φορολογίας δημιουργεί σημαντικά κίνητρα διεξαγωγής παράνομου εμπορίου και νοθείας στα αλκοολούχα ποτά, αυξάνει τα κίνητρα για διενέργεια διασυνοριακών αγορών από γειτονικές χώρες που επιβάλλουν σημαντικά χαμηλότερους συντελεστές, μειώνει την ανταγωνιστικότητα του εγχώριου τουριστικού προϊόντος, ενώ η αποτελεσματικότητά του ως μέτρου για τη μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ βρίσκεται υπό αμφισβήτηση, όταν στην αγορά διατίθενται αρκετά υποκατάστατα προϊόντα με σημαντικά χαμηλότερη τιμή.

Στο πλαίσιο αυτό, τα έσοδα από τον ΕΦΚΟΠ σημείωσαν το 2010 σημαντική απόκλιση σε σχέση με τους προϋπολογισθέντες στόχους, ενώ εκτιμάται ότι και το 2011 η απόσταση μεταξύ πραγματοποιήσεων εσόδων και αρχικών στόχων θα είναι ακόμα μεγαλύτερη. Αυτό συμβαίνει χωρίς να συνυπολογίζονται οι απώλειες δημοσίων εσόδων από άλλες πηγές (ΦΠΑ, φόροι εισοδήματος, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κ.λπ.), που οφείλονται στη μείωση της δραστηριότητας στον κλάδο, οι οποίες οδηγούν σε ακόμα μεγαλύτερες αποκλίσεις από τους στόχους για τα έσοδα.

Η διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών, σε συνδυασμό με τις διαθέσιμες επίσημες εκτιμήσεις για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, υπολογίζεται ότι θα διατηρήσουν την πτωτική πορεία της αγοράς σε όλη την περίοδο πρόβλεψης (2011-2014). Αν επιβεβαιωθεί η συγκεκριμένη εκτίμηση, το κράτος θα πρέπει να αναμένει σημαντικά χαμηλότερα έσοδα τόσο από τον ΕΦΚΟΠ όσο και από τις υπόλοιπες πηγές εσόδων που σχετίζονται με την οικονομική δραστηριότητα στον ευρύτερο κλάδο αλκοολούχων ποτών.

Η σταδιακή μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ μπορεί να επιδράσει θετικά στην οικονομία, χωρίς να προκαλέσει προβλήματα στα καθαρά δημόσια έσοδα. Η μείωση του συντελεστή ΕΦΚΟΠ αναμένεται να προκαλέσει άμεση πτώση των τιμών στις αγορές off και on trade. Ως αποτέλεσμα, η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών αναμένεται να αναστρέψει

την καθοδική της πορεία και να εμφανίσει σταδιακή αύξηση μέχρι το 2014, χωρίς ωστόσο να ξεπεράσει το επίπεδο κατανάλωσης του 2010. Η εξέλιξη αυτή θα βελτιώσει τις προοπτικές βιωσιμότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, καθώς και τα συνολικά καθαρά δημόσια έσοδα σε σύγκριση με το σενάριο διατήρησης του υφιστάμενου φορολογικού καθεστώτος.

Οι διαπιστώσεις αυτές μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει η δυνατότητα για βελτιωτικές κινήσεις που θα συμβάλλουν θετικά στην αντιμετώπιση της πρωτοφανούς κρίσης που διέρχεται η ελληνική οικονομία, αλλά και ο ευρύτερος κλάδος των αλκοολούχων ποτών. Βασική αρχή σε αυτή την προσπάθεια πρέπει να αποτελέσει η αντίληψη ότι η **σχέση των εταιριών του κλάδου με το κράτος** πρέπει να στηρίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και συνεργασία, ώστε να αποβεί προς όφελος της κοινωνίας και της εθνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, στο επίπεδο της φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών, ο προσδιορισμός στόχων για την είσπραξη εσόδων από το κράτος οι οποίοι δεν είναι ρεαλιστικοί επιφέρει μεγαλύτερη ζημιά. Η συνεργασία επιχειρήσεων – κράτους θα μπορούσε να συμβάλλει στον προσδιορισμό των **πραγματικών δυνατοτήτων συνεισφοράς του κλάδου** στα δημόσια έσοδα, λαμβάνοντας υπόψη α) την αρνητική επίδραση από την υψηλή φορολογία στη διαμόρφωση του ΑΕΠ β) το πραγματικό αποτέλεσμα στα δημόσια έσοδα από τη στρέβλωση των κινήτρων και τον συνολικό οικονομικό αντίκτυπο των υιοθετούμενων φορολογικών μεταβολών και γ) τα κίνητρα για νοθεία, παράνομη διακίνηση και διασυννοριακές αγορές αλκοολούχων ποτών.

Η αναγκαιότητα της δημοσιονομικής προσαρμογής δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση και η επιβολή ειδικού φόρου κατανάλωσης αποτελεί σημαντικό εργαλείο πολιτικής στο πλαίσιο αυτό, με την επισημάνση ότι θα πρέπει να αξιολογούνται οι ευρύτερες επιπτώσεις από τη χρήση παρόμοιων εργαλείων συγκέντρωσης εσόδων. Εφόσον επιτευχθεί η εξομάλυνση των δημοσίων οικονομικών σε εύλογο χρονικό ορίζοντα, θα μπορούσε να προσδιοριστεί δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα σύγκλισης των φορολογικών συντελεστών με τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους ή / και με ανταγωνιστικούς τουριστικούς προορισμούς (το πρόβλημα της νοθείας παρατηρείται έντονα στα νησιά). Αυτό θα βοηθήσει τον προγραμματισμό των επιχειρήσεων μειώνοντας την αβεβαιότητα από την ad hoc και χωρίς προηγούμενη επεξεργασία των ευρύτερων επιπτώσεων, αύξηση του ειδικού φόρου.

Ταυτόχρονα με τη σταδιακή αποκλιμάκωση του φόρου επιβάλλεται να εφαρμοστούν πρόσθετα μέτρα, διοικητικού ή εποπτικού χαρακτήρα που θα διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της αγοράς αλκοολούχων ποτών, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενισχυθεί και η εταιρική κοινωνική ευθύνη απέναντι στις παθογένειες που δημιουργούνται. Στο πλαίσιο αυτό μερικές προτάσεις που αξίζει να εξεταστούν για το καθεστώς φορολόγησης των αλκοολούχων ποτών είναι οι παρακάτω:

- Σε μεταγενέστερο χρόνο, επανεξέταση των στόχων της φορολογικής πολιτικής από την επιβολή ειδικού φόρου στα οινοπνευματώδη ποτά και καθορισμός

προτεραιοτήτων με βάση τη θεωρητική βάση επιβολής ειδικών φόρων (ενσωμάτωση των εξωτερικών επιδράσεων από υπερβολική κατανάλωση – υγεία καταναλωτών).

- **Εντατικοποίηση των ελέγχων**, τόσο στα σύνορα, όσο και επιτόπια στην εγχώρια αγορά για συμπίεση του παράνομου εμπορίου.
- **Συντονισμός ελεγκτικών μηχανισμών** για καλύτερη αποτελεσματικότητα.
- **Δημιουργία Ομάδας Εργασίας (Task Group)** με συμμετοχή των αρμόδιων υπηρεσιών και των επιχειρήσεων του κλάδου για την καταπολέμηση της νοθείας / λαθρεμπορίου οινοπνευματωδών ποτών που αποβαίνει εις βάρος των δημοσίων εσόδων και δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις του κλάδου. Στόχος της Ομάδας Εργασίας η κατάρτιση Σχεδίου Δράσης με συγκεκριμένες παρεμβάσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου.
- Εκτίμηση των δυνατοτήτων συνεισφοράς των επιχειρήσεων στο πλαίσιο της **εταιρικής κοινωνικής ευθύνης** (π.χ. Χορηγία ειδικού εξοπλισμού στις ελεγκτικές αρχές για τον εντοπισμό παράνομα διακινούμενων φορτιών προϊόντων).

Βιβλιογραφία

1. Manning W., Blumberg L. & Moulton L., (1995), The demand for alcohol: The differential response to price, *Journal of Health Economics*, col. 14, pp. 123-148
2. Crawford I., Smith Z. & Tanner S., (1999), Alcohol Taxes, Tax Revenues and the Single European Market, *Fiscal Studies*, vol. 20, No. 3, pp. 287-304
3. Smith Z., (1999), The Revenue effect of changing alcohol duties, *The Institute for Fiscal Studies, Briefing Note No. 4*
4. Oxford Economics (2009), The economic outlook for the UK drinks sector and the impact of the changes to excise duty and VAT announced in the 2008 Budget and Pre-Budget Report.
5. Ernst & Young (2010), The contribution of the Spirits industry to the EU Economy, December.
6. Collis, J., Grayson, A., and Johal, S., (2010), *Econometric Analysis of Alcohol Consumption in the UK*, HMRC Working Paper 10, December.

7 Παράρτημα

Πίνακας 7.1. Διαρθρωτικά στοιχεία κλάδων στην αλυσίδα αξίας ποτών

	Κλάδος (Στατιστική Ταξινόμηση Nace 1)	Αριθμός Επιχειρήσεων	Κύκλος Εργασιών
Παραγωγή	15: Τρόφιμα και ποτά, βιομηχανία	16.804	12.577 εκ. ευρώ
	159: Ποτοποιία	902	2.001 εκ. ευρώ
	159.1: Αποστάγματα αλκοολούχων ποτών, παραγωγή	250	127 εκ. ευρώ
	159.2: Αλκοόλη, αιθυλική, από υλικά που υφίστανται ζύμωση, παραγωγή	19	32 εκ. ευρώ
Χονδρικό εμπόριο	51: Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια	77.141	69.750 εκ. ευρώ
	513: Χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού	14.628	17.110 εκ. ευρώ
	513.4: Χονδρικό εμπόριο ποτών, αλκοολούχων, και λοιπών ποτών	2.440	2.146 εκ. ευρώ
	Εισαγωγικές Εταιρείες	5	479,3 εκ. ευρώ
Λιανικό εμπόριο	52: Λιανικό εμπόριο	199.433	40.608 εκ. ευρώ
	521: Λιανικό εμπόριο σε μη ειδικευμένα καταστήματα Μεγάλα καταστήματα γενικών πωλήσεων στα οποία υπερισχύουν τρόφιμα, ποτά ή καπνός, Παντοπωλεία, Περίπτερα, Καταστήματα γενικών πωλήσεων	28.216	13.971 εκ. ευρώ
	522: Λιανικό εμπόριο σε ειδικευμένα καταστήματα, τρόφιμα, ποτά ή καπνός Ποτά, οινοπνευματώδη αλκοολούχα, και λοιπά, Τρόφιμα ποτά καπνός σε ειδικευμένα καταστήματα	31.332	4.709 εκ. ευρώ
	55: Ξενοδοχεία - Εστιατόρια	104.888	10.055 εκ. ευρώ
	551: Ξενοδοχεία, Ξενοδοχεία και μοτέλ, με ή χωρίς εστιατόριο	7.650	3.458 εκ. ευρώ
	553: Εστιατόρια, Εστιατόρια, Ζαχαροπλαστεία	43.428	3.939 εκ. ευρώ
	554: Μπαρ (BAR), Μπαρ (BAR)	23.377	1.438 εκ. ευρώ
	555: Καντίνες και τροφοδοσία με τρόφιμα Καντίνες, Τροφοδοσία με τρόφιμα Catering	5.139	385 εκ. ευρώ

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Πίνακας 7.2. Χρηματοοικονομικά στοιχεία Εισαγωγικών εταιρειών

Μεγέθη (σε εκ. ευρώ)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	ΜΕΡΜ	% Μεταβολή
Αριθμός επιχειρήσεων*	5	5	5	5	5	5	2005- 2010	2009-2010
Λογαριασμοί Ισολογισμών								
Καθαρή αξία Παγίων	19,2	18,1	25,8	26,0	33,9	33,7	11,9%	-0,6%
Αποθέματα	26,4	34,9	31,5	41,2	46,2	43,8	10,6%	-5,2%
Απαιτήσεις	230,1	267,6	267,1	254,7	256,3	255,6	2,1%	-0,3%
Διαθέσιμα	11,6	16,7	21,0	9,7	21,2	32,8	23,2%	54,5%
Σύνολο Ενεργητικού	292,2	342,3	350,7	336,7	363,0	371,4	4,9%	2,3%
Ίδια Κεφάλαια	75,9	88,7	100,7	99,9	120,8	68,1	-2,1%	-43,6%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	202,2	234,6	230,9	215,7	218,3	279,2	6,7%	27,9%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	0,2	0,0	0,2	0,0	4,0	3,1	77,9%	-22,7%
Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως								
Κύκλος εργασιών	459,9	479,3	504,8	510,8	515,0	465,7	0,3%	-9,6%
Κόστος πωληθέντων	290,6	308,0	324,5	317,8	313,2	279,6	-0,8%	-10,7%
Μικτά Κέρδη	169,2	171,3	180,3	192,9	201,8	186,0	1,9%	-7,8%
Καθαρά κέρδη προ φόρων	18,4	16,1	23,3	25,8	29,6	15,3	-3,6%	-48,2%

Πηγή: HellaStat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 7.3. Αριθμοδείκτες Εισαγωγικών Εταιρειών

Αριθμοδείκτες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Μ.Ο. 2005-2010
Αποδοτικότητα							
Περιθώριο ΕΒΙΤΔΑ (%)	5,4%	5,0%	6,0%	5,1%	6,7%	4,7%	5,5%
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους προ φόρων (%)	4,0%	3,4%	4,6%	5,1%	5,7%	3,3%	4,3%
Αποδοτικότητα Ενεργητικού (%)	6,3%	4,7%	6,6%	7,7%	8,1%	4,1%	6,3%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (%)	24,3%	18,1%	23,1%	25,8%	24,5%	22,5%	23,0%
Δραστηριότητας							
Κύκλος μετατροπής μετρητών (1)+(2)-(3)	-50	-48	-44	-36	-40	-130	-58
Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων (ημέρες) (1)	183	204	193	182	182	200	191
Μέση Διάρκεια Παραμονής Αποθεμάτων (ημέρες) (2)	21	27	23	29	33	34	28
Μέση Διάρκεια Παραμονής Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων (ημέρες) (3)	254	278	260	248	254	364	276
Ρευστότητας							
Γενική Ρευστότητα (:1)	1,35	1,38	1,40	1,44	1,50	1,20	1,38
Άμεση Ρευστότητα (:1)	1,22	1,23	1,27	1,24	1,29	1,05	1,22
Κεφαλαιακής διάρθρωσης και φερεγγυότητας							
Δανειακή Επιβάρυνση (:1)	2,67	2,64	2,29	2,16	1,84	4,14	2,62
Συνολικές υποχρεώσεις προς συνολικά κεφάλαια (%)	72,7%	72,6%	69,6%	68,3%	64,8%	80,6%	71,4%
Βραχυχρόνιες υποχρεώσεις προς πωλήσεις (:1)	0,44	0,49	0,46	0,42	0,42	0,60	0,47
Βραχυχρ. τραπεζικές υποχρεώσεις προς πωλήσεις (:1)	0,12	0,11	0,10	0,11	0,09	0,12	0,11
Τόκοι προς πωλήσεις (%)	0,5%	0,7%	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%	0,7%
Κάλυψη χρηματοοικονομικών εξόδων (:1)	10,36	6,89	8,19	7,30	10,93	7,53	8,53

Πίνακας 7.4. Χρηματοοικονομικά στοιχεία εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών

Μεγέθη (σε εκ. ευρώ)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	ΜΕΡΜ	% Μεταβολή
Αριθμός επιχειρήσεων*	162	156	161	165	145	120	2005-2010	2009-2010
Λογαριασμοί Ισολογισμών								
Καθαρή αξία Παγίων	108,3	118,2	137,1	149,5	159,3	141,9	5,6%	-10,9%
Αποθέματα	136,4	149,6	140,9	160,3	178,3	149,9	1,9%	-15,9%
Απαιτήσεις	511,2	551,5	552,1	565,7	569,3	520,9	0,4%	-8,5%
Διαθέσιμα	53,9	56,5	61,7	48,3	59,0	63,0	3,2%	6,7%
Σύνολο Ενεργητικού	830,3	895,8	914,5	947,1	986,4	895,2	1,5%	-9,3%
Ίδια Κεφάλαια	188,2	193,2	213,1	228,5	244,5	177,2	-1,2%	-27,5%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	597,1	624,2	615,3	623,8	642,6	622,5	0,8%	-3,1%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	27,6	56,3	63,9	70,1	78,1	71,6	21,0%	-8,3%
Λογαριασμοί Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσεως								
Κύκλος εργασιών	1.002,2	1.009,0	1.081,5	1.131,3	1.115,7	860,3	-3,0%	-22,9%
Κόστος πωληθέντων	747,7	758,5	805,3	829,2	820,5	631,1	-3,3%	-23,1%
Μικτά Κέρδη	254,5	250,5	276,1	302,1	295,2	229,2	-2,1%	-22,3%
Καθαρά κέρδη προ φόρων	20,7	24,5	33,9	38,6	37,5	20,5	-0,2%	-45,4%

* δεν περιλαμβάνεται η PERNOD RICARD HELLAS A.B.E.E. (κλάδος 159.1)

Πηγή: HellaStat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 7.5. Αριθμοδείκτες εταιρειών Χονδρικού Εμπορίου Αλκοολούχων Ποτών

Αριθμοδείκτες	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Μ.Ο. 2005-2010
Δραστηριότητας							
Κύκλος μετατροπής μετρητών (1)+(2)-(3)	-56	-47	-45	-40	-41	-75	-51
Μέση Διάρκεια Παραμονής Απαιτήσεων (ημέρες) (1)	186	199	186	183	186	221	194
Μέση Διάρκεια Παραμονής Αποθεμάτων (ημέρες) (2)	50	54	48	52	58	64	54
Μέση Διάρκεια Παραμονής Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων (ημέρες) (3)	291	300	279	275	286	360	299
Ρευστότητας							
Γενική Ρευστότητα (:1)	1,18	1,22	1,24	1,25	1,26	1,19	1,23
Άμεση Ρευστότητα (:1)	0,96	0,98	1,01	0,99	0,99	0,95	0,98
Κεφαλαιακής διάρθρωσης και φερεγγυότητας							
Δανειακή Επιβάρυνση (:1)	3,32	3,52	3,19	3,04	2,95	3,92	3,32
Συνολικές υποχρεώσεις προς συνολικά κεφάλαια (%)	76,9%	77,9%	76,1%	75,2%	74,7%	79,7%	76,7%
Βραχυρόνιες υποχρεώσεις προς πωλήσεις (:1)	0,60	0,62	0,57	0,55	0,58	0,72	0,61
Βραχυχρ. τραπεζικές υποχρεώσεις προς πωλήσεις (:1)	0,18	0,17	0,16	0,18	0,16	0,19	0,17
Τόκοι προς πωλήσεις (%)	1,3%	1,6%	1,7%	1,8%	1,8%	1,8%	1,7%
Κάλυψη χρηματοοικονομικών εξόδων (:1)	3,25	3,16	3,51	3,16	3,56	3,48	3,35
Altman's Z' score*	1,45	1,66	1,88	1,88	1,86	1,19	1,65

* δεν περιλαμβάνεται η PERNOD RICARD HELLAS A.B.E.E. (κλάδος 159.1)

Πηγή: HellaStat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 7.6. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης - αγορά off trade

Dependent Variable: LNQ_OFF_TRADE				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 2005M02 2011M04				
Included observations: 75 after adjustments				
Convergence achieved after 4 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNQ_OFF_TRADE	-1.158481	0.072753	-15.92355	0.0000
LNGDP	0.357875	0.178185	2.008443	0.0484
C	15.16987	1.884672	8.049076	0.0000
AR(1)	-0.010157	0.119689	-0.084860	0.9326
R-squared	0.808407	Mean dependent var		13.36221
Adjusted R-squared	0.800312	S.D. dependent var		0.180240
S.E. of regression	0.080543	Akaike info criterion		-2.148191
Sum squared resid	0.460590	Schwarz criterion		-2.024592
Log likelihood	84.55716	F-statistic		99.85925
Durbin-Watson stat	1.977622	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	-0.01			

LNQ_OFF_TRADE: Κατανάλωση στην off trade αγορά σε λογαρίθμους

LNP_OFF_TRADE: Τιμή προϊόντων off trade αγοράς σε λογαρίθμους

LNGDP: Εισόδημα σε λογαρίθμους

Πίνακας 7.7. Αποτελέσματα υποδείγματος ζήτησης – αγορά on trade

Dependent Variable: LNQ_ON_TRADE				
Method: Least Squares				
Sample (adjusted): 2005M02 2011M04				
Included observations: 75 after adjustments				
Convergence achieved after 7 iterations				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNP_ON_TRADE	-1.911304	0.175748	-10.87526	0.0000
LNGDP	0.764256	0.198394	3.852214	0.0003
LNHOUSE_SITUATION	1.028184	0.374944	2.742233	0.0077
C	10.65045	2.173333	4.900515	0.0000
AR(1)	0.072850	0.123941	0.587774	0.5586
R-squared	0.728184	Mean dependent var		14.17711
Adjusted R-squared	0.712652	S.D. dependent var		0.151357
S.E. of regression	0.081135	Akaike info criterion		-2.121073
Sum squared resid	0.460798	Schwarz criterion		-1.966574
Log likelihood	84.54025	F-statistic		46.88182
Durbin-Watson stat	1.971792	Prob(F-statistic)		0.000000
Inverted AR Roots	.07			

LNQ_ON_TRADE: Κατανάλωση στην on trade αγορά σε λογαρίθμους

LNP_ON_TRADE: Τιμή προϊόντων on trade αγοράς σε λογαρίθμους

LNGDP: Εισόδημα σε λογαρίθμους

LNHOUSE_SITUATION: Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού σε λογαρίθμους